

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय

नेपालभाषा स्नातकोत्तर
सेमेष्टर प्रणालीकथंया
पाठ्यक्रम

नेपालभाषा विषय समिति

२०२५

म्हसीका

नेवाः समुदायबारे एकीकृत व वृहत्तर रूपं अध्ययन याकेगु आज्जु ज्वनाः सेमेष्टर प्रणालीकथं थुगु नेपालभाषा स्नातकोत्तरया पाठ्यक्रम, २०२५, निर्माण जूगु खः । समग्र रूपं नेवाः समुदायया भाषा, साहित्य, समाज, अभिलेख, इतिहास, दर्शन, धर्म, संस्कृति, सभ्यता व नेवाः समुदायनाप स्वापू दुगु मेमेगु विषय थुइकेत ब्वनेगु छगू विशिष्ट अध्ययन नेवाः अध्ययन खः । थ्व विभागय् मूलतः नेपालभाषाया माध्यमं हे शिक्षणकार्य जुइ । च्वय् उल्लेख जूगु उद्देश्य पूर्वकेत थुकथंया पाठ्यक्रमया व्यवस्था जूगु खः ।

तहगत उद्देश्य

(क) नेवाः समुदायया समग्र भाषा, साहित्य, समाज, अभिलेख, इतिहास, दर्शन, धर्म, संस्कृति, सभ्यता व नेवाः

समुदायलिसे सम्बन्धित मेमेगु विषय नेपालभाषाया माध्यमं थुइकेबीगु ।

(ख) नेपालभाषाया माध्यमं संघीय राज्य प्रणालीदुने प्रशासन संचालन याय्फुपिं जनशक्ति निर्माण याय्गु ।

(ग) नेवाः अध्ययनया विषयगत दर्शनाचार्य (MPhil) व विद्यावारिधि (PhD) याय्त, याकेत आधारभूमि दय्केगु ।

पाठ्यक्रमया बनावट

नेपालभाषा विषयया स्नातकोत्तर तगिं ब्याकेत ३-३ क्रेडिटया २० गू विषय उत्तीर्ण जुइमाः । थुलि विषय निर्दंया दुने ४ गू सेमेष्टर ब्वनेमाः । छगू सेमेष्टरय् न्यागू विषय (१५ क्रेडिट) ब्वनेमाः । न्हापांगु व निगूगु सेमेष्टरय् अनिवार्य विषय ब्वनेमाः । स्वंगूगु सेमेष्टरय् अभिलेख सम्पादन व प्यंगूगु सेमेष्टरय् विशिष्टीकृत विषयलिसें अनिवार्य रूपय् शोधपत्र च्वय्माः । पाठ्यक्रमया संरचना थुकथं दु -

पाठ्यक्रमया संरचना

पत्र	कोड	CH	विषय
न्हापांगु सेमेष्टर			
I	NB 501	3	सामान्य भाषाविज्ञान
II	NB 502	3	नेपालभाषा गद्य
III	NB 503	3	नेपाःया इतिहास
IV	NB 504	3	पौरस्त्य समालोचना सिद्धान्त
V	NB 505	3	नेवाः लोकवार्ता
निगूगु सेमेष्टर			
VI	NB 551	3	नेवाः ऐतिहासिक भाषाविज्ञान
VII	NB 552	3	नेपालभाषा काव्य
VIII	NB 553	3	धर्म, दर्शन व संस्कृति
IX	NB 554	3	पाश्चात्य समालोचना सिद्धान्त व नेपालभाषा समालोचना
X	NB 555	3	अभिलेखविज्ञान
स्वंगूगु सेमेष्टर			
XI	NB 601	3	अनुवादविज्ञान
XII	NB 602	3	नेपालभाषा आख्यान
XIII	NB 603	3	शोधविधि व प्राज्ञिक लेखन
XIV	NB 604	3	पाश्चात्य साहित्यया इतिहास
XV	NB 605	3	अभिलेख सम्पादन
प्यंगूगु सेमेष्टर			
XVI	NB 651	3	समाज व जाति भाषाविज्ञान
XVII	NB 652	3	नेपालभाषा प्याखं
XVIII	NB 653	3	नेवाः सम्पदा
XIX	NB 654	3	नेपालभाषा साहित्यया इतिहास
XX	NB 655	6	शोधपत्र

भर्ना व्यवस्था

संसारया गुगुं न मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालपाखें गुगुं नं विषय कयाः स्नातक सिधःपिं विद्यार्थी नेपालभाषा स्नातकोत्तर तगिमय् नां दुतिनेत योग्य जुइ । नां दुतिनेत त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकायया डीन कार्यालयं काइगु प्रवेश-परीक्षाय् उत्तीर्ण जुइमाः ।

मूल्याङ्कन निर्देशिका

प्रत्येक विषयया आन्तरिक व सत्रान्त परीक्षापाखें जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन

प्रत्येक विषयया आन्तरिक मूल्याङ्कन ४०% जुइ । उगु ४०% या आन्तरिक मूल्याङ्कनयात थुकथं ब्वथलातःगु दु -

(क) हाजिरी	५
(ख) शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
(ग) आन्तरिक परीक्षा	३०

(आ) सत्रान्त परीक्षा

प्रत्येक विषयया ६०% लिखित परीक्षा जुइ । थुगु लिखित परीक्षा डीन कार्यालयपाखें पिदंगु सूचकथं ३ घण्टाया जुइ ।

ग्रेडिङ्ग प्रणाली

छगू विषयया ३ क्रेडिट कक्षाभार जुइ । थुक्रिया ४८ गू कक्षा जुइ । सत्रान्त परीक्षाय् आखलं A, A-, B+, B, B- व F ग्रेडिङ्ग जुइ । विद्यार्थी उत्तीर्ण जुइत म्होतिं नं B- ग्रेड हय्माः । समग्र ग्रेडयात ४ नालाः ल्याःखाइ । आखःया ग्रेड ल्याः थुकथं जुइ -

आखः ग्रेड	ग्रेड ल्याः
A	4.0
A-	3.7
B+	3.3
B	3.0
B-	2.7
F	0.0

न्हापांगु सेमेष्टर			
पत्र	कोड	CH	विषय
I	NB 501	3	सामान्य भाषाविज्ञान
II	NB 502	3	नेपालभाषा गद्य
III	NB 503	3	नेपाःया इतिहास
IV	NB 504	3	पौरस्त्य समालोचना सिद्धान्त
V	NB 505	3	नेवाः लोकवार्ता

सामान्य भाषाविज्ञान

Code: NB 501

Paper: I

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) भाषाविज्ञानया सामान्य म्हसीका व थुक्रिया कचामचाया खँ सीकेगु ।

(ख) ध्वनिविज्ञान, वर्णविज्ञान, रूपविज्ञान, वाक्यविज्ञान, अर्थविज्ञान व कोशविज्ञानया सैद्धान्तिक ज्ञान कयाः
नेपालभाषाया ध्वनि, वर्ण, रूपतत्त्व, वाक्यतत्त्व, अर्थविज्ञान व कोशविज्ञानया विश्लेषण याय्फैगु ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : भाषा

८

१.१ भाषाया परिभाषा

१.२ भाषाया विशेषता

१.३ भाषा ब्वनाया तातुना

१.४ भाषाविज्ञानया परिभाषा

१.५ भाषाविज्ञानया इतिहास

१.६ भाषाविज्ञानया क्षेत्र

१.६.१ समाज

१.६.२ भूगोल

१.६.३ इतिहास

१.६.४ मनोविज्ञान

१.६.५ मानवशास्त्र

१.७ भाषाविज्ञानया कचा

१.७.१ कालक्रमिक

१.७.२ समकालिक

पाठ्यज्वलं

बन्धु, चूडामणि. (विसं २०७३). भाषाविज्ञान. साझा प्रकाशन । (पृ १-२५)

एकाइ २ : ध्वनिविज्ञान

८

२.१ ध्वनिविज्ञानया म्हसीका व परिभाषा

२.२ ध्वनिविज्ञानया शाखा

२.३ ध्वनि अवयव

२.३.१ स्वं

२.३.२ सःद्यां

२.३.३ गलः

२.३.४ मुखविवर

- २.३.५ नासिकाविवर
- २.४ श्वास प्रवाह
- २.४.१ स्वं सासः दुकाङ्गु
- २.४.२ स्वरयन्त्रमुखी
- २.४.३ हनुमूलीय
- २.५ श्वास प्रवाहया दिशा
- २.५.१ बहिर्गमनात्मक
- २.५.२ अन्तर्गमनात्मक
- २.६ खण्डीय व खण्डेत्तर ध्वनि
- २.६.१ खण्डीय ध्वनि
- (अ) नेवाः माग्वः
- (आ) मानस्वर
- (इ) बाग्वः
- (ई) नेवाः बाग्वः
- (उ) अन्तर्राष्ट्रिय ध्वनितात्त्विक वर्णमाला
- २.६.२ खण्डेत्तर ध्वनि
- (अ) स्वरमात्रा
- (आ) बलाघात
- (इ) सुराघात
- २.७ आखः
- २.७.१ म्हसीका
- २.७.२ नेवाःभासाय् आखः
- २.७.३ अक्षरीकरण

पाठ्यज्वलं

Bhaskararao, P. (1972). *Practical Phonetic., Part I.* Centre of Advanced Study in Linguistics. Deccan. University of Poona.

जोशी, सुन्दरकृष्ण. (नेसं १११२). *नेपालभाषाया भाषावैज्ञानिक व्याकरण.* लाकौल पिथना । (पृ. १-३०, ६७-१०८).

पोखरेल, माधवप्रसाद. (विसं २०५७). *ध्वनिविज्ञान र नेपालीभाषाको ध्वनि-परिचय.* नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

बन्धु, चूडामणि. (विसं २०७३). *भाषाविज्ञान.* साझा प्रकाशन । (पृ २६-४३).

एकाइ ३ : वर्णविज्ञान

- ३.१ वर्ण व वर्णविज्ञान
- ३.२ ध्वनि, वर्ण व संवर्ण
- ३.३ नेपालभाषाया वर्णव्यवस्था
- ३.४ वर्णविश्लेषणया सिद्धान्त व प्रक्रिया

८

- ३.४.१ व्यतिरेकी
- ३.४.२ विभेद
- ३.४.३ वितरण
- ३.५ रूपसन्धि-परिवर्तन
- ३.६ आलेखन
  - ३.६.१ ध्वनितात्त्विक
  - ३.६.२ वार्णिक

पाठ्यज्वलं

जोशी, सुन्दरकृष्ण. (नेसं १११२). नेपालभाषाया भाषावैज्ञानिक व्याकरण. लाकौल पिथना । (पृ. १-३०)
महर्जन, तुयुबहादुर. (नेसं ११२८). भाषाविज्ञान परिचय. कल्याणी ताम्राकार । (पृ. १०५-११८)

एकाइ ४ : रूपविज्ञान

८

- ४.१ रूपया परिभाषा
  - ४.१.१ रूपया ताजि : मुक्त व वद्ध
  - ४.१.२ रूपात्मक विश्लेषण
- ४.२ रूपायन व व्युत्पादनया भेद
- ४.३ संज्ञा व क्रिया रूपायन
- ४.४ व्युत्पादन प्रणाली
- ४.५ पदभेद : तःधंगु व चीधंगु
- ४.६ ल्याःग्वः
- ४.७ ताजिग्वः

पाठ्यज्वलं

जोशी, सुन्दरकृष्ण. (नेसं १११२). नेपालभाषाया भाषावैज्ञानिक व्याकरण. लाकौल पिथना । (पृ. ४२-१२६,
१७९-२००)

एकाइ ५ : वाक्यविज्ञान

६

- ५.१ वाक्यांश-संरचना
  - ५.१.१ नाम वाक्यांश
  - ५.१.२ क्रिया वाक्यांश
  - ५.१.३ विशेषण वाक्यांश
  - ५.१.४ क्रिया-विशेषण वाक्यांश
- ५.२ उपवाक्य, वाक्यसंरचना व उक्तिया वर्गीकरण
- ५.३ वाक्यप्रकार

पाठ्यज्वलं

जोशी, सुन्दरकृष्ण. (नेसं १११२). नेपालभाषाया भाषावैज्ञानिक व्याकरण. लाकौल पिथना । (पृ. २०३-२२४)
महर्जन, तुयुबहादुर. (नेसं ११२८). भाषाविज्ञान परिचय. कल्याणी ताम्राकार । (पृ. २४९-२००)

एकाइ ६ : अर्थविज्ञान

४

६.१ अर्थविज्ञानया परिभाषा

६.२ अर्थया परिभाषा व ताजि

६.२.१ अवधारणात्मक अर्थ

६.२.२ भाषिकतहगत अर्थ

६.२.३ सहचर्यात्मक अर्थ

६.२.४ आशयमूलक अर्थ

६.२.५ प्रसङ्गार्थक

६.३ आर्थी सम्बन्ध

६.३.१ शाब्दिक अर्थ

६.३.२ वैयाकरणिक अर्थ

६.३.३ सान्दर्भिक अर्थ

६.३.४ समानार्थक

पाठ्यज्वलं

बन्धु, चूडामणि. (विसं २०७३). भाषाविज्ञान. साझा प्रकाशन । (पृ १२६-१३५)

एकाइ ७ : कोशविज्ञान

६

७.१ कोशविज्ञानया म्हसीका

७.२ कोशविज्ञानया ताजि

७.२.१ दुतिना लागाया आधारय्

७.२.२ भाषा ल्याःया आधारय्

७.२.३ दुतिना प्रकृतिया आधारय्

७.२.४ ईया आधारय्

७.२.५ दुतिना अनुक्रमया आधारय्

७.२.६ छयलाया आधारय्

७.२.७ प्रयोक्ताया आधारय्

७.३ शब्दकोशया स्वरूप

७.३.१ न्हव्व

७.३.२ मूव्व

७.३.३ लिब्व

७.४ शब्दकोश सम्पादन प्रक्रिया

७.५ कोश दय्केज्याय् समस्या

पाठ्यज्वलं

Yadav, Y.P. & Kansakar, T. R. (ed). (1998). *Lexicography in Nepal*. Royal Nepal Academy. (pp. 1-17)

लिधँसाज्वलं

Hale, A. & Shrestha, K. P. (2005). *Newar (Nepalbhasha)*. Europa.

Malla, K. P. (1985). *The Newar language: A working outline*. Institute for the Study of Languages and Cultures of Asia and Africa.

O'grady, W. et al. (1997). *Contemporary linguistics: An introduction* (3rd edition). St. Martin's Press. pp. 509-551, 553-586.

Yadava, Y. P. (2001)., *Linguistics: A basic course*. New Hira Books, Enterprises.

जोशी, सुन्दरकृष्ण. (विसं २०६०). *नेपालभाषा व्याकरण*. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

महर्जन, दिपा. (सन् २०२३). कारक व विभक्ति. *Cognition*, ५(१), २२८-२३३. DOI:

<https://doi.org/10.3126/cognition.v5i1.55448>

यादव, योगेन्द्र व रेग्मी, भीमनारायण. (विसं २०५८). *भाषाविज्ञान*. न्यू हिरा बुक्स ।

लंसाल, रामचन्द्र. (विसं २०५७). *कोश विज्ञान र नेपाली कोश*. विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

सिं, लसता. (सन् २०२३). नेपालभाषाय् ल्या:ग्व: (अंक). *Cognition*, ५(१), २३४-२४१. DOI:

<https://doi.org/10.3126/cognition.v5i1.55450>

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निधीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्या:	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

नेपालभाषा गद्य

Code: NB 502

Paper: II

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) नेपालभाषा गद्य विधाया सैद्धान्तिक विश्लेषण याय् फय्केगु ।

(ख) नेपालभाषाया प्राचीन, माध्यमिक व आधुनिक गद्यया विकास, विशेषता, प्रवृत्तिबारे विश्लेषण याय् फय्केगु ।

(ग) गद्य विधाया सम्बन्धित च्वमिपिलिसे परिचित याय् फय्केगु ।

एकाइ १ : गद्य

४

१.१ गद्यया म्हसीका व विशेषता

१.२ नेपालभाषा गद्यया विकासक्रम

१.३ गद्यया ताजि

१.३.१ रचनात्मक

१.३.२ सिर्जनात्मक

पाठ्यज्वलं

चौत्रघषि, शंकरदयाल. (सन् १९६५). द्विवेदी युग की हिन्दी गद्य शैलियोंका अध्ययन. भारती साहित्य मन्दिर । (पृ. ६५-८६)

ताम्राकार, पूर्ण. (नेसं ११३४). ल्हाब्सा. रत्नदेवी प्रजापति । (पृ. ७५-८९)

एकाइ २ : प्राचीनकालया रचनात्मक गद्य

८

२.१ प्राचीन रचनात्मक गद्यया म्हसीका

२.२ प्राचीन रचनात्मक गद्यया विकास

२.३ प्राचीन लिखत पत्र व उत्कीर्णपत्र

२.३.१ नेसं २३५ या गोष्ठीपत्र (रुद्रवर्ण महाविहार)

२.३.२ नेसं २९३ या ल्वहंपौ (सक्व)

२.३.३ नेसं ५७३ या ख्वपया गढ निर्माणया ल्वहंपौ

२.४ प्राचीन ग्रन्थ

२.४.१ चिकित्साशास्त्र - नेसं ४९३ या विचित्रकौतुक

२.४.२ मानव न्यायशास्त्र - नेसं ५०० या नारदस्मृति (दिव्य-परीक्षा प्रकरण जक)

२.४.३ नीतिशास्त्र - नेसं ८७४ या चाणक्यनीति (न्हापांगु शतकया श्लोक १-२५ तक)

२.४.४ इतिहास - गोपालराजवंशावली (पत्र २९-३५ तक)

२.४.५ विप्रदासया संगीतचन्द्र (न्ह्यःनेया ५ पत्र)

२.४.६ शब्दकोष - अमरकोशया नेपालभाषा टीका 'पुत्रपौत्रादिबोधिनी', नेसं ५०१ (पत्र १-५ तक)

पाठ्यज्वलं

Malla, K. P. (1990). The earliest dated document in Newari: The palmleaf from Ukū Bāhāh NS 235/AD 1114. *Kailash*, XVI (1-2):p15-25.

Vajracarya, D. & Malla, K.P. (eds.). (1985), *The Gopālarājavamśāvalī*. Franz Steiner Verlag. Nepal Research Centre Publications No. 9.

कसा, प्रेमबहादुर. (संपा.). (नेसं १०९१). *चाणक्य सार संग्रह* नेपालभाषां अर्थ सहित). च्वसापासा । (पृ. १-११)

तमोट. काशीनाथ. (संपा.). (नेसं ११०३). *पुत्रपौत्रादिबोधिनी* (अमरकोशया नेपालभाषा टीका ने.सं. ५०१).

पासामुना । (पृ. १-५)

तमोट. काशीनाथ. (नेसं ११३५). *नेपालभाषा वाङ्मय*. रामभक्त भोमि । (पृ. १५-१६)

सिंह, तुलसीलाल. (नेसं ११२८). *नारदस्मृति (दिव्य-परीक्षा)*. न्हू हिसु पुचः । (पृ. १-३५)

सिंह, तुलसीलाल. (नेसं ११३७). *विप्रदासं च्वःगु संगीतचन्द्र. नेपालभाषा, ८, ३५-४२ ।*

एकाइ ३ : माध्यमिककालया गद्य

८

३.१ माध्यमिककालया गद्यया म्हसीका

३.२ माध्यमिक गद्यया विकास, स्वरूप

३.३ माध्यमिककालीन प्रमुख गद्य व गद्यकारया प्रवृत्ति

३.३.१ निष्ठानन्द वज्राचार्यया *ललितविस्तर*या म्हसीका

३.३.२ जगतसुन्दर मल्लया *इसपं दएकातगु बाखं*या भूमिका

३.३.३ धर्मादित्य धर्माचार्यया *नेपालभाषा व थ्वया साहित्य*

३.३.४ शुक्रराज शास्त्रीया *नेपालभाषा व्याकरण*या भूमिका

३.३.५ सिद्धिदास महाजुया आत्मकथा 'सिद्धिदास थःगु मिखाय्'

३.३.६ फत्तेबहादुर सिंहया *नेपाली विहार* सफूया भूमिका

पाठ्यज्वलं

अमात्य, सिद्धिदास. (नेसं ११०३). *सिद्धिदास थःगु मिखाय् व शिवविलास* बाखं (निगूगु संस्करण). नेपालभाषा परिषद् ।

मल्ल, जगतसुन्दर. (नेसं १०९२). *इसपं दएकातगु बाखं* (निगूगु संस्करण). मुनासः ।

वज्राचार्य, निष्ठानन्द. (अनु. व मुं.). (नेसं १०९८). *ललितविस्तरः सूत्र*. युवक बौद्ध प्रकाशन ।

शास्त्री, शुक्रराज. (नेसं १०४८). *नेपालभाषा व्याकरण*. शुक्रराज शास्त्री ।

सिंह, फत्तेबहादुर. (नेसं १०९६). भूमिका (भूमिका). *नेपाली विहार*. चिनियालाल सिंह । (पृ. १-११)

'हृदय', चित्तधर. (संपा.). (नेसं १०८४). *धर्मादित्य धर्माचार्य व नेपालभाषा व थ्वया साहित्य*. कलकत्ता नेपालभाषा साहित्य गोष्ठी ।

एकाइ ४ : आधुनिककालया गद्य

८

४.१ आधुनिक गद्यया म्हसीका

४.२ आधुनिक गद्यया विकास, स्वरूप

४.३ निबन्धया म्हसीका

- ४.३.१ निबन्ध - विश्व साहित्यय् निबन्धया विकास, निबन्धया प्रकार, तत्त्व
- ४.३.२ नियात्रा- नियात्राया म्हसीका, नियात्राया विशेषता व तत्त्व
- ४.३.३ आत्मकथा - आत्मकथाया म्हसीका परिभाषा, आत्मकथाया विशेषता व तत्त्व
- ४.३.४ जीवनी - जीवनीया म्हसीका परिभाषा, जीवनीया विशेषता, तत्त्व

पाठ्यज्वलं

त्रिपाठी, गीता. (विसं २०७३). *नेपाली नियात्रा : सिद्धान्त र प्रयोग*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. २९-५७)
थापा, मोहनहिमांशु. (विसं २०६६). *साहित्य परिचय*. साझा प्रकाशन । (पृ. १८०-१९९)
प्रधान, भिक्टर. (विसं २०४४). *जीवन र आत्मकथाको सैद्धान्तिक तथा ऐतिहासिक विवेचना*. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. २८-५४)
मल्ल, कमलप्रकाश. (नेसं १०८४). *भूमिका (भूमिका)*, कमलप्रकाश मल्ल (संपा.), *मूसः-निबन्ध* (पृ. क-झ). च्वसापासा ।

एकाइ ५ : नेपालभाषाय् निबन्ध

१०

५.१ नेपालभाषा निबन्धया विकास

५.२ नेपालभाषा निबन्ध व प्रमुख निबन्धकारया प्रवृत्ति

- ५.२.१ आत्मपरक निबन्ध - बुलुमि - पद्मरत्न तुलाधर
- ५.२.२ विषयपरक निबन्ध - *निबन्ध निपुचः* - रत्नध्वज जोशी
- ५.२.३ सांस्कृतिक निबन्ध - झिजि - स्वयम्भूलाल श्रेष्ठ
- ५.२.४ खोजपरक निबन्ध - भाजु निबन्ध - ठाकुरलाल मानन्धर
- ५.२.५ वस्तुपरक निबन्ध - स्वां-सिन्हः - फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य
- ५.२.६ प्रगतिशील निबन्ध - जि छगू अभिव्यक्ति युगया - पूर्ण वैद्य
- ५.२.७ मुक्तक-कवितात्मक निबन्ध - जिगु चिन्तनया पल्पसा - मंगलप्रसाद श्रेष्ठ

पाठ्यज्वलं

जोशी, रत्नध्वज. (नेसं १०७८). *निबन्ध निपुचः*. धर्मोदय सभा ।
तुलाधर, पद्मरत्न. (नेसं ११००). *बुलुमि* (निकःखुसी). साहित्यया मूलुखा ।
मानन्धर, ठाकुरलाल. (नेसं ११०४). *भाजु निबन्ध*. गिरिधरलाल मानन्धर ।
वज्राचार्य, फणीन्द्ररत्न. (नेसं १०८०). *स्वां-सिन्हः*. नेपाल भाषा परिषद् ।
वैद्य, पूर्णबहादुर. (नेसं ११३२). *जि छगू अभिव्यक्ति युगया*. नेपाल साहित्य मन्दिर ।
श्रेष्ठ, मंगलप्रसाद. (नेसं ११२६). *जिगु चिन्तनया पल्पसा*. प्रसाद प्रकाशन ।
श्रेष्ठ, स्वयम्भूलाल. (नेसं १०८८). *झिजि*. च्वसापासा ।

एकाइ ६ : नियात्रा

४

६.१ नेपालभाषाय् नियात्राया विकास

६.२ नेपालभाषा नियात्रा व प्रमुख नियात्राकारया प्रवृत्ति

६.२.२ महा चीनयात्रा - धर्मालोक स्थविर

६.२.२ लुमन्ति किचः - मल्ल के. सुन्दर

पाठ्यज्वलं

धर्मालोक स्थविर. (नेसं १०७०). महा चीनयात्रा. धर्मोदय सभा ।

मल्ल, के. सुन्दर. (नेसं ११४४). लुमन्ति किचः. अष्टगणेश अनुसन्धान केन्द्र ।

एकाइ ७ : नेपालभाषाय् जीवनी/आत्मकथा

६

७.१ नेपालभाषा साहित्यय् जीवनीया विकास

७.१.१ मोतिलक्ष्मी उपासिका जीवनी छपुलु - चुन्दा वज्राचार्य

७.२ नेपालभाषा साहित्यय् आत्मकथाया विकास

७.२.१ जिगु जातः - चित्तधर हृदय

पाठ्यज्वलं

वज्राचार्य, चुन्दा. (नेसं ११०८). मोतिलक्ष्मी उपासिका जीवनी छपुलु. मोतिलक्ष्मी अभिनन्दन समारोह समिति, प्रतिभा साहित्यिक परिवार ।

वज्राचार्य, फणीन्द्ररत्न. (नेसं ११२६). चित्तधर हृदयया जिगु जातः. नेपाल भाषा परिषद् ।

लिधँसाज्वलं

Murry, M. (1922). *The Problems of Style*. Humphrey Milford.

Robert, S., Nancy, R. C. & others (Eds.). (1991). *Elements of literature* (4th ed.). Oxford University Press.

Shklovsky, V. (2009). *Theory of Prose* (Benjamin Sher, Trans.). Dalkey Archive Press.

तमोट. काशीनाथ. (नेसं ११३५). नेपालभाषा वाङ्मय. रामभक्त भोमि ।

तुलाधर, प्रेमशान्ति. (नेसं ११२०). नेपालभाषा साहित्यया इतिहास. नेपालभाषा एकेदमि ।

पन्त, जयराज. (विसं २०७९). आत्मवृत्तान्तको सैद्धान्तिक स्वरूप. राजेन्द्र सुवेदी व लक्ष्मणप्रसाद गौतम (संपा).

रत्न वृहत नेपाली समालोचना (भाग ३) (पृ. ४३७-४६१). रत्न पुस्तक भण्डार ।

माली, इन्द्र. (नेसं १११९). नेपालभाषा माध्यमिक कालया छुं. कुतः पिकाक ।

वज्राचार्य, चुन्दा. (नेसं ११२०). नेपालभाषाया माध्यमिक कालया गद्य. काशीनाथ तमोट (संपा.), उच्च शिक्षाय् नेपाल-भाषा व साहित्य (पृ. ६५-७२). नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।

वज्राचार्य, धनवज्र. (विसं २०२१). मल्लकालमा देशरक्षाको व्यवस्था र त्यसप्रति प्रजाको कर्तव्य. पूर्णिमा, १(२), ३३-३८ ।

वज्राचार्य, धनवज्र. (विसं २०६६). गोपालराजवंशावलीको ऐतिहासिक विवेचना. नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।

वज्राचार्य, मदनसेन. (नेसं १११९). पुलांगु वाङ्मय व थुकिया भाषा अध्ययन चीहाकलं विवेचना. पलेस्वां, १०(४), ५९-७८ ।

सिं, लसता. (नेसं ११४२). कुसि निबन्धय् प्रगतिवाद. नेपालभाषा, १(१), ५०-५६ ।

<https://doi.org/10.3126/nepalbhasha.v1i1.47269>

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्या:	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

नेपाःया इतिहास

Code: NB 503

Paper: III

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

- (क) मानव उद्विकासया आधारभूत ज्ञान बीगु व विश्व सभ्यताया विकासक्रमया सैद्धान्तिक ज्ञान बीगु,
(ख) इतिहास शुरु जुइसिबे न्ह्यःया नेपाःया अवस्थानिसे थौतकया नेवाःतयगु अवस्थाबारे जानकारी बीगु,
(ग) राज्यय् नेवाःतयगु सहभागिता, अवस्था व जीवनशैली वःगु ह्यूपाःयात कयाः विश्लेषण याय् फय्केगु ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : इतिहासया म्हसीका

६

- १.१ इतिहास, आद्य इतिहास व प्राग् इतिहासया म्हसीका
१.२ अध्ययनया उद्देश्य, विकास व ढाँचा
१.३ अध्ययनया स्रोतसामग्री
१.४ प्रमाणीकरणया आधार

पाठ्यज्वलं

Green, A., & Troup, K. (Eds.). (1999). *The houses of history: A critical reader in history and theory*. Manchester University Press. (pp. 110-172)

गौतम, राजेश. (विसं २०७६). *इतिहास लेखनको इतिहास*. भुँडीपुराण प्रकाशन । (पृ. १-२४; ७-६९)

पराजुली, जगतप्रसाद. (विसं २०७८). *इतिहास दर्शन*. शब्दार्थ प्रकाशन । (पृ. १-१८, ७०-१०२, १०५-११४)

एकाइ २ : मानव उद्विकासया इतिहास

६

- २.१ मानव उद्विकासया चरण
२.२ पाषाणयुगकालीन मानव गतिविधि
२.३ नवपाषाणकालया उपलब्धि - कृषियुगया प्रारम्भ, स्थायी जनजीविका
२.४ सभ्यता युगय् प्रवेश - इजिप्ट (मिश्र), मेसोपोटामिया, चिनियाँ, ग्रीक व रोमन, सिन्धुघाटी
२.५ सिन्धु सभ्यता व वैदिक सभ्यता
२.६ वाग्मती सभ्यता

पाठ्यज्वलं

Mithen, S. J. (2003). *After the ice: A global human history, 20,000–5000 BC*. Harvard University Press. (pp. 1 - 97)

गोयल, श्रीराम. (सन् १९६३). *प्राचीन सभ्यताएँ*. विश्वविद्यालय प्रकाशन । (पृ. १-९, ५४२-५६५)

एकाइ ३ : नेपाःया इतिहास - प्राचीननिसें लिच्छविकालतक

६

- २.१ नेपाःगाःया प्रागुतिहास
- १.२ नेपाःगाःया उत्पत्ति सम्बन्धी धारणा
- १.३ गोपाल, महिषपाल व किरातवंश
- ३.४ जय वर्माया अभिलेख
- ३.५ लिच्छवि जुजुपिनिगु ई व महत्त्वपूर्ण राजनैतिक घटनाक्रम (मानदेव प्रथम, शिवदेव द्वितीय, अंशुवर्मा, उदयदेव, नरेन्द्रदेव, जयदेव व गुप्त शासक)
- ३.६ लिच्छविकालया धर्म-संस्कृति

पाठ्यज्वलं

आचार्य, दिवाकर. (विसं २०७४). *नीपजन र नेपालः एउटा छोटो इतिहास*. मार्टिन चौतारी । (पृ. ५-६४)
रेग्मी, जगदीशचन्द्र. (विसं २०५३). *लिच्छवि-इतिहास*. नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र । (पृ. ३२-९६)

एकाइ ४ : पूर्वमध्यकाल

६

- ४.१ नेपालसंवत्या प्रारम्भ
- ४.२ मध्यकाल प्रारम्भ
- ४.३ तिरहुत (सिम्रौनगढ) नाप नेपाःगाःया स्वापू
- ४.४ खस मल्ल राज्यनाप नेपाःगाःया स्वापू
- ४.५ जयस्थिति मल्लया सुधार - गोपालराजवंशावली, न्यायविकासिनी, नेपालन्यायपालविधि
- ४.६ यक्ष मल्ल व मल्ल राज्यया विभाजन

पाठ्यज्वलं

नेपाल, ज्ञानमणि. (विसं २०५४). *नेपालको पूर्वमध्यकालको इतिहास*. नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र । (पृ. ५-८९)

पन्त, दिनेशराज. (संपा.). (नेसं ११२९). *न्यायविकासिनी*. कानून व्यवसायी क्लब । (पृ. ९-१९)

बुडाथोकी, चन्द्रविक्रम. (संपा.). (विसं २०३९). *जयस्थिति मल्लको सुधार*. साझा प्रकाशन । (पृ. १-२३)

महर्जन, भरत. (नेसं ११४२). *नेपालन्यायपाल विधि*. अष्टगणेश प्रकाशन । (पृ. ८२-९०)

वज्राचार्य, धनवज्र. (विसं २०६८). *पूर्वमध्यकालका अभिलेख*. नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र । (पृ. ५-१२, १५-२७, २९-३१)

एकाइ ५ : उत्तरमध्यकाल

६

- ५.१ उत्तरमध्यकालया प्रारम्भ (नेसं ६०२ निसें)
- ५.२ सामाजिक स्वरूप
- ५.३ जनजीवन (प्रशासनिक, आर्थिक, धार्मिक, शैक्षिक)
- ५.४ मध्यकालया जुजुपिं
- ५.५ मध्यकालीन संस्कृति

पाठ्यज्वलं

ढुङ्गेल, रमेश व प्रधानाङ्ग, ऐश्वर्यलाल. (विसं २०५६). काठमाडौं उपत्यकाको मध्यकालिक आर्थिक इतिहास.

नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।

वज्राचार्य, चुन्दा. (नेसं ११०५). मल्लकालया छुं संस्कृति. नेपालभाषा अध्ययन व अनुसन्धान केन्द्र । (पृ. ३७-४५)

शाक्य, रवि. (नेसं ११२९). नेवा: समाज्य सती प्रथा. नेपालभाषा जर्नल, ३, ५१-७० ।

श्रेष्ठ, पुरुषोत्तमलोचन. (विसं २०६०). भक्तपुरको नवदुर्गा गण. बबिता श्रेष्ठ । (पृ. ३-३२)

एकाइ ६ : नेपालमण्डलया लागा

६

६.१ नेपाल खँव:या प्राचीनता व अर्थ

६.२ नेपालमण्डलया म्हसीका

६.३ नेपालमण्डलया लागा

६.४ 'नेपाल' खँव: व नेवा:या स्वापू

पाठ्यज्वलं

Slusser, M. S. (1982). *Nepal Mandala: A cultural study of the Kathmandu Valley*, Vol. 1.

Princeton University Press. (p. 3-52)

तमोट, काशीनाथ. (नेसं ११२६). नेपालमण्डल. नेपालमण्डल अनुसन्धान गुथि । (पृ. ७-२१)

मल्ल, कमलप्रकाश. (नेसं ११००), नेपाल खँव:या व्युत्पत्ति: छपुलु. नेपालभाषा पत्रिका (रजत जयन्ती परिशिष्टाङ्क), २६(१), १-१३ ।

एकाइ ७ : आधुनिककाल

६

७.१ शाह जुजुपिनि वंशक्रम व आधुनिक नेपा:या निर्माण

७.२ राणाकालया प्रारम्भ व राणाकालय् नेपालभाषाया अवस्था

७.३ मुलुकी ऐन १९१० य् नेवा:

७.४ राणाकालीन नेवा: सम्बद्ध दस्तावेज

७.५ सरकारी ज्याखँय् नेवा: सहभागिता

७.६ नेवा:तय्गु विस्थापन प्रक्रिया

पाठ्यज्वलं

आचार्य, बाबुराम. (विसं २०५५). अब यस्तो कहिल्यै नहोस्. श्रीकृष्ण आचार्य । (पृ. १-९१)

दिक्पाल, राजकुमार. (विसं २०८०). पृथ्वीनारायण शाह : आलोचनात्मक इतिहास. मञ्जरी पब्लिकेशन । (पृ. ७-१३)

पन्त, महेशराज. (विसं २०८१). पृथ्वीनारायण शाह नायक, प्रतिनायक अनि नायकदेशीय. नेपा~लय.

एकाइ ८ : प्रजातान्त्रिक नेपा: व नेवा:भूमिका

६

- ८.१ राजनैतिक ह्यूपालय् नेवा:भूमिका
- ८.२ भाषिक संगठन निर्माण (थीथी संघसंस्था नीस्वना)
- ८.५ भाषिक स्थिति
- ८.६ नेपालभाषा साहित्यया अवस्था
- ८.७ संघीय गणतन्त्र नेपालय् भाषानीति

पाठ्यज्वलं

- Dahal, R. K. (2000). Language politics in Nepal. *Contributions to Nepalese Studies*, 27(2), 155-190.
- आचार्य, बाबुराम. (विसं २०५४). नेपालको सांस्कृतिक परम्परा. श्रीकृष्ण आचार्य ।
- कानून तथा न्याय मन्त्रालय. (विसं २०२२). श्री ५ सुरेन्द्रदेव शाहदेवको शासनकालमा बनेको मुलुकी ऐन. कानून तथा न्याय मन्त्रालय ।
- खतिवडा, सुस्मिता. (2022). नेपालको भाषिक नीति र मातृभाषामा शिक्षा. *Siddhajyoti Interdisciplinary Journal*, 3(1), 55–66. <https://doi.org/10.3126/sij.v3i1.46271>

लिधँसाज्वलं

- Bellwood, P. (2004). *First farmers: The origins of agricultural societies*. Blackwell Publishing.
- Bhasin, M. K. (1974). *A genetic study on the Newars of Nepal Valley*, *American Journal of Physical Anthropology*, 40(1), 67-74.
- Bloch, M. (1953). *The historian's craft* (P. Putnam, Trans.). Vintage Books. (Original work published 1949)
- Gellner, D. N., & Quigley, D. (Eds.). (1995). *Contested hierarchies: A collaborative ethnography of caste among the Newars of the Kathmandu Valley, Nepal*. Clarendon Press.
- Hofer, A. (2004). *The caste hierarchy and the state in Nepal: A study of the Muluki Ain of 1854* (Reprint). Himal Books.
- Jha, H. N. (1970). *The Licchavis of Vaisali*. Chowkhamba Sanskrit Series Office.
- Khatiwada, R., Cubelic, S. & Michaels, A. (2021). *The Muluki Ain of 1854 (Nepal's first legal code)*. Heidelberg Academy of Sciences and Humanities.
- Malla, K. P. (2015). *From literature to culture: Selected writings on Nepalese studies, 1980-2010*. Himal Books. (Nepāla: Archaology of the word, pp. 270-281)
- Marshall, J. (1931). *Mohenjo Daro and the Indus civilization* Vol 2. Artunr
- Nepali, G. S. (1965). *The Newars of Nepal*. United Asia Publications.
- Petech, L. (1984). *Mediaeval history of Nepal (c. 750-1482)* (Second thoroughly revised edition). Roma: Istituto Italiano Per Il Medio Ed Estremo oriente.
- Regmi, D. R. (1960). *Ancient Nepal*. Calcutta: Firma K.L. Mukhopadhyay.
- Regmi, D. R. (1965). *Medieval Nepal, Part I* (Early medieval period 750-1530 A.D.). Calcutta: Firma K.L. Mukhopadhyay.
- Regmi, D. R. (1966). *Medieval Nepal, Part II* (A history of the three kingdoms 1520 A.D. to 1768). Calcutta: Firma K.L. Mukhopadhyay.
- Regmi, D. R. (1966). *Medieval Nepal, Part III* (Inscriptions, chronicles and diaries etc.). Calcutta: Firma K. L. Mukhopadhyay.

- Regmi, D. R. (1966). *Medieval Nepal, Part IV (Select inscriptions, 1524-1758 A.D. with verification and corresponding dates in C.E.)*. Patna: The Author.
- Toffin, G. (2007). *Newar society: City, village and periphery*. Himal Books.
- Vajracarya, D. & Malla, K.P. (Eds.). (1985). *The Gopālarājavamsāvalī*. Franz Steiner Verlag. Nepal Research Centre Publications No. 9.
- खत्री, प्रेम. (विसं २०५५). *उत्पत्ति: मानव सभ्यताका केही पक्षको मानवशास्त्रीय अध्ययन*. नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।
- गोएल, श्रीराम. (सन् १९६३). *विश्व की प्राचीन सभ्यताएँ, भाग १*. विश्वविद्यालय प्रकाशन ।
- धिमिरे, श्रीराम. (विसं २०७१). *नेपालमा प्रजातान्त्रिक आन्दोलन (विसं २०१७-२०४६)* [विद्यावारिधि शोधप्रबन्ध]. त्रिभुवन विश्वविद्यालय । (पृ. ३६-७९)
- थपलियाल, किरणकुमार व शुक्ल, संकटा प्रसाद. (सन् २००३), *सिन्धु सभ्यता* (न्यागू संस्करण). उत्तरप्रदेश हिन्दी संस्थान ।
- नागौरी, श. (सन् १९८२). *विश्व की प्राचीन सभ्यताओं का इतिहास*. बाफना बुक डिपो ।
- नेपाली, चित्तरञ्जन. (विसं २०२०). *श्री ५ रणबहादुर शाह (व्यक्तित्व र शासन)*. मेरी राजभण्डारी ।
- मल्ल, के. सुन्दर. (नेसं ११२०). *नेवा: म्हसीका* ।
- मल्ल, के. सुन्दर. (नेसं ११२८). *संघीय नेपाल*. नेवा: देयू दबू ।
- महर्जन, भरत. (नेसं ११४२). *नेपा:गा:या स्थाननामयू दुगु विशेषता व ह्यूपा:या दुवाला*. नेपालभाषा, १(१), १-८. <https://doi.org/10.3126/nepalbhasha.v1i1.47240>
- वज्राचार्य, धनवज्र. (सन् १९८०). *मध्यकालिक नेपालका एक प्रख्यात राजा शिवदेव*. कन्ट्रिब्यूशन्स टु नेपालीज स्टडिज, ८(१), २०७-२२२ ।
- वज्राचार्य, धनवज्र. (विसं २०५३). *लिच्छविकालका अभिलेख* (निगू संस्करण). नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।
- वज्राचार्य, धनवज्र. (विसं २०६४). *गोपालराजवंशावलीको ऐतिहासिक विवेचना*. नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।
- शर्मा, जनकलाल. (विसं २०४९). *हाम्रो समाज : एक अध्ययन*. साझा प्रकाशन ।
- शर्मा, प्रयागराज. (विसं २०५४). *कुल, भूमि र राज्य : नेपाल उपत्यकाको पूर्व-मध्यकालिक सामाजिक अध्ययन*. नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।
- श्रेष्ठ, तुलसी नारायण. (विसं २०६६). *नेपालका नेवारहरु : पहिचान र पृष्ठभूमि*. अनुसन्धान तथा विकास संस्था ।
- श्रेष्ठ, योगेन्द्रमान. (नेसं ११३९). *सातसाल लिपाया सात महिना*. गणेशमान सिंह तथा जन-आन्दोलन शहीद स्मृति शान्ति प्रतिष्ठान ।
- श्रेष्ठ मल्ल, शिवराज. (विसं २०७७). *मानव यात्रा : सृष्टिदेखि आर्यहरूको प्रथम संस्कृतिसम्म*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

- थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।
- (अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलाप्यु भवति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्याः	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्याः बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यसः न्यनेगु जुइ -

ताःहाकःगु लिसः बीगु १० ल्याःया स्वंगू न्ह्यसः न्यनाः निगूया लिसः बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाकःगु लिसः बीगु ५ ल्याःया झिगू न्ह्यसः न्यनाः च्यागूया लिसः बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्याः	६०

पौरस्त्य समालोचना सिद्धान्त

Code: NB 504

Paper: IV

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) समालोचना प्रक्रियाय् पिदंगु थीथी वादया विश्लेषण यायुगु ।

(ख) साहित्यिक कृतिया विश्लेषण व मूल्याङ्कन यायुगु ।

कक्षाभार

एकाइ १ : संस्कृत व संस्कृत-काव्यशास्त्र महसीका

६

१.१ संस्कृत भाषाया उद्गम, विकास व भेद

१.२ संस्कृत-काव्यशास्त्रया रचना

१.३ संस्कृत-काव्यशास्त्रीया सामान्य महसीका

पाठ्यज्वलं

पौडेल, विष्णुप्रसाद. (विसं २०५७). *संस्कृत काव्यशास्त्र*. भुँडीपुराण प्रकाशन । (पृ. १-२४)

एकाइ २ : काव्य महसीका (परिभाषा वा अर्थ)

८

२.१ काव्यया स्वरूप

२.२ काव्य हेतु

२.२.१ प्रतिभा

२.२.२ व्युत्पत्ति

२.२.३ अभ्यास

२.३ काव्य प्रयोजन

२.४ काव्य गुण

२.५ काव्य दोष

पाठ्यज्वलं

भट्टराई, गोविन्दप्रसाद. (विसं २०३१). *पूर्वीय काव्यसिद्धान्त*. नेपाल राजकीय प्रज्ञाप्रतिष्ठान । (पृ. २६७-२९३)

एकाइ ३ : दृश्य काव्य

८

३.१ रूपकया भेद

३.२ नाटकया परिभाषा व मूल तत्त्व (वस्तु, नेता, रस)

३.३ नाटकया कथावस्तु, कथा-विन्यास

३.४ पात्र (नायक, नायिका व मेपिं)

३.५ नाटकया रसनाप स्वापू

पाठ्यज्वलं

उपाध्याय, केशवप्रसाद. (विसं २०६७). साहित्य प्रकाश (सातौं प्रकाशन). साझा प्रकाशन। (पृ. ३२-९०)

एकाइ ४ : श्रव्य काव्य

६

४.१ श्रव्य काव्य

- ४.१.१ मुक्तक व प्रबन्ध काव्य
- ४.१.२ मुक्तकया लक्षण व तत्त्व
- ४.१.३ प्रबन्ध काव्यया परिभाषा व प्रकार
- ४.१.४ महाकाव्यया लक्षण व तत्त्व
- ४.१.५ खण्डकाव्यया लक्षण व तत्त्व

पाठ्यज्वलं

थापा, मोहनहिमांशु. (विसं २०७३). साहित्य परिचय (खुगु संस्करण). साझा प्रकाशन। (पृ. ५७९-६९०)

एकाइ ५ : भाव पक्षीय समालोचना सिद्धान्त

८

५.१. रसवादया म्हसीका

- ५.१.२ रस अवयव
- ५.१.३ रस निष्पत्ति सिद्धान्त
- ५.१.४ साधारणीकरण
- ५.१.५ रसया प्रकार

५.२ ध्वनिवादया म्हसीका

- ५.२.१ शब्द व शब्दशक्ति
- ५.२.२ शब्दशक्तिया भेद
  - (अ) अभिधा
  - (आ) लक्षणा
  - (इ) व्यञ्जना
- ५.२.३ ध्वनि वर्गीकरण
  - (अ) रस ध्वनि
  - (आ) वस्तु ध्वनि
  - (इ) अलङ्कार ध्वनि

पाठ्यज्वलं

शर्मा, मोहनराज व लुईटेल, खगेन्द्रप्रसाद. (विसं २०६१). पूर्वीय र पाश्चात्य साहित्य सिद्धान्त. विद्यार्थी पुस्तक भण्डार। (पृ. ४०-५५, ८४-९०)

एकाइ ६ : शिल्प पक्षीय समालोचना सिद्धान्त

८

६.१ अलङ्कारवादया म्हसीका

- ६.१.१ अलङ्कारया वर्गीकरण
- ६.१.२ शब्दालङ्कार
- ६.१.३ अर्थालङ्कार
- ६.१.४ उभयालङ्कार
- ६.२. रीतिवादया म्हसीका
  - ६.२.१ रीतिया प्रादेशिक धारणा
    - (अ) वैदर्भी
    - (आ) गौडी
    - (इ) पाञ्चाली
  - ६.२.२ रीति व शैली
- ६.३. वक्रोक्तिवादया म्हसीका
  - ६.३.१ वक्रोक्तिया भेद
    - क. वर्णविन्यास वक्रोक्ति
    - ख. पदपूर्वाद्ध वक्रोक्ति
    - ग. पदपराद्ध वक्रोक्ति
    - घ. वाक्य वक्रोक्ति
    - ङ. प्रकरण वक्रोक्ति
    - च. प्रबन्ध वक्रोक्ति

पाठ्यज्वलं

शर्मा, मोहनराज व लुईटेल, खगेन्द्रप्रसाद. (विसं २०६१). *पूर्वीय र पाश्चात्य साहित्य सिद्धान्त*. विद्यार्थी पुस्तक भण्डार । (पृ. ६२-८३, ९३-९८)

एकाइ ७ : समन्वय पक्षीय समालोचना सिद्धान्त

४

- ७.४.१ औचित्यवादया म्हसीका
- ७.४.२ औचित्यवादया प्रवर्द्धक क्षमेन्द्र
- ७.४.३ औचित्यवादय् भाववाद
- ७.४.४ औचित्यवादय् शिल्पवाद
- ७.४.५ भाववाद व शिल्पवादया समन्वय

पाठ्यज्वलं

भट्टराई, गोविन्दप्रसाद. (विसं २०३१). *पूर्वीय काव्यसिद्धान्त*. नेपाल राजकीय प्रज्ञाप्रतिष्ठान । (पृ. २३३-२३७)

लिधँसाज्वलं

अधिकारी, हेमाङ्गराज. (विसं २०३१). *पूर्वीय समालोचना-सिद्धान्त*. साझा प्रकाशन ।
 उपाध्याय, केशवप्रसाद. (विसं २०४९). *पूर्वीय काव्य सिद्धान्त*. पाठ्यक्रम विकास केन्द्र ।
 तिमल्सिना, डिल्लीराम. (विसं २०३०). *काव्य मीमांसा*. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

नगेन्द्र. (संपा.). (विसं २०४२). विश्व साहित्यशास्त्र. नागरीप्रचारिणी सभा ।
 पोखरेल, भानुभक्त. (विसं २०४०). सिद्धान्त र साहित्य. साझा प्रकाशन ।
 भट्ट, रामचन्द्र. (विसं २०५६). पाश्चात्य समालोचना सिद्धान्त र संस्कृत साहित्यको झलक (केहीपक्ष). सगरमाथा
 फाईनान्स सहकारी लि. ।
 भट्टराई, गोविन्दराज. (विसं २०३१). पूर्वीय काव्य सिद्धान्त. राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
 रामप्रताप. (संपा.). (विसं १९७८). आचार्य विश्वनाथदेवविरचितः साहित्यसुधासिन्धु : हिन्दी अनुवाद. भारतीय
 विद्या प्रकाशन ।
 श्रेष्ठ, राजितबहादुर. (सन् २०२३). संस्कृत काव्यशास्त्रय्- काव्य गुण व दोष. *Cognition*, ५(१), २४२-२४९ ।
 DOI:https://doi.org/10.3126/cognition.v5i1.55452
 सिन्देल, सोमनाथ. (विसं २०२८). साहित्य प्रदीप. पुस्तक संसार ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य यानाः निथीकथं जुइ ।
 (अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्याः बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय्
 न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्याः	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्याः बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय्
 न्ह्यथनाकथं न्ह्यसः न्यनेगु जुइ -

ताःहाकःगु लिसः बीगु १० ल्याःया स्वंगू न्ह्यसः न्यनाः निगूया लिसः बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाकःगु लिसः बीगु ५ ल्याःया झिगू न्ह्यसः न्यनाः च्यागूया लिसः बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्याः	६०

नेवा: लोकवार्ता

Code: NB 505

Paper: V

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

लोकवार्ताया सैद्धान्तिक ज्ञानलिसें थीथी विधाया वर्गीकरण, विधागत स्वरूप व लोकतत्त्वया सैद्धान्तिक ज्ञान कया: उकिया विवेचना याय्फय्केगु जुइ ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : लोकवार्ता म्हसीका

६

१.१ लोकसाहित्य व लोकवार्ता

१.२ लोकवार्ताया विषयक्षेत्र

१.३ लोकवार्ताया प्रयोजन व भूमिका

१.४ लोकवार्ताया प्रारम्भ व विकास

१.४.१ प्रारम्भनिसें झिंगुगु शताब्दीतक

१.४.२ नीगुगु शताब्दीया पूर्वार्द्ध

१.४.३ नीगुगु शताब्दीया उत्तरार्द्ध

पाठ्यज्वलं

कसाः, शरद. (नेसं ११३८). लोकवार्ता व लोकसाहित्य. च्वसापासा । (पृ. ९-४०)

श्रेष्ठ, तेजप्रकाश. (नेसं ११३०). लोकवार्ता. प्रेमशान्ति तुलाधर (संपा.). नेवा: लोकवार्ता (पृ. १-१८). नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।

एकाइ २ : लोकसाहित्यया अध्ययन पद्धति

८

२.१ वर्णनात्मक तथा ऐतिहासिक

२.२ तुलनात्मक

२.३ पुराकथामूलक

२.४ मानवशास्त्रीय

२.५ ऐतिहासिक व भौगोलिक

२.६ मनोवैज्ञानिक

२.७ संरचनावादी सम्प्रदाय

२.८ मार्क्सवादी चिन्तन व लोकवार्ता

२.९ सन्दर्भवादी व सम्पादनमूलक

पाठ्यज्वलं

कसाः, शरद. (नेसं ११३८). लोकवार्ता व लोकसाहित्य. च्वसापासा । (पृ. ४१-७१) ।

एकाइ ३ : नेवा: लोकसाहित्यया अध्ययन परम्परा

८

- ३.१ नेवा: लोकगाथा (लोककाव्य) म्हसीका
३.१.१ लोकगाथाया विशेषता
३.१.२ लोकगाथाया ब्वथला व विश्लेषण
३.२ नेवा: लोकबाखं म्हसीका
३.२.१ लोकबाखंया विशेषता
३.२.२ लोकबाखंया ब्वथला व विश्लेषण

पाठ्यज्वलं

कसा:, शरद. (नेसं ११४२). नेवा: लोकसाहित्य : छगू दुवाला. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. ६३-१२६)
शाक्य, रवि. (नेसं ११३०). लोकबाखं. प्रेमशान्ति तुलाधर (संपा.), नेवा: लोकवार्ता (पृ. १५४-१७०). नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।

एकाइ ४ : नेवा: क्वा:कासा, खँत्वा: खँभाय् व छुनाखँ

६

- ४.१ क्वा:कासाया म्हसीका
४.१.१ क्वा:या छयलाबुला
४.१.२ क्वा:या विशेषता, महत्त्व व विश्लेषण
४.२ खँत्वा: खँभाय् व छुनाखँया म्हसीका
४.२.१ खँत्वा:, खँभाय् व छुनाखँया विशेषता, महत्त्व व विश्लेषण
४.२.२ खँत्वा:, खँभाय् व छुनाखँया भेद

पाठ्यज्वलं

कसा:, शरद. (नेसं ११४२). नेवा: लोकसाहित्य : छगू दुवाला. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. १२७-१६८)
शाक्य, लेलिन. (नेसं ११३०). लोकजीवनय् क्वा:. प्रेमशान्ति तुलाधर (संपा.), नेवा: लोकवार्ता (पृ. १७२-१९२). नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।
शाक्य, श्रीति. (नेसं ११३०). खँत्वा:खँभाय् व छुनाखँ. प्रेमशान्ति तुलाधर (संपा.), नेवा: लोकवार्ता (पृ. १९४-२१४). नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।

एकाइ ५ : नेवा: प्रदर्शनकारी कला

६

- ५.१ नेवा: संगीत
५.१.१ लोकम्येया संरचना, विशेषता व विश्लेषण
५.२ नेवा: लोकनाटक
५.२.१ लोकनाटकया परम्परा व विविधता

पाठ्यज्वलं

कसा:, शरद. (नेसं ११४२). नेवा: लोकसाहित्य : छगू दुवाला. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. २०-६३)

जोशी, राजनलाल. (नेसं ११४५). *नेवा: प्रदर्शनकारी कला*. नेवा: देय् दबू, येँ महानगर समिति । (पृ. १६-५०, ७१-८९)

राजकर्णिकार, योगेन्द्र. (नेसं ११३०). लोकम्ये. प्रेमशान्ति तुलाधर (संपा.), *नेवा: लोकवार्ता* (पृ. ११२-१४६).
नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।

एकाइ ६ : नेवा: लोकप्याखं व लोककासा

६

६.१ लोकप्याखंया म्हसीका

६.१.१ लोकप्याखंया परम्परा व विविधता

६.२ नेवा: लोककासाया म्हसीका

६.२.१ कासाया वर्गीकरण व विशेषता

पाठ्यज्वलं

जोशी, राजनलाल. (नेसं ११४५). *नेवा: प्रदर्शनकारी कला*. नेवा: देय् दबू, येँ महानगर समिति । (पृ. ५१-६९)

वज्राचार्य, वज्रमुनि व स्थापित, ज्वाला. (नेसं ११३७). *नेवा: परम्परागत लोककासा*. आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान । (पृ. ७७-१०३)

एकाइ ७ : नेवा: लोकविश्वास व लोकउपचार

६

७.१ लोकविश्वासया म्हसीका

७.१.१ लोकविश्वासया उत्पत्ति

७.१.२ लोकविश्वासया ताजि

७.२ लोकउपचारया म्हसीका

७.२.१ लोकउपचारया ताजि

७.२.२ लोकउपचारया विधि

पाठ्यज्वलं

जोशी, रास. (नेसं ११३०). लोकव्यवहार. प्रेमशान्ति तुलाधर (संपा.), *नेवा: लोकवार्ता* (पृ. २७२-२८०).

नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।

श्रेष्ठ, ईश्वरीमैया. (नेसं ११३०). लोकोपचार. प्रेमशान्ति तुलाधर (संपा.), *नेवा: लोकवार्ता* (पृ. २६२-२७९).

नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।

एकाइ ८ : लोकवार्ताया क्षेत्रकार्य

२

गुगुं छगू नेवा: बस्ती क्षेत्रकार्यय् वना: अनया लोकवार्ता विषय ब्वँमिपिंत म्हतिं छता-छता मुंका: प्रतिवेदन च्वकेगु जुइ ।

लिधँसाज्वलं

Bascom, W. (1954). Four functions of folklore. *The Journal of American Folklore Society*, 67(266), 333-349.

Bauman, R. (1977). *Verbal art as performance, prospect heights* (IL): Waveland Press.

- Burne, C. S. (1914). *The handbook of folklore*. Folklore Society.
- Fine, E. C. (1994). *The folklore: Text from performance*. Indian University Press
- Gupta, S. S. (1976). *Folklore of Bengal: A projected study*. Indian Publication.
- Hoerburger, F. (1970). Folk music in the caste system of Nepal. *Yearbook of the International Folk Music Council*, 2(142-147).
- Kauffmann, W. (1968). The folksongs of Nepal. *Ethnomusicology*, 6(2), 93-114.
- Levi- Strauss, C. (1955). Structural study of myths. *Journal of American Folklore*, 68, 428-444.
- Levy, R. I. & Rājopādhyāya, K. (1992). *Mesocosm: Hinduism and the organization of a traditional Newar city in Nepal*. Motilal Banarsidass Publishers.
- Shakya K. & Griffith, L. (1980). *Tales of Kathmandu: Folktales from the himalayan kingdom of Nepal*. House of Kathmandu.
- Vaidya, K. (1986). *Buddhist traditions and culture of the Kathmandu Valley*. Sajha Prakashan.
- Vidyarthi, L. P. (Ed.). (1973). *Essays in Indian folklore*. Indian Publications.
- उपाध्याय, कृष्णदेव. (सन् १९८६). लोक साहित्य की भूमिका. साहित्य भवन ।
- कर्मा, लिलासिंह. (विसं २०४५). हाम्रो लोकसाहित्य. उत्तमकुमार कर्माचार्य ।
- कसाः, प्रेम बहादुर. (नेसं १०८३). बाखंम्ये. च्वसापासा ।
- कसाः, प्रेम बहादुर. (नेसं १०८६). न्यँकँबाखं. हिमाञ्चल पुस्तक भवन ।
- कोइराला, शम्भुप्रसाद. (विसं २०५८). लोकसाहित्यः सिद्धान्त र विश्लेषण. धरणीधर पुरस्कार प्रतिष्ठान ।
- गजुरेल, छविलाल व वैद्य, करुणाकर. (विसं २०३६). नेपालका परम्परागत प्रविधि. त्रिवि, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र ।
- जोशी, सत्यमोहन. (नेसं १०७८). खँत्वाः व खँभाय्. च्वसापासा ।
- जोशी, सत्यमोहन. (नेसं १०८२). छुनाखँ. च्वसापासा ।
- ज्यापु, पञ्च. (नेसं १११८). खँत्वाः, खँभाय् व छुनाखँ छपुचः. नातिवज्र वज्राचार्य ।
- तुलाधर, प्रेमशान्ति. (नेसं ११२८). नेपाःया शास्त्रीय चर्या प्याखं : छपुलु. लोकसाहित्य परिषद् ।
- तुलाधर, प्रेमशान्ति. (संपा.). (नेसं ११३१). नेवार जातिको चिनारी. आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान व नेवाः देय् दबू ।
- तुलाधर, मानदास. (नेसं ११११). पुलांगु मे (निगगू व स्वंगूगु). मानदास लुमन्ति प्रकाशन ।
- तुलाधर, मानदास. (मुं.). (नेसं ११०१). पुलांगु मे मुना. काशीनाथ तमोट (संपा.). नेपालभाषा परिषद् ।
- पाण्डेय, त्रिलोचन. (सन् १९७८). लोकसाहित्य का अध्ययन. लोकभारती प्रकाशन ।
- प्रजापति, सुभाषराम. (नेसं ११२६). थिमिया भैलः प्याखं. सुभाषराम प्रजापति (संपा.), नेपालमण्डलया ख्वाःपाः प्याखं (पृ. १०३-१०४). मध्यपुर कला परिषद् ।
- प्रजापति, सुभाषराम. (नेसं ११२६). पुलांगु नेपालभाषा नाटकया संगीत पक्ष. अमेरिकाः नेवाटेक इन्कपोरेटेड ।
- बन्धु, चूडामणि. (विसं २०५८). नेपाली लोकसाहित्य. एकता बुक्स ।
- मल्ल, शङ्करबहादुर. (मुं.). (नेसं ११२२). धापूखँ मुना (नेवाः उखान बखान, छुनाखँ). लोकसाहित्य परिषद् ।
- मानन्धर, ठाकुरलाल. (मुं.). (नेसं १०९८). पुलांगु म्ये । नेपालभाषा परिषद् ।
- वज्राचार्य, आशाकाजी. (नेसं ११०२). मल्लकालीन गँ प्याखं. च्वमि थः हे ।
- वज्राचार्य, मदन 'सेन'. (नेसं ११११). नेकूबाजा : छगू अध्ययन. मदन 'सेन' वज्राचार्य (संपा.), नेपाःया लोकबाजा (पृ. २६-३०). लोकसाहित्य परिषद् ।
- वज्राचार्य, मदनसेन. (नेसं ११४१). नेपाःगाःया नेवाः बौद्धसंस्कृतिइ लोकबाजा. सुचिता तुलाधर व पासापिं ।
- वैद्य, करुणाकर. (नेसं ११०२). नेपाःयागु पुलांगु बाखं (छगूगु) (प्यक्वःखुसी). मानदास सुगतदास ।

वैद्य, जनकलाल. (नेसं ११२२). नेपालभाषाया प्राचीन काव्य सिर्जना. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
 शर्मा, मोहनराज व लुइटेल्, खगेन्द्रप्रसाद. (विसं २०६३). लोकवार्ता विज्ञान र लोकसाहित्य. विद्यार्थी पुस्तक
 भण्डार ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय्
 न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५

नेवा: लोकवार्ता विषय आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं छुं नं नेवा: ऐतिहासिक बस्ती अध्ययन भ्रमण
 याना: नेवा: लोकवार्तानाप सम्बन्धित प्रतिवेदन च्वकेगु ल्या: ३०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय्
 न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

निगूगु सेमेष्टर

पत्र	कोड	CH	विषय
VI	NB 551	3	नेवा: ऐतिहासिक भाषाविज्ञान
VII	NB 552	3	नेपालभाषा काव्य
VIII	NB 553	3	धर्मदर्शन व संस्कृति
IX	NB 554	3	पाश्चात्य समालोचना सिद्धान्त व नेपालभाषा समालोचना
X	NB 555	3	अभिलेखविज्ञान

नेवाः ऐतिहासिक भाषाविज्ञान

Code: NB 551

Paper: VI

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) थ्व पाठ्यक्रम ब्वनालि भाषाय् वङ्गु ह्यूपाःयात विश्लेषण याय्फइ ।

(ख) लेखन प्रणालीया विकासक्रम व नेपाललिपिया बारे विश्लेषण याय्फइ ।

पाठ्यविवरण

एकाइ १ : भाषाया ऐतिहासिक अध्ययन

१.१ म्हसीका

१.२ क्षेत्र व सीमा

१.३ भाषा कालक्रमविज्ञान

१.४ भाषातात्त्विक प्रागैतिहासिक मालेज्या

१.५ लिखित ज्वलंया छयला

१.६ भाषाया उत्पत्ति

१.७ भाषाया इतिहास

कक्षाभार

६

पाठ्यज्वलं

घिमिरे, वासुदेव. (विसं २०६४). ऐतिहासिक भाषाविज्ञान. अस्मिता पब्लिकेशन । (पृ. १-१०)

बन्धु, चूडामणि. (विसं २०७३). भाषाविज्ञान. साझा प्रकाशन । (पृ. १६२-१७४)

एकाइ २ : भाषाया ऐतिहासिक अध्ययन विकासक्रम

२.१ पूर्वीय परम्परा

२.२ पाश्चात्य परम्परा

२.३ ऐतिहासिक भाषाविज्ञानया शुरुवात

२.४ संस्कृत व यूरोपेली भाषाया तुलना

२.५ ऐतिहासिक भाषाविज्ञानया स्वर्णयुग

२.६ नव्य वैयाकरण

२.७ बीसौं सदी थुखे

६

पाठ्यज्वलं

घिमिरे, वासुदेव. (विसं २०६४). ऐतिहासिक भाषाविज्ञान. अस्मिता पब्लिकेशन । (पृ ११-१८)

एकाइ ३ : भाषा ह्यूपा:

१०

- ३.१ भाषाया प्रकृति
- ३.२ भाषिक ह्यूपा:या कारण
- ३.३ आन्तरिक व बाह्य
- ३.४ भाषिक ह्यूपा:या लागू
३.४.१ ध्वनितात्त्विक ह्यूपा:
३.४.२ अर्थ ह्यूपा:
३.४.३ व्याकरण सम्बन्धी ह्यूपा:
३.४.४ भाषिक आगमन

पाठ्यज्वलं

घिमिरे, वासुदेव. (विसं २०६४). ऐतिहासिक भाषाविज्ञान. अस्मिता पब्लिकेशन । (पृ १९-५३)
जोशी, सुन्दरकृष्ण. (नेसं १११२). नेपालभाषाया भाषावैज्ञानिक व्याकरण. लाकौल पिथना । (पृ ३३-४१)

एकाइ ४ : तुलनात्मक पद्धति

६

- ४.१ म्हसीका
- ४.२ आकृतिमूलक वर्गीकरण
- ४.३ आकृतिमूलक वर्गीकरणया आधार
- ४.४ भाषाया ताजि
- ४.५ पारिवारिक वर्गीकरण
४.५.१ तिब्बती परिवार (भाषाया वर्गीकरण व विशेषता)
४.५.२ आग्नेय परिवार (भाषाया वर्गीकरण व विशेषता)
४.५.३ द्रबिडेली परिवार (भाषाया वर्गीकरण व विशेषता)
४.५.४ भारोपेली (भाषाया वर्गीकरण व विशेषता)
४.५.५ याक:भाय् (भाषाया वर्गीकरण व विशेषता)

पाठ्यज्वलं

घिमिरे, वासुदेव. (विसं २०६४). ऐतिहासिक भाषाविज्ञान. अस्मिता पब्लिकेशन । (पृ ५५-१०७)
महर्जन, तुयुबहादुर. (नेसं ११२८). भाषाविज्ञान परिचय. कल्याणी ताम्राकार । (पृ २७-४५)

एकाइ ५ : लेखनकलाया इतिहास

६

- ५.१ लिपिया म्हसीका
- ५.२ लेखनकलाया इतिहास
- ५.३ लेखनकलाया ताजि
५.३.१ प्रतीकात्मक
५.३.२ ध्वनितात्त्विक
(अ) शब्दिक

(आ) आक्षरिक

(इ) वार्णिक

५.४ लिपिया उद्गम

५.४.१ भारतीय

५.४.२ युरोपेली

५.४.३ सामी

५.४.४ चीनिया

पाठ्यज्वलं

Gelb, I. J. (1969). *A Study of writing*. The University of Chicago Press. (1-198)
महर्जन, जीवनकुमार. (नेसं ११३८). लेखन कलाया इतिहास. लुमन्ति दबू, ८, १२७-१३३।
रेग्मी, दिनेशचन्द्र. (विस २०६०). पुरालेख र अभिलेख. हिमालय बुक स्टल। (पृ १०-२०)

एकाइ ६ : दक्षिण एशियाया लेखनकलाया इतिहास

८

६.१ लिपिया वंशावली

६.२ सिन्धुघाटी लेखन

६.३ भारतीय लेखन

६.४ ब्राह्मीलिपि व खरोष्ठीलिपिया म्हसीका

६.४.१ ब्राह्मीलिपिया लेखनशैली

६.४.२ नेपालय लूगु ब्राम्हीया विशेष म्हसीका

६.५ लिच्छिविकालीन लिपिया विकास

६.६ गुप्ता व कुटिला लिपिया म्हसीका

६.६.१ लिपि भेद व नामकरणया विश्लेषण

६.६.२ गुप्त व कुटिला लिपिया लेखनशैलीया विशेषता

(छयं, अलंकार, कोण व गोलाइया विकास)

पाठ्यज्वलं

आचार्य, महेशकुमार. (विस २०७६). नेपाली पुरालेख परिचय. इनटेलेक्चुअल्स बुक प्यालेस। (पृ १-१९०)
महर्जन, भरत. (नेसं ११३८). भारतीय उपमहाद्वीपया लेखन कला इतिहास. लुमन्ति दबू, ८, १३४-१४५।

एकाइ ७ : नेपाललिपिया म्हसीका

६

७.१ नेपाललिपिया म्हसीका

७.२ नेपाललिपिया भेद व लेखनशैली

(छयं, अलंकार, मात्राचिं, सुलेखन, चिनाआखः)

७.३ अंक लेखनया विकास

७.४ नेपाललिपिया म्हब्व व लिप्यंश

पाठ्यज्वलं

आचार्य, महेशकुमार. (विस २०७६). नेपाली पुरालेख परिचय. इनटेलेक्चुअल्स बुक प्यालेस । (पृ १९१-२१८)
कसाः, शरद. (नेसं ११३८). नेपाललिपिया विशेष परिचय. लुमन्ति दबू, ८, ११०-१२५ ।
श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर. (नेसं ११३७). नेपाललिपि. नेपाललिपि. नेपाल लिपि गुथि. (पृ. क-च) ।

लिधँसाज्वलं

Bendall, C. (1883). *Catalogue of the Buddhist Sanskrit manuscripts in the University Library*. Franz Steiner Verlag. (Paleographical Introduction, pp. xvii-xxxviii).
Bledsoe, B. (2004). *Written in stone: Inscriptions of the Kathmandu Valley's three kingdoms* [Doctoral dissertation]. University of Chicago. (pp. 49-87).
Campbell, L. (1999). *Historical linguistics: An introduction*. The MIT Press.
Chambers, J.K. & Trudgill, P. (1980). *Dialectology*. Cambridge University Press.
Jorgensen, H. (1941). *A Grammar of the classical Newārī*. Ejnar Munksgaard.
Kölver, B. & Śākya, H. (1985). *Documents from the Rudravarṇa-Mahāvihāra, Pāṭan*, 1. VGH Wissenschaftsverlag.
Lehmann, W. P. (1995). *Historical linguistics* (3rd Ed.). Routledge.
Malla, K. P. (1990). The earliest dated document in Newari: The palmleaf from Ukū Bāhāh NS 235/AD1114. *Kailash*, 16(1-2), 15-25.
Malla, K. P. (2015). *From literature to culture: Selected writings on Nepalese studies, 1980-2010*. Himal Books. (pp. 227-246; 247-260; 345-363; 497-535; 536-543; 544-562)
O'grady, William et. al. (1997). *Contemporary linguistics: An introduction* (3rd ed.). St. Martin's Press. (pp. 509-551, 553-586)
Pant, M. R. & Sharma, A. D. (1977). *The two copper-plate inscriptions from Nepal*. Nepal Research Centre.
Vajrācārya, D. & Malla, K. P. (Eds.). (1985). *The Gopālārājavamśāvalī*. Franz Steiner Verlag. Nepal Research Centre Publications No. 9.
तमोट, काशीनाथ. (नेसं ११०१). लिच्छवि अभिलेखया संस्कृत मखुगु खँवःया ल्याःचाः. खेलुइताः. २(२) १३१-१३६ ।
तमोट, काशीनाथ. (संपा.). (नेसं ११०३). पुत्रपौत्रादिबोधिनी (अमरकोशया नेपालभाषा टीका ने.सं. ५०१). पासामुना ।
तमोट, काशीनाथ. (नेसं ११०५). भाषा कालक्रम विज्ञानकथं ख्वपया नेपालभाषा. गं, ३, १४३-१५७ ।
तमोट, काशीनाथ. (विसं २०४८). नेपालमा प्रचलित लिपिको परिचय. मधुपर्क, २४(७/२७०), ५-१२ ।
तमोट, काशीनाथ. (नेसं १११३). पुलांगु नेपालभाषा निथी दुगुया हुं आधार. कुलां साहित्य पाःलाः ।
तमोट, काशीनाथ व स्थापित, ज्वाला. (नेसं ११२०). नेपाललिपिविज्ञान - सामान्य परिचय. नेपालमण्डल घःचाः धुकू ।
तमोट, काशीनाथ. (विसं २०६०). वर्माकालिक इष्टिका अभिलेखः एक परीक्षण. रामचन्द्र न्यौपाने व गोपालप्रसाद दुलाल (सं.). प्राचीन इष्टिका-अभिलेखसम्बन्धी एकदिने कार्यशाला गोष्ठी. विशालनगर हाँडीगाउँ सम्पदा संरक्षण तथा सम्बर्द्धन समिति. गोष्ठी सम्पन्न विसं २०६० आषाढ १४ शनिवार. पृ. ३२-३७ । (कम्प्युटर प्रिन्ट)
नेपाल लिपि गुथि. (नेसं १११२ व ११३७). प्रचलित नेपाल लिपिया वर्णमाला. नेपाल लिपि गुथि ।
पन्त, दिनेशराज. (संपा.), (विसं २०६५). न्यायविकासिनी. कानून व्यवसायी क्लब ।
पौडेल, नयनाथ. (विसं २०७८). लिच्छवि लिपि. प्रमिला पौडेल ।

मल्ल, कमलप्रकाश. (नेसं ११०२). मध्यकालया अभिलेख्य नेपाल भाषा. खेलुइताः, ३(३). ३-१५।
मल्ल, कमलप्रकाश. (नेसं ११०५). खुसः दँ न्ह्योया नेपाल भाषाया भाषिक विशेषता. खेलुइताः, ६(६), ३-१९।
मल्ल, कमलप्रकाश. (नेसं ११०५). नेपालभाषाया सहगोत्री भाषा. खेलुइताः, ६(६), ४०-५१।
महर्जन, जीवनकुमार. (नेसं ११२३). नेपाललिपिया ण संलिपि. नेपालमण्डल घःचाः धुकू।
राजवंशी, शंकरमान. (सन् १९७४). नेपाली लिपि विकास. कैलास पब्लिकेशन।
राही, ईश्वरचन्द्र. (ई. १९८३). लेखनकलाका इतिहास, भाग १-२. उत्तर प्रदेश हिन्दी संस्थान।
शाक्य, हेमराज. (विसं २०३०). नेपाललिपि प्रकाश. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य यानाः निथीकथं जुइ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्याः बीगु जुइ। थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्याः	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्याः बीगु जुइ। थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यसः न्यनेगु जुइ -

ताःहाकःगु लिसः बीगु १० ल्याःया स्वंगू न्ह्यसः न्यनाः निगूया लिसः बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाकःगु लिसः बीगु ५ ल्याःया झिगू न्ह्यसः न्यनाः च्यागूया लिसः बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्याः	६०

नेपालभाषा काव्य

Code: NB 552

Paper: VII

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

- (क) काव्य तथा काव्यसम्बन्धी थीथी विधाया सैद्धान्तिक ज्ञानलिसे परिचित याकेगु ।
(ख) नेपालभाषा साहित्यया कालविभाजन, थीथी प्रवृत्ति व काव्यया ज्ञान दयकेगु ।
(ग) विद्यार्थी थःम्हं हे काव्यसम्बन्धी विवेचना, विश्लेषणया नापं अध्ययन अनुसन्धान याय्फइ ।

पाठ्ययक्रम

कक्षाभार

एकाइ १ : नेपालभाषा प्राचीनकालया काव्य

८

१.१ काव्य म्हसीका

१.२ काव्यया स्वरूप, विकास, प्रकार व तत्त्व

१.३ नेपालभाषा प्राचीन फुटकर काव्यया स्वरूप व प्रकार

१.४ नेपालभाषाया प्राचीन काव्यया प्रवृत्ति

१.५ नेपालभाषाया प्राचीन काव्यया अध्ययन परम्परा

(आ) 'कपटी मायान केन्या' - महेन्द्र मल्ल

(आ) 'प्रणमति जुगपति' व 'अमल सहस्रनाम' - यलया तिभय जुजुपिनि राज्यकालय् अज्ञात कविं
चव्यातःगु

(इ) 'बनज वाडाव छुनों मचुव' - जगज्योति मल्ल

(ई) 'घनन सु जासे वर' - सिद्धिनरसिंह मल्ल

(उ) 'कलिस जन्म' - वृद्धिलक्ष्मीदेवी

(ऊ) 'गुलित दुख' - अज्ञात

(ए) 'इचंगुया नारायण' - राजेन्द्रविक्रम शाह

पाठ्यज्वलं

कायष्ठ, छत्रबहादुर. (संपा.). (नेसं १११९). झीगु सिनाज्याया म्ये. नेपाल संस्कृति । (पृ. ६३-६४)

कारंजित, मंगला. (नेसं १११५). ऋतु मे-बाह्रमासे मेया अध्ययन. नेपालभाषा मिसा खलः । (पृ. ७७)

ताम्राकार, विमल. (मुं). (नेसं १०२०). जुजु जगज्योति मल्लया नानार्थ पंचदशकं गीतं. कुतः पिकाक । (पृ. १९)

एकाइ २ : नेपालभाषा प्राचीनकालया बाखंम्ये

४

२.१. बाखंम्येया स्वरूप, विशेषता, विकास व तत्त्व

२.२ नेपालभाषा बाखंम्येया विकास, स्वरूप व प्रवृत्ति

२.३ नेपालभाषाया प्राचीन काव्यया अध्ययन परम्परा

(अ) 'करुणामय लोकनाथ' - रणबहादुर शाह

(आ) 'महारानी बिज्यालक्ष्मी' - अज्ञात

(इ) 'सितला माजु' - अज्ञात

पाठ्यज्वलं

कसाः, प्रेमबहादुर. (संपा.). (नेसं ११०३). *बाखं म्ये*. च्वसापासा । (पृ. ७१-८१)

एकाइ ३ : नेपालभाषा माध्यमिक कालया काव्य

६

३.१ माध्यमिककालया पृष्ठभूमि

३.२ माध्यमिककाल नांया औचित्य

३.३ माध्यमिककालीन काव्यया विकास, स्वरूप व प्रवृत्ति

३.४ भक्ति काव्य

३.४.१ सगुण

३.४.२ निर्गुण

३.५ नेपालभाषाय् भक्तिकाव्यया विकास, स्वरूप व प्रवृत्ति

(अ) 'हे शिव शंकर' - हरिभक्त माथेमा

(आ) 'जय ईश्वरी महाकालिका' - मानलाल मास्के

(इ) 'हरिया नाम लोमनाव' - स्वामी अभयानन्द

पाठ्यज्वलं

तमोट, काशीनाथ. (संपा.). (नेसं ११०१). *पुलांगु मे मुना*. नेपालभाषा परिषद् । (पृ. ४१०-४११, ४२१-४२२)

तुलाधर, मानदास. (संपा.). (नेसं १०८७). *पुलांगु मे* (निगूगु). मानदास सुगतदास । (पृ. ६६)

एकाइ ४ : नेपालभाषा माध्यमिककालय् पुनर्जागरणकालीन काव्य

४

४.१ पुनर्जागरणकाल नांया औचित्य

४.२ नेपालभाषाया पुनर्जागरणकालीन काव्यया स्वरूप, प्रवृत्ति

(अ) *सज्जन-हृदयाभरण* - सिद्धिदास अमात्य

(आ) 'वर्षा' - सिद्धिचरण श्रेष्ठ (फत्तेबहादुर सिंह सम्पादन यानातःगु नेपाली विहार सफुती दुथ्याःगु)

(इ) *योगसुधा* - योगवीर सिंह

(ई) *थुलिंचा* - वैकुण्ठप्रसाद लाकौल (सं)

पाठ्यज्वलं

अमात्य, सिद्धिदास. (नेसं १०४०). *सज्जन-हृदयाभरण*. बेतिया ।

लाकौल, वैकुण्ठप्रसाद. (नेसं १०७४). *थुलिंचा*. नेपालभाषा परिषद् ।

श्रेष्ठ, भूषणप्रसाद. (संपा.). (नेसं ११२६) *सच्छिदँया नेपालभाषाया काव्य ल्यया*. नागार्जुन पब्लिकेशन । (पृ.७,

१३९-१५२, १५१, १७०)

सिंह, फत्तेबहादुर. (संपा.). (नेसं १०५९). *नेपाली विहार*. चिनियालाल सिंह । (पृ २-४ व ९-१०)

सिंह, योगवीर. (नेसं १०७१). *योगसुधा*. नेपालभाषा परिषद् ।

एकाइ ५ : प्रबन्ध काव्य

६

५.१ प्रबन्धकाव्यया स्वरूप, विकास, प्रवृत्ति व प्रकार

५.२ नेपालभाषाय् प्रबन्ध काव्यया विकास स्वरूप, विषयवस्तु व प्रवृत्ति

(अ) महाकाव्य

(क) सुगत-सौरभ - चित्तधर 'हृदय'

(ख) ल्वहंमा - गिरिजाप्रसाद जोशी

(आ) खण्डकाव्य

(क) सत्यसती - सिद्धिदास अमात्य

(ख) मन्त्र - गिरिजाप्रसाद जोशी

पाठ्यज्वलं

अमात्य, सिद्धिदास. (नेसं १०८३). सत्यसती. नेपालभाषा विकास मण्डल ।

जोशी, गिरिजाप्रसाद. (नेसं ११०१). मन्त्र. ल्याय्म्ह पुचः ।

जोशी, गिरिजाप्रसाद. (नेसं ११३७). ल्वहंमा. देगः म्हिचा सफू ।

'हृदय', चित्तधर. (नेसं १०६९). सुगत-सौरभ. चित्तधर ।

एकाइ ६ : नेपालभाषाया उत्तरजेलकालीन काव्य

६

६.१ उत्तरजेलकालया पृष्ठभूमि

६.२ उत्तरजेलकालीन नेपालभाषाया काव्य विकास, स्वरूप, प्रकार

६.३ उत्तरजेलकालीन नेपालभाषाया काव्य प्रवृत्ति

(अ) देगः - चित्तधर 'हृदय'

(आ) छ्वास - केदारमान व्यथित

(इ) फूस्वां - सिद्धिचरण श्रेष्ठ

(ई) जि स्वयम्भू त्वाथः - दुर्गालाल श्रेष्ठ

(उ) मुखूस्वां - नारायणदेवी श्रेष्ठ

पाठ्यज्वलं

व्यथित, केदारमान. (नेसं ११०८). छ्वास (प्यकःगु खुसि). नेपालभाषा परिषद् ।

श्रेष्ठ, दुर्गालाल. (नेसं ११०६). जि स्वयम्भू त्वाथः. सुमन-सुचिता-सुरोज ।

श्रेष्ठ, नारायणदेवी. (नेसं ११२७). मुखूस्वां. नेपालभाषा परिषद् ।

श्रेष्ठ, सिद्धिचरण. (नेसं १०८०). फूस्वां. नेपालभाषा परिषद् ।

'हृदय', चित्तधर. (नेसं १०९६). देगः. चित्तधर 'हृदय' ।

एकाइ ७ : नेपालभाषाया आधुनिककालया कविता

८

७.१ आधुनिककालया पृष्ठभूमि

७.२ आधुनिककालया कविताया विकास, स्वरूप, प्रकार व प्रवृत्ति

७.३ नेपालभाषाया आधुनिककालया कविताया विकास, स्वरूप व प्रकार

- ७.४ नेपालभाषाया आधुनिक कविताया प्रवृत्ति
- (क) प्रतिक्रिया - चित्तरञ्जन नेपाली
- (ख) सरासु व लः लः खः - पूर्णबहादुर वैद्य
- (ग) लुमधंगु लकस - योगेन्द्र प्रधान
- (घ) थ्वयाच्चंगु मे - सुन्दर मधिकर्मि
- (ङ) कोसल्वहं - आनन्द जोशी
- (च) जि जिगु वर्तमान - बुद्ध साय्मि
- (छ) जिमिगु भुतू ख्वाउँसे तिनि - नर्मदेश्वर प्रधान
- (ज) धूलय् धू - श्रीराम श्रेष्ठ
- (झ) तिकिनंगु मि - प्रतिसरा साय्मि
- (ञ) घण्टाघरं ई न्यनाच्चन - सुरेशकिरण
- (ट) जीवन अगिमथः - रासा

पाठ्यज्वलं

- जोशी, आनन्द. (नेसं ११३७). कोसल्वहं (निक्वःगु पिथना). कुतः पिकाक ।
 नेपाली, चित्तरञ्जन. (नेसं १०७८). प्रतिक्रिया. श्रेष्ठ प्रकाशन ।
 प्रधान, नर्मदेश्वर. (नेसं ११२८). जिमिगु भुतू ख्वाउँसे ख्वाउँसे तिनि. सान्त्वना प्रकाशन ।
 प्रधान, योगेन्द्र. (नेसं ११२०). लुमधंगु लकस. पलिस्था ।
 मधिकर्मि, सुन्दर. (नेसं ११०५). फसय् थ्वयाच्चंगु म्ये. मतकंलालि ।
 रासा. (नेसं ११२६). जीवनया अगिमथः. च्वमि थः हे ।
 वैद्य, पूर्ण. (नेसं १०८७). सरासु. पासामुना ।
 वैद्य, पूर्ण. (नेसं १११५). लः लः खः. संयोजन गुथि ।
 श्रेष्ठ, श्रीराम. (नेसं ११४२). धूलय् धू. नेपालभाषा परिषद् ।
 साय्मि, प्रतिसरा. (नेसं ११२१). तिकिनंगु मि. नेपालभाषा मिसा खलः ।
 साय्मि, बुद्ध. (नेसं १०९४). जि जिगु वर्तमान. श्रेष्ठ प्रकाशन ।
 सुरेश किरण. (नेसं ११३१). थौं घण्टाघरं जिके ई न्यनाच्चन. च्वसापासा ।

एकाइ ८ : गजल व हाइकु

६

- ८.१. गजलया विकास व स्वरूप
- ८.२. नेपालभाषाया गजलया विकास, स्वरूप व प्रवृत्ति
- (क) नुगः बसाः - भूषणप्रसाद श्रेष्ठ
- (ख) ईया सवाः - ईश्वरीमैयाँ श्रेष्ठ
- ८.३ हाइकुया विकास व स्वरूप
- ८.४ नेपालभाषाया हाइकुया विकास, स्वरूप व प्रवृत्ति
- खँवः सीमाहीन : सीमाहीन जि - आनन्द जोशी
- अमोघ ताम्राकार - सच्छिदँया नेपालभाषा काव्य ल्यया - निकुचा हाइकु
- विमल ताम्राकार - सच्छिदँया नेपालभाषा काव्य ल्यया - स्वकुचा हाइकु

रामभक्त कायष्ठ - लखय् लूगु किचः

पाठ्यज्वलं

- कायष्ठ, रामभक्त. (नेसं ११४२). लखय् लूगु किचः. देगः म्हिचा सफू ।
जोशी, आनन्द. (नेसं ११३०). खँवः सीमाहीन : सीमाहीन जि. रुवरिक ।
जोशी, आनन्द. (नेसं ११३३). थौंया कविता विधा. कुतः पिकाक ।
'पुता'. राजेन्द्र कुमार. (नेसं ११४०). गजलया सिद्धान्त व नेपालभाषाया गजल. सन्ध्याटाइम्स पिथना प्रा.लि. ।
महर्जन, राजेन्द्र. (विसं २०७९). सितला माजुया म्ये : प्रतिरोधको ऐतिहासिक गाथा. समाज अध्ययन, १७, ३५-६६ ।
श्रेष्ठ, भूषणप्रसाद. (नेसं ११२६). नुगः बसाः. ईलोहं प्रकाशन ।
श्रेष्ठ, ईश्वरीमैयाँ. (नेसं ११३५). ईया सवाः. कुतः पिकाक ।

लिधँसाज्वलं

- आचार्य, कृष्णप्रसाद. (विसं २०६४). आधुनिक नेपाली महाकाव्य र खण्डकाव्य. क्षितिज प्रकाशन ।
कर्माचार्य, माधवलाल. (नेसं ११००). जिगु मिखाय् साहित्यया छुं. नेपालभाषा परिषद् ।
कर्माचार्य, माधवलाल. (नेसं ११०५). खँ साहित्ययागु, साहित्यया खँय्. घनश्याम राजकर्णिकार ।
जोशी, रत्नध्वज. (संपा.). (नेसं १०७२). साहित्यया सुलचं. नेपालभाषा परिषद् ।
जोशी, सुन्दरकृष्ण. (नेसं ११४३). धर्मराज राजकर्णिकारया बुंगाःचा ब्वनेधुंकाः. नारद वज्राचार्य (संपा.). बुंगाःचा थीथी दृष्टि. (पृ. २८-४४). भरत साय्मि ।
ताम्राकार, पूर्ण. (नेसं १११२). साहित्य लचं. न्हाय्कं साहित्य पाला ।
तुलाधर, प्रेमशान्ति. (नेसं १११९). सुगत सौरभ महाकाव्यया बारे छुं. नेपालभाषा परिषद् ।
तुलाधर, प्रेमशान्ति. (नेसं ११२०). नेपालभाषा साहित्यया इतिहास. नेपालभाषा एकेडेमि ।
प्रधान, कृष्णचन्द्रसिंह. (नेसं ११३६). पलाःचिं लिना. नेपालभाषा एकेडेमि ।
प्रधान, नर्मदेश्वर. (नेसं ११०५). जिगु विचाः जिगु धापू. सान्त्वना प्रकाशन ।
मल्ल, कमलप्रकाश. (संपा.). (नेसं १०८७). नःलि कविता छगू विवाद. नेपालभाषा प्रकाशन ।
मल्ल, कमलप्रकाश. (नेसं १०९८). सिकःमिया स्वाने. नेपालभाषा परिषद् ।
माली, इन्द्र. (नेसं १११७). पुलां कसि : न्हूगु दापू. त्रिवेणी साहित्य प्रतिष्ठान ।
माली, इन्द्र. (नेसं १११७). विद्रोही कवि बुद्ध साय्मि. प्रतिनिधि प्रकाशन ।
माली, इन्द्र. (नेसं ११२८). थःगु कसि : थःगु दापू. नेपालभाषा अकाडेमि ।
माली, इन्द्र. (नेसं ११२८). माध्यमिक कालया छुं. कुतः पिकाक ।
माली, इन्द्र. (नेसं ११३२). झी हाइजिन : झीगु हाइकु. हाइकु छगू अध्ययन. कुतः पिकाक ।
वज्राचार्य, चन्द्रमान. (नेसं ११०७). छ्वास काव्यय् कवि व्यथित. नेपालभाषा परिषद् ।
वैद्य, जनकलाल. (नेसं १०८७). सत्यसतीया विवेचना. च्वसापासा ।
वैद्य, जनकलाल. (नेसं ११२१). नेपालभाषाया प्राचीन काव्य सिर्जना. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. १-१८, ७०, १२१-१२६, १२९-१३७)
शाक्य, रवि. (नेसं ११२८). यलया महापात्र जुजुपिनि इतिहास. न्हू हिमु पुचः ।
शाक्य, रवि. (नेसं ११२९). महारानी विज्यालक्ष्मी बाखंम्येया ऐतिहासिक विश्लेषण. मतिना ८, २०-२४ ।

शाक्य, रवि. (नेसं ११४२). बुद्ध साय्मिया कविताय् वर्गद्वन्द्व. नेपालभाषा जर्नल, १(१), १०६-११५ । DOI:

<https://doi.org/10.3126/nepalbhasha.v1i1.47308>

शाक्य, सृजना. (नेसं ११३३). नेवा: समाज्य् ध्याचू म्ये. सोसाइटी फर नेवार स्टडिज ।

श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर. (संपा.). (नेसं ११२७). झी कविकेशरी चित्तधर हृदय १०० दँ बुदिं लुमन्ति पौ. भिन्तुना गुथि ।

श्रेष्ठ, भूषणप्रसाद. (संपा.). (नेसं ११२६). सच्छिदँया नेपालभाषाया काव्य ल्यया. नागार्जुन पब्लिकेशन ।

साय्मि, बुद्ध. (नेसं ११२०). कविता थौंया मिखां. सम्यक लुमना पिथना ।

‘हृदय’ चित्तधर. (नेसं ११०२). झीगु साहित्य. नेपालभाषा परिषद् ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्या:	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

धर्म, दर्शन व संस्कृति

Code: NB 553

Paper: VIII

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

- (क) धर्मय् दर्शनया प्रवेश व विकास व धर्म व दर्शनया स्वापू कुलेगु ।
(ख) नेवा: धर्मया विकास व ह्यूपा: दुवालेगु ।
(ग) संस्कार व संस्कृतिया सैद्धान्तिक ज्ञान बिया: विश्लेषण याय्फय्केगु ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : दर्शनया सैद्धान्तिक दुवाला

६

- १.१ दर्शनया परिभाषा
१.२ दर्शनया विकास व ताजि
१.३ जीव व जगत्सम्बन्धी धारणा
१.४ आध्यात्मिक धारणा
१.५ भौतिकवादी धारणा
१.६ आध्यात्मिक व भौतिकवादी दृष्टिकोण दथुइ समानता व भेद

पाठ्यज्वलं

मिश्र, वीरेन्द्रप्रसाद. (विसं २०७९). *नेपालको दर्शन परम्परा*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
श्रेष्ठ वैद्य, रेवतिरमणानन्द. (नेसं १११३). *नेपाल धर्म दर्शनया खँत*. नेपालभाषा परिषद् ।

एकाइ २ : पूर्विय दर्शन

८

- २.१ हिन्दू दर्शनया उत्पत्ति व विकास
२.२ षडदर्शनया म्हसीका - सांख्य दर्शन
२.३ बौद्ध दर्शनया उत्पत्ति व विकास
२.४ योगाचार व माध्यमिक
२.५ चतुर्आर्यसत्य, चतुर्ब्रह्मसत्य, त्रिलक्षण, पंचशील
२.६ जैन दर्शन व चार्वाक दर्शन

पाठ्यज्वलं

न्यौपाने, फणीन्द्र कुमार. (नेसं ११३५). चार बौद्ध दार्शनिक मतहरूको संक्षिप्त परिचय. *वज्रयान*, १२(५), ७-१४ ।
वज्राचार्य, कवीन्द्र. (नेसं ११३३). *सम्यक दृष्टि*. बोधिसत्व प्रकाशन । (पृ. २१-४४)
शर्मा, चमनलाल. (सन् १९७०). *भारतीय संस्कृति तथा धर्म समन्वय की रूपरेखा*. डिवाइन लाइफ सोसाइटी । (पृ. ६८-७८)

एकाइ ३ : नेपालमण्डलया स्थानीय दर्शन

४

३.१ नेपाःगाः व कौल दर्शन

३.२ मंकाः दर्शन

३.२.१ गणेद्यः, भैरव, अजिमा, बुंगद्यः

३.२.२ मनु द्यः - जंकु, म्हपूजा, कुमारीपूजा व भेलु

३.२.३ जीवन दर्शनलिसेया स्वापू - छ्वास, पिखालखु, ध्वाखा, पीगं, मसान

३.३ कवःकथं द्यः - हारती व सितला, लक्ष्मी व वसुन्धरा, मञ्जुश्री व सरस्वती

पाठ्यज्वलं

Locke, J. K. (1980). *Karunamaya*. Sahayogi Prakashan. (pp. 243-280)

Shakya, M. R. (2008). *The cult of Bhairava in Nepal*. Rupa & Co.

वज्राचार्य, वज्रमुनि. (विसं २०६६). *हारती माता*. हारती इन्टरनेशनल । (पृ. १-१०, ८२-८४)

वज्राचार्य, वज्रमुनि. (नेसं ११३५). *नेपाःगाःया धर्म*. नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।

सुवेदी, मृगेन्द्रराज. (नेसं ११३६). *नेवाः संस्कृती कुलार्णव तन्त्रया निर्देश* [स्नातकोत्तर शोधपत्र]. त्रिवि, नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग । (पृ. ३१-४९)

एकाइ ४ : धर्मया सैद्धान्तिक दुवाला

६

३.१ धर्मया परिभाषा

३.२ धर्मया उत्पत्ति व विकास

३.३ धर्मया ताजि

३.४ धर्मया स्वरूप

३.५ धर्मया विशेषता

३.६ धर्म व दर्शनया स्वापू

पाठ्यज्वलं

काने, पाण्डुरंग वामन. (सन् १९९२), *धर्मशास्त्र का इतिहास*, भाग १ (प्यंगू संस्करण). उत्तर प्रदेश हिन्दी संस्थान । (पृ. ३-५)

श्रेष्ठ वैद्य, रेवतिरमणानन्द. (नेसं १११३). *नेपाल धर्म दर्शनया खँत*. नेपालभाषा परिषद् ।

एकाइ ५ : नेपाःगाःया धर्म

६

५.१ धर्मय् थीथी सम्प्रदायया प्रादुर्भाव

५.२ हिन्दू धर्मया म्हसीका व इतिहास

५.३ शैव, कौल, शाक्त, वैष्णव

५.४ बुद्ध धर्मया म्हसीका व इतिहास

५.५ थेरवाद, महायान व वज्रयान

५.६ मेमेगु धर्म - क्रिश्चियन व मुस्लिम

५.७ धर्मय् ह्यूपाःया हुनि

पाठ्यज्वलं

प्रधान, भुवननलाल. (विसं २०७६). *नेपालमा बुद्धधर्म*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. ५९-११२)

बराल, बासु. (विसं २०५०). *हिन्दू सामाजिक संगठनको प्रारूप* (निगूगु संस्करण). साझा प्रकाशन । (पृ. ४०७-४७८)

मिश्र, वीरेन्द्रप्रसाद. (विसं २०७९). *नेपालको दर्शन परम्परा*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

रेग्मी, जगदीशचन्द्र. (विसं २०५८). *नेपालको धार्मिक इतिहास*. नेपाल राजकीय प्रज्ञाप्रतिष्ठान । (पृ. १-४६, १२६-१४१, १९५-१९८)

एकाइ ६ : संस्कृति व संस्कारया सिद्धान्त

६

६.१ संस्कृति व संस्कारया परिभाषा

६.२ संस्कृतिया विकास व विस्तार

६.३ मूर्त व अमूर्त संस्कृति

६.४ संस्कृतिया विशेषता

६.५ संस्कृति निर्माणया आधार

६.६ संस्कृती लिच्चः लाकीगु तत्त्व

६.७ नेवाः संस्कृती वयाच्चंगु ह्यूपाःया हुनि

पाठ्यज्वलं

पाण्डेय, राजबली. (सन् १९५७). *हिन्दू संस्कार सामाजिक तथा धार्मिक अध्ययन*. चौखम्बा विद्याभवन । (पृ. १७-३९)

वज्राचार्य, वज्रमुनि. (नेसं ११३५). *नेपाःगाःया धर्म*. नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग । (पृ. १-२०)

एकाइ ७ : संस्कार, नखःचखः व जात्रा

६

७.१ संस्कारया परिभाषा

७.२ नेवाःतयूसं हनावयाच्चंगु संस्कार

७.३ नखःचखःया ताजि (स्वास्थ्य, सरसफाई, अर्थ, मौसम)

७.४ जात्राया उत्पत्ति व निर्माणया आधार, तातुना व ताजि (खःजात्रा, रथजात्रा, रथ व खः बाहेकया जात्रा)

७.५ नखःचखः व जात्राया भेद

७.६ मेलाया उत्पत्ति व निर्माणया आधार, तातुना व ताजि

पाठ्यज्वलं

धौबन्जार, गोपाल. (विसं २०६८). *नेवार हिन्दू संस्कार पद्धति*. रामभक्त धौबन्जार व प्रभादेवी धौबन्जार ।

महर्जन, दीपा. (नेसं ११३७). *पांगाया विष्णुदेवी - बालकुमारी जात्रा*. ज्यापु महागुथि किपू नगर समिति । (पृ. ५६-६०)

वज्राचार्य, चुन्दा. (नेसं ११२०). *नेवाः तजिलजिइ नखःचखः*. नेपालभाषा एकेदेमि । (पृ. १-५)

सिंह, लसता. (नेसं ११३४). *सक्वया गथांगुगः*. सोसाइटी फर नेवार स्टडिज । (पृ. १९-५६)

एकाइ ८ : गुथि

- ८.१ गुथिया अवधारणा
- ८.२ गुथिया विकास व स्वरूप
- ८.३ गुथिया तातुना
- ८.४ गुथिया ताजि
- ८.५ संस्कृति निर्माणय् गुथिया भूमिका
- ८.६ गुथिया वर्तमान स्थिति

पाठ्यज्वलं

टण्डन, गोविन्द. (विसं २०५२). *नेपालमा गुठी ब्यवस्था*. नेपाल अध्ययन समूह ।
वज्राचार्य, फणीन्द्ररत्न. (नेसं ११२६). *नेवा बौद्ध संस्कृतिइ गुथि*. रत्न पिथना ।

लिधँसाज्वलं

- Gellner, D. N. (1996). *Monk, householder, and tantric priest: Newar Buddhism and its hierarchy of ritual*. Cambridge University Press.
- Groner, P. (Trans and Ed.). (1990). *History of Indian Buddhism from Shakyamuni to early Mahayana*. Asian Studies of Hawaii.
- Rajendra, R. (1977). *History of Buddhism in Nepal*. Janabharati Prakasana.
- आचार्य, नरेन्द्रदेव. (सन् १९५६). *बौद्धधर्म-दर्शन*. विहार-राष्ट्रभाषा परिषद् ।
- जुजु, बलदेव. (नेसं १११५). *नेवा: संस्कृति व नेवा: दर्शन*. लोक साहित्य परिषद् ।
- जुजु, बलदेव. (नेसं १११९). *नेवा: संस्कार व उकिया विधि*. वैदिक प्रतिष्ठान ।
- जोशी, राजनलाल (रास). (नेसं ११३६). *ल: व घ: आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान* ।
- जोशी, रास. (नेसं ११२९). *स्वनिग:या संस्कृति*. कुत: पिकाक ।
- तुलाधर, प्रमशान्ति व वज्राचार्य, वज्रमुनि. (विसं २०७०). *नेवार जातिको अभौतिक संस्कृति*. लोक साहित्य परिषद् ।
- नेवा: दे दबू. (नेसं ११२७). *नेवा: समाज*. नेवा: दे दबू ।
- न्यौपाने, फणीन्द्र कुमार. (नेसं ११३५). *चार बौद्ध दार्शनिक मतहरूको संक्षिप्त परिचय*. वज्रयान, १२(५), ७-१४ ।
- पाण्डे, राजबली. (१९८५). *हिन्दू संस्कार*. चौखम्बा विद्याभवन ।
- पाण्डेय, राजेन्द्रप्रसाद. (संपा.). (सन् १९९२). *धर्मदर्शन*. मध्यप्रदेश हिन्दी आकादमी ।
- प्रधान, भुवनलाल. (विसं २०४५). *नेपालमा बुद्धधर्म*. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
- प्रभात, विष्णु. (विसं २०७४). *दर्शनबोध*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
- बराल, बासु. (विसं २०५०). *हिन्दू सामाजिक संगठनको प्रारूप* (निगू संस्करण). साझा प्रकाशन ।
- वज्राचार्य, धर्मरत्न. (नेसं ११२९). *भीम, देव व महारथारोहण पूजाविधिक्रिया*. सिद्धि-धर्महर्ष धार्मिक संरक्षण संस्था ।
- वज्राचार्य, नरेशमान. (नेसं ११४३). *महायान*. दिलहेरा ताम्राकार ।
- वज्राचार्य, फणीन्द्ररत्न. (नेसं ११२६). *नेवा बौद्ध संस्कृतिइ गुथि*. रत्न पिथना ।
- वज्राचार्य, रत्नकाजी. (नेसं ११०९). *नेवार संस्कार संस्कृतिया ता:चा*. वज्राचार्य प्रकाशन ।
- विष्णु प्रभात. (विसं २०७४). *दर्शनबोध*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्या:	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

पाश्चात्य समालोचना सिद्धान्त व नेपालभाषा समालोचना

Code: NB 554

Paper: IX

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

- (क) पाश्चात्य समालोचनाया पृष्ठभूमि, प्रमुख साहित्य सिद्धान्त व उक्तिया प्रणेतापिनिगु ज्ञान बीगु,
(ख) समालोचनाया क्षेत्र्य पिदंगु थीथी वाद व समालोचना प्रणालीया सैद्धान्तिक ज्ञान बीगु,
(ग) नेपालभाषा समालोचना व समालोचकपिनि समालोचना प्रवृत्तिया ज्ञान बीगु ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : समालोचनाया म्हसीका

६

- १.१ समालोचनाया अर्थ व परिभाषा
१.२ समालोचनाया प्रकार
१.३ समालोचनाया महत्त्व
१.४ पाश्चात्य समालोचनाया विकासक्रम

पाठ्यज्वलं

थापा, हिमांशु. (विसं २०३६). साहित्य-परिचय. साझा प्रकाशन । (पृ. २००-२१२)

शाक्य, रवि. (नेसं ११३७). समालोचनाया म्हसीका. नेपालभाषा, ८, ६८-८० ।

सुवेदी, राजेन्द्र. (विसं २०६१). नेपाली समालोचना : परम्परा र प्रवृत्ति. भूमिका प्रकाशन । (पृ. १-२७)

एकाइ २ : ग्रीक समालोचना

६

- २.१ प्लेटोया कला-साहित्यबारे धारणा
२.२ समालोचनाया विकासय् एरिष्टोटल व वया कृति पोइटिक्सया देन
२.३ एरिष्टोटलया मिमेसिस सिद्धान्त
२.४ एरिष्टोटलया त्राजेदी, क्याथर्सिस सिद्धान्त

पाठ्यज्वलं

Butcher, S.H. (ed.). (1907). *The Poetics of Aristotle* (4th edition). Macmillan and Co. Limited.

Jowett, B. (Tr.). (1888). *The Republic of Plato*. At the Clarendon Press. (Book X, pp. 307-338)

एकाइ ३ : बेलायती-अमेरिकी समालोचना सिद्धान्त

६

- ३.१ अंग्रेजी समालोचनाया प्रवर्तकया रूपय् जोन ड्राइडेन
- ३.२ मैथ्यु आर्नोल्डया साहित्य व संस्कृतिबारे धारणा
- ३.३ टि.एस्. इलियटया निर्वैयक्तिकवाद, परम्परा व वैयक्तिक प्रतिभाया सिद्धान्त

पाठ्यज्वलं

- Arnold, M. (1971). The function of criticism at the present time. In Adam Hazards (ed.), *Critical theory since Plato* (pp. 583-595). Harcourt Brace Jovanovich.
- Dryden, J. (1971). An essay of dramatic poesy. In Adam Hazards (ed.), *Critical theory since Plato* (pp. 228-257). Harcourt Brace Jovanovich.
- Eliot, T. S. (1920). *The sacred wood*. Methuen & Co. Ltd. (pp. 42-53).

एकाइ ४ : शास्त्रवादी व स्वच्छन्दवादी साहित्य चिन्तन

६

- ४.१ शास्त्रवाद (म्हसीका, विकास, विशेषता)
- ४.२ स्वच्छन्दवाद (म्हसीका, विकास, विशेषता)
- ४.३ शास्त्रवाद व स्वच्छन्दवादया दथुइ भिन्नता

पाठ्यज्वलं

- जोशी, कुमारबहादुर. (विसं २०६०). *पाश्चात्य साहित्यका प्रमुख वाद* (न्यागू संस्करण). साझा प्रकाशन ।
(शास्त्रवाद पृ. १-८; स्वच्छन्दवाद पृ. १५-२६)
- श्रेष्ठ, ईश्वरकुमार. (विसं २०६२). *पूर्वीय एवं पाश्चात्य साहित्य-समालोचना : प्रमुख मान्यता, वाद र प्रणाली* (प्यंगू संस्करण). साझा प्रकाशन । (शास्त्रवाद पृ. १६५-१७१; स्वच्छन्दवाद पृ. १७२-१८०)

एकाइ ५ : पाश्चात्य समालोचनाया थीथी वाद

६

- ५.१ यथार्थवाद (Realism)
- ५.२ प्रगतिवाद (Marx's view on literature)
- ५.३ अस्तित्ववाद (Existentialism)

पाठ्यज्वलं

- गौतम, देवीप्रसाद. (विसं २०४९). *प्रगतिवाद : परम्परा र मान्यता*. मुना गौतम ।
- जोशी, कुमारबहादुर. (विसं २०६०). *पाश्चात्य साहित्यका प्रमुख वाद* (न्यागू संस्करण). साझा प्रकाशन ।
(यथार्थवाद पृ. ३४-४९; प्रगतिवाद पृ. ५६-६४; अस्तित्ववाद पृ. १११-११७)
- श्रेष्ठ, ईश्वरकुमार. (विसं २०६२). *पूर्वीय एवं पाश्चात्य साहित्य-समालोचना : प्रमुख मान्यता, वाद र प्रणाली* (प्यंगू संस्करण). साझा प्रकाशन । (यथार्थवाद पृ. १८१-१८६; अस्तित्ववाद पृ. २०४-२०९)

एकाइ ६ : उत्तरआधुनिकवाद

६

- ६.१ उत्तरआधुनिकवादया अर्थ, विकास, बहुलवाद व अन्त्यया अवधारणा
- ६.२ सबाल्टर्न (Subaltern)

६.३ डायस्पोरा (Diaspora)

६.४ नारीवादी समालोचना (Feminism)

पाठ्यज्वलं

Beauvoir, S. (1965). *The second sex* (translated and edited by H. M. Parshley). Jonathan Cape.

गौतम, कृष्ण. (विसं २०६४). *उत्तरआधुनिक जिज्ञासा*. भृकुटी एकेडेमिक पब्लिकेशन्स ।

चापागाई, निनु. (विसं २०६४). *उत्तरआधुनिकतावाद : भ्रम र वास्तविकता* (निगूगु संस्करण). विवेक सिर्जनशील प्रकाशन प्रा.लि. ।

बराल, ऋषिराज. (विसं २०७३). *माक्सवाद र सबाल्टर्न अध्ययन* (समालोचना). साझा प्रकाशन ।

भट्टराई, गोविन्दराज. (विसं २०७२). *डायस्पोरा : सिद्धान्त र समालोचना*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

एकाइ ७ : पाश्चात्य समालोचना प्रणाली

६

७.१ मनोविश्लेषणात्मक समालोचना (सिगमण्ड फ्रायडया चेतन, अवचेतन व अचेतन मनसम्बन्धी अवधारणा)

७.२ शैलीवैज्ञानिक समालोचना (पाठकेन्द्रित समालोचना प्रणालीया विकास, शैलीविज्ञानया म्हसीका, विकास)

७.३ जीवनीपरक समालोचना (म्हसीका, विकास, विशेषता)

७.४ पाठक-प्रतिक्रिया समालोचना (म्हसीका, विकास, विशेषता)

पाठ्यज्वलं

शर्मा, मोहनराज. (विसं २०५९). *शैलीविज्ञान* (सिद्धान्त र आलोचना). नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

फ्रायड. (n.d.). *मनोविश्लेषण* (अनुवादक : देवेन्द्रकुमार वेदालंकार). राजपाल एण्ड सन्ज ।

प्रधान, नर्मदेश्वर. (नेसं ११२०). *सौन्दर्य दर्शन* (साहित्य समीक्षा). न्यायिक मञ्च प्रकाशन प्रा.लि. । (जीवनीपरक समालोचना पृ. २७-२९)

गौतम, तुलसीप्रसाद. (विसं २०८१). *पाश्चात्य समालोचना प्रणाली*. मकालु प्रकाशनगृह । (पाठकप्रतिक्रिया समालोचना, पृ. ८४-१०६)

एकाइ ८ : नेपालभाषा समालोचना

६

८.१ नेपालभाषाय् समालोचनाया विकास

८.२ पूर्वीय सिद्धान्तया आधारय् समालोचना याइपिं समालोचक

८.३ पाश्चात्य सिद्धान्तया आधारय् समालोचना याइपिं समालोचक

८.४ नेपालभाषा समालोचनाया वर्तमान स्थिति

पाठ्यज्वलं

ताम्राकार, पूर्ण. (नेसं ११३४). *ल्हाब्सा* (समालोचना मुना). रत्नदेवी प्रजापति साहित्य ट्रष्ट । (नेपालभासाय् सैद्धान्तिक समालोचनाया स्थिति, पृ. ९०-१०३)

माली, इन्द्र. (नेसं १११९). *नेपालभाषा समालोचना व समालोचकपिं*. पलिस्था, ७(७), ३९-४९ ।

श्रेष्ठ, माणिकलाल. (नेसं १११०). नेपालभाषाया समालोचना साहित्यया परम्परा विकासया स्थिति. प्रेमशान्ति तुलाधर (संपा.), नेपालभाषा व थ्वया साहित्य विभागीय गोष्ठी नेपाल सम्वत् ११०८ (पृ. १५-२७). लाकौल पिथना ।

लिधँसाज्वलं

Scott-James, R.A. (1946). *The making of literature* (reprint). Martin Secker & Warburg Ltd.
Seldon, R. et al. (2005). *A reader's guide to contemporary literary theory* (5th edition).
Pearson Education Limited.

Shipley, J. (ed.). (1953). *Dictionary of world literature* (revised edition). Philosophical Library.
अधिकारी, ज्ञानु. (विसं २०६८). नेपाली नारीसमालोचना : परम्परा, प्रवृत्ति र विश्लेषण. पैरवी प्रकाशन.

उप्रेती, सञ्जीव. (विसं २०६८). सिद्धान्तका कुरा. अक्षर क्रियसन्स नेपाल ।

गौतम, कृष्ण. (विसं २०६४). आधुनिक आलोचना: अनेक रूप अनेक पठन. साझा प्रकाशन ।

माली, इन्द्र. (नेसं १११९). नेपालभाषा समालोचना व समालोचकपिं. पलिस्था, ७(७), ३९-४९ ।

शाक्य, रवि. (नेसं ११३५). एरिष्टोटलया साहित्य सम्बन्धी धारणा. पलिस्था, २२(२२), ८७-९६ ।

शाक्य, रवि. (नेसं ११३६). शास्त्रवाद व स्वच्छन्दवाद. नेपालभाषा जर्नल, ७, १२५-१३० ।

श्रेष्ठ, माणिकलाल. (नेसं १०८८). समालोचनाया सिद्धान्त. च्वसापासा ।

श्रेष्ठ, माणिकलाल. (नेसं ११३९). समालोचना सिद्धान्त २. कुतः पिकाक ।

सुवेदी, राजेन्द्र व गौतम, लक्ष्मणप्रसाद. (संपा.). (विसं २०६८). रत्न बृहत् नेपाली समालोचना (सैद्धान्तिक खण्ड). रत्न पुस्तक भण्डार ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् भवति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्या:	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

अभिलेखविज्ञान

Code: NB 555

Paper: X

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) अभिलेखया अध्ययन अनुसन्धान याय् फइकथं जनशक्ति तयार यायुगु ।

(ख) अभिलेखया व्याख्या विश्लेषण यायुगु ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : अभिलेख म्हसीका

६

१.१ अभिलेखया परिभाषा

१.२ अभिलेखया ताजि

१.२.१ अभिलेखया वस्तुगत प्रकार

क. उत्कीर्ण अभिलेख (Inscription)

ख. लिखत अभिलेख (Document)

ग. ग्रन्थ अभिलेख (Manuscript)

१.२.२ अभिलेखया विषयगत प्रकार

क. सिर्जनात्मक अभिलेख

ख. रचनात्मक अभिलेख

पाठ्यज्वलं

सत्येन्द्र. (सन् १९८९). पाण्डुलिपि विज्ञान (निगूगु संस्करण). राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी । (पृ. १२९-१७३)

एकाइ २ : अभिलेखया ब्यवस्था

६

२.१ अभिलेखया ढाँचा (Format)

(क) न्हाब्व : सिद्धिकामना, नमस्करण, मंगलाचरण, प्रशस्ति (शासक वा विषयपति), संकल्पवाक्य, मिति ।

(ख) मूब्व : दानपति, आयव्यवस्था, हेतु (कारण), मूज्या

(ग) लिब्व : फलस्तुति, क्षमायाचना

२.२ सूचीकरण (Cataloguing)

क. सामान्य सूचीपत्र

ख. वृहत् सूचीपत्र

ग. सूचीया सूचीपत्र

२.३ अभिलेखज्वलं निर्माण प्रक्रिया (वस्तु, ज्याबः, प्रविधि)

२.४ नेपालय् अभिलेख अध्ययनया इतिहास

पाठ्यज्वलं

आचार्य, महेशकुमार. (विसं २०७७). नेपाली अभिलेखका प्रकृति र प्रवृत्ति. इन्टलेक्चुअल्ज बुक प्यालेस । (पृ. ४४-४८)

तमोट, काशीनाथ. (नेसं ११२४). ल्वहंपौ अभिलेखया छुं धाँचा. जीवनकुमार महर्जन (संपा.), नेपालमण्डलया ल्वहं-अभिलेखया थीथी पक्ष (पृ. ७-१३). न्हू हिमु पुचः ।

एकाइ ३ : अभिलेखया रचनाप्रक्रिया

६

३.१ सामान्य परम्परा :

लेखनदिशा, मिलितशब्द, चिन्ह प्रणाली, पृष्ठ लेखन पद्धति, पाठ संशोधनविधि, संक्षिप्तनाम, अंकलेखन

३.२ विशेष परम्परा :

मंगलप्रतीक, नमस्करण, मंगलकामना, प्रशस्ति, संकल्पवाक्य, दानश्लोक, पुष्पिकावाक्य, शुभाशुभ

पाठ्यज्वलं

सत्येन्द्र. (सन् १९८९). पाण्डुलिपि विज्ञान (निगू संस्करण). राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी । (पृ. ३३-४९)

एकाइ ४ : पाठालोचन

६

४.१ मूलपाठ विज्ञानया रूपय् म्हसीका

४.२ लिपिकारया प्रतिलिपी दैगु अशुद्धि, विकार, भ्रम

४.३ थीथी प्रतिलिपी दैगु पाठभेद, उर्थेजाःगु आखःया भ्रम

४.४ तःगु प्रतिलिपिया विकासक्रम (वंशवृक्ष)

४.५ क्षेपक

४.६ विकृत शब्द (मात्रा, आखः, संयुक्ताक्षर)

४.७ प्रतिलिपिकालीक भाषाप्रयोग

४.८ पाठालोचन प्रक्रिया :

ग्रन्थमुना, मिलित अक्षरमालायात खँवःकथं फायगु, तुलना, पाठ पुनर्निर्माण

पाठ्यज्वलं

सत्येन्द्र. (सन् १९८९). पाण्डुलिपि विज्ञान (निगू संस्करण). राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी । (पृ. २१५-२२३)

एकाइ ५ : अभिलेखया कालनिर्धारण

६

५.१ संवत्त्या ज्ञान, शासनकालया ज्ञान, अंकसूचक शब्दाङ्क व अक्षराङ्कया ज्ञान

५.२ संवत् उल्लेख मजगु अवस्थाय् कालनिर्धारणया आधार

बाह्यप्रमाण - अनुश्रुति, ऐतिहासिक घटना वा सामाजिक-सांस्कृतिक उल्लेख

आन्तरिक प्रमाण - लिपि, लेखनवस्तु, लेखनपद्धति, अलंकरण

भाषिक प्रमाण - तात्कालिक खँवः, खँत्वाः वा व्याकरणगत विशेषता

पाठ्यज्वलं

सत्येन्द्र. (सन् १९८९). पाण्डुलिपि विज्ञान (निगूगु संस्करण). राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी । (पृ. २४६-३००)

एकाइ ६ : अभिलेखया भाषा व लिपि

६

६.१ भाषा

६.१.१ शब्दभेद

(क) रुढ

(ख) यौगिक

(ग) योगरुढ

६.१.२ मिलित अक्षरमालायात खँवःकथं फायगु

६.१.३ विकृत शब्द (मात्रा, अक्षर, संयुक्ताक्षर आदि)

६.१.४ स्थानापन्न च्वज्या

६.१.५ पाठ विकृति

६.१.६ लिपिकारया भूल

६.१.७ लिपिजन्य भूल

६.१.८ अर्थ छयायगु समस्या

६.२ लिपि

६.२.१ शैलीगत

६.२.२ सम्बन्धित अभिलेखया वर्णसूची

६.२.३ उथें उथेंज्वःगु वर्ण भ्रम जुइगु, अपूर्ण च्वज्यां जुइगु पाठभेद आदि व्यावहारिक समस्या

पाठ्यज्वलं

सत्येन्द्र. (सन् १९८९). पाण्डुलिपि विज्ञान. राजस्थान हिन्दी ग्रन्थ अकादमी । (पृ. ३१०-३१६)

एकाइ ७ : अभिलेख अध्ययन प्रक्रिया व उकिया बन्दोबस्त

६

७.१ अभिलेख अध्ययनया थीथी पद्धति

७.२ अभिलेख अध्ययन प्रक्रिया

७.२.१ विधागत रूपं न्हाव्वयगु

७.२.२ पृष्ठ लेखन पद्धति

७.२.३ मिलित शब्द फायगु

७.२.४ लिपिकारया संशोधनयात ल्हयगु पद्धति

७.२.५ इवःल्याः तयगु पद्धति

७.२.६ लिपिकारया द्वंविद्वंयात ल्हयःमिं भिकेगु वा द्वंगु संकेत बीगु

७.२.७ मूलपाठया विषयगत व भौतिक म्हसीका बीगु

७.३ छापा कायगु विधि

पाठ्यज्वलं

महर्जन, जीवनकुमार. (नेसं ११२४). अभिलेखया छाप कायगु पद्धति. जीवनकुमार महर्जन (संपा.), नेपालमण्डलया ल्वहं अभिलेखया थीथी पक्ष (पृ. २४-३०). न्हू हिसु पुचः ।

एकाइ ८ : लिप्यन्तर

६

लिधँसाज्वलं

Bowers, F. (1966). *Textual and literary criticism*. Cambridge University Press.

Burleigh, P. (1970 March 20). A plea for talapatras, *The Rising Nepal*, p. 2.

Gnoli, R. (1956). *Nepalese inscriptions in Gupta characters*. Part I: Text. Roma: Is.M.E.O.

Indraji, B. & Bühler. G. (1880). Inscriptions from Nepal. *Indian Antiquary*, IX (July-August), pp. 163-194.

Lienhard, S. & Manandhar, T. L. (1988). *Nepalese manuscript, part. I, Newari and Sanskrit*. Franz Steiner Verlag.

Thapa, R. J. (1967). *The archives movement and Nepal*. Department of Archaeology.

कात्रे, एस.एम. (सन् १९७१). भारतीय पाठालोचन की भूमिका. उदयनारायण तिवारी (अनु.). मध्यप्रदेश हिन्दी ग्रन्थ अकादमी ।

गिरिजाकुमार, कृष्ण कुमार. (सन् १९९२). सूचीकरण के सिद्धान्त. प्रेमकुमार जायसवाल (अनु.). विकास पब्लिशिंग हाउस ।

गुप्त, माताप्रसाद. (सन् १९६०). पाठानुसन्धान. अनुसंधानकी प्रक्रिया. नेशनल पब्लिशिंग हाउस ।

डंगोल, बलरामदास. (विस २०४४). अभिलेखबन्दोबस्तको सिद्धान्त र राष्ट्रिय अभिलेखालय. रमादेवी ।

दास, अयोध्याचन्द्र. (सन् १९८९). पाण्डुलिपि परिचय. एस्. चन्द एण्ड कम्पनी लि ।

राजवंशी, शंकरमान. (विसं २०३१). नेपालीलिपिविकास. कैलाशप्रकाशन ।

रेग्मी, दिनेशचन्द्र. (विसं २०६०). पुरालेख र अभिलेख. हिमालय बुक स्टल ।

वज्राचार्य, धनवज्र. (विसं २०५३). लिच्छविकालका अभिलेख (निगू संस्करण). नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।

वज्राचार्य, धनवज्र. (विसं २०५६). मध्यकालका अभिलेख. नेपाल र एशियाली अनुसन्धान केन्द्र ।

वैद्य जनकलाल. (विसं २०४१). राष्ट्रिय अभिलेखालय स्थित नेपालभाषा / नेवारभाषा अभिलेख ग्रन्थ. त्रिभुवन विश्वविद्यालय, अनुसन्धान महाशाखा ।

शाक्य, राजा. (नेसं १११६). आशा सफूकूथि. आशा सफूकूथि ।

श्रेष्ठ, राजितबहादुर. (नेसं ११३२). अभिलेख. न्हू हिसु पुचः ।

श्रेष्ठ, राजितबहादुर. (नेसं ११३९). अभिलेखय् संस्कृति. न्हू हिसु पुचः ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्हयथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापयु ब्वति	५

आन्तरिक परीक्षाया नितिं नेपाल लिपिं च्वयातःगु लिखत अभिलेख म्होती १५ पौ वा उत्कीर्ण अभिलेख
१० पाः आलेखन याकेगु जुइ । ल्याः ३०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्याः बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय्
न्ह्यथनाकथं न्ह्यसः न्यनेगु जुइ -

ताःहाकःगु लिसः बीगु १० ल्याःया स्वंगू न्ह्यसः न्यनाः निगूया लिसः बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाकःगु लिसः बीगु ५ ल्याःया झिगू न्ह्यसः न्यनाः च्यागूया लिसः बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्याः	६०

स्वंगूगु सेमेष्टर

पत्र	कोड	CH	विषय
XI	NB 601	3	अनुवादविज्ञान
XII	NB 602	3	नेपालभाषा आख्यान
XIII	NB 603	3	शोधविधि व प्राज्ञिक लेखन
XIV	NB 604	3	पाश्चात्य साहित्यया इतिहास
XV	NB 605	3	अभिलेख सम्पादन

अनुवादविज्ञान

Code: NB 601

Paper: XI

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) ब्वमिं अनुवादविज्ञानया सैद्धान्तिक व विधिया ज्ञान काय्फइ ।

(ख) मेपिसं याःगु अनुवादया गुणया मूल्याङ्कन याय्फइ ।

(ग) अङ्ग्रेजी, नेपालीया नेवाःभासं अनुवाद याय्फइ ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : अनुवाद व अनुवाद अध्ययन

६

१.१ अनुवादया म्हसीका व परिभाषा,

१.२ महत्त्व व समस्या

१.३ अनुवादया ब्वथला

१.३.१ स्रोतपाठया लिधँसाकथं

१.३.२ अनुवाद विधिकथं

१.३.३ अनुवादकया कथं

१.४ अनुवाद अध्ययन

पाठ्यज्वलं

अधिकारी, बलराम. (विसं २०७७). *अनुवाद सिद्धान्त*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. १५-५०)

जोशी, राजनलाल (रास). (सन् २०१७). नेवार संस्कृति : अनुवाद र समस्या, *Nepalese Translation, 1*, 93-88.

तिवारी, भोलानाथ. (१९७८). अनुवाद सिद्धान्त और व्यवहार. भोलानाथ तिवारी व ओमप्रकाश गावा (संपा.).

अनुवाद की व्यावहारिक समस्याएँ (पृ. ९-३८). शब्दकार ।

तिवारी, भोलानाथ. (१९७२). *अनुवादविज्ञान*. शब्दकार । (पृ. १-३२).

एकाइ २ : अनुवादया सिद्धान्त

१२

२.१ भाषावैज्ञानिक सिद्धान्त

२.१.१ निडाया भाषावैज्ञानिक सिद्धान्त

२.१.२ क्याटफोर्ड व अनुवादया भाषावैज्ञानिक सिद्धान्त

२.१.३ पिटर न्युमार्कया अनुवाद सिद्धान्त

२.२ बहुप्रणाली सिद्धान्त

२.३ गिडन टोरी व वर्णनात्मक सिद्धान्त

२.४ प्रयोजनपरक सिद्धान्त

२.५ स्रोत-संस्कृति उन्मुख सिद्धान्त

पाठ्यज्वलं

Catford, J. C. (1978). *A linguistic theory of translation* (5th impression). Oxford University Press. (pp. 1-19)

Gentzler, E. (2001). *Contemporary translation theories* (Revised 2nd ed.). Viva Books. (pp. 44-76)

अधिकारी, बलराम. (विसं २०७७). *अनुवाद सिद्धान्त*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. ५१-८९)

एकाइ ३ : अनुवाद पद्धति, विधि व जुक्ति

५

३.१ भाषावैज्ञानिक पद्धति

३.१.१ निडाया अनुवाद जुक्ति

३.१.२. विनय व डार्वेलनेटया अनुवाद विधि

३.१.३ पिनचुकया अनुवाद जुक्ति

३.१.४ न्यूमार्कया अनुवाद जुक्ति

३.१.५ प्राविधिक अनुवादया जुक्ति

३.२ अनुवादया सांस्कृतिक पद्धति

३.३ सौन्दर्यपरक पद्धति

पाठ्यज्वलं

अधिकारी, बलराम. (विसं २०७७). *अनुवाद सिद्धान्त*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. ९०-१०६)

एकाइ ४ : अनुवाद समतुल्यता

४

४.१ अनुवाद समतुल्यताया म्हसीका

४.२ समतुल्यताया ताजि

४.२.१ शाब्दिक समतुल्यता

४.२.२ रूपात्मक व गतिशील समतुल्यता

४.२.३ पाठ्य समतुल्यता

४.२.४ प्रयोज्य समतुल्यता

पाठ्यज्वलं

Catford, J.C. (1978). *A linguistic theory of translation* (5th impression). Oxford University Press. (pp. 27-131)

Joshi, J. R. (2012). *Translation studies: A step by step learning*. Subhakamna Prakashan. (pp. 53-100)

अधिकारी, बलराम. (विसं २०७७). *अनुवाद सिद्धान्त*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. १०७-११६)

एकाइ ५ : अनुवादय् ह्याकिं व म्ह याय्गु जुक्ति

१२

५.१ अनुवाद ह्याकिं म्हसीका

५.२ ह्याकिंया ताजि

- ५.२.१ भाषिक
- ५.२.२ प्रयोगार्थक
- ५.२.३ सांस्कृतिक
- ५.२.४ साहित्यिक
- ५.३ ह्याकिं म्ह्व यायुगु जुक्ति
  - ५.३.१ लघुत्तर एकाइया अनुवादया जुक्ति
  - ५.३.२ वाक्यात्मक समायोजन
  - ५.३.३ सहकार्य व सम्पादन
  - ५.३.४ अधिपाठ रणनीति
  - ५.३.५ अनुवादया कार्य सिद्धान्त

पाठ्यज्वलं

अधिकारी, बलराम. (विसं २०७७). *अनुवाद सिद्धान्त*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. १०७-१६४)

एकाइ ६ : अनुवाद समालोचना व मूल्याङ्कन

५

- ६.१ अनुवाद समालोचना व समालोचकयाके दय्माःगु गुण
- ६.२ अनुवाद समालोचनाया समस्या
- ६.३ अनुवाद समालोचनाया प्रारूप
- ६.४ अनुवाद मुल्यांकन
  - ६.४.१ बहुभाषिक देश नेपालय् अनुवादया थाय्
  - ६.४.२ नेपालभाषाया अनुवाद परम्परा व प्रवृत्ति
  - ६.४.३ नेपालभाषा अनुवाद साहित्यया थौंया स्थिति
- ६.५ अनुवाद मूल्याङ्कनया समस्या
- ६.६ अनुवाद मूल्याङ्कन पद्धति

पाठ्यज्वलं

अधिकारी, बलराम. (विसं २०७७) *अनुवाद सिद्धान्त*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. ५१-८७).
श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर. (नेसं ११३८). अनुवाद विज्ञान. *लुमन्ति दबू*, ८, १-५ ।

एकाइ ७ : अनुवाद अनुसन्धान

४

- ७.१ उत्पादन उन्मुख अनुसन्धान
  - ७.१.१ तुलनात्मक अनुसन्धान
  - ७.१.२ वर्णनात्मक अनुसन्धान
  - ७.१.३ पाठकथंया अनुसन्धान
- ७.२ प्रक्रिया-उन्मुख अनुवाद अनुसन्धान
  - ७.२.१ स्वस्फुर्त विचार प्वंकेगु विधि
  - ७.२.२ तत्काल लिफः स्वयुगु

पाठ्यज्वलं

अधिकारी, बलराम. (विसं २०७७) अनुवाद सिद्धान्त. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. १८४-१९३)

लिधँसाज्वलं

Adhikari, B. R. (2021). *Nepali literature in English translation: History and criticism*. Nepal Academy.

Thakur, U. (Ed.). (2020). *Discourse on Nepalese translation*, Nab Raj Neupane (Trans.). Nepal Academy.

अधिकारी, बलराम. (अनु.). (विसं २०७२). अनुवाद अध्ययन परिचय. गोविन्दराज भट्टराई. रत्न पुस्तक गौतम, लक्ष्मणप्रसाद. (विसं २०६६). अनुवाद विज्ञानको सैद्धान्तिक स्वरूप. गरिमा, २७ (१२/३२४), ९-१७.

दास, मंजुल. (सन् १९८८). अनुवाद सिद्धान्त और व्यवहार. प्रयाग प्रकाशन.

भण्डार ।

भावसार, शिवांगकुमार. (सन् २०१५). अनुवाद में संप्रेषण की समस्याएँ : एक उत्तर-आधुनिक अध्ययन [विद्यावारिधि शोधप्रबन्ध]. गुजरात युनिवर्सिटी ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् भवति	५
मुक्कं ल्या:	१०

आन्तरिक परीक्षाया नितिं म्होती १५ पौ सफू नेपालभाषां अनुवाद याकेगु जुइ ।

ल्या: ३०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

नेपालभाषा आख्यान

Code: NB 602

Paper: XII

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

- (क) आख्यानशास्त्रया सैद्धान्तिक ज्ञानया विश्लेषण याय् फय्केगु,
(ख) नेपालभाषा बाखं व चिबाखं साहित्ययात थीथी दृष्टिकोणं विश्लेषण व मूल्याङ्कन याय् फय्केगु,
(ग) नेपालभाषा उपन्यास साहित्ययात थीथी दृष्टिकोणं विश्लेषण व मूल्याङ्कन याय् फय्केगु ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : आख्यानया सैद्धान्तिक अध्ययन

४

- १.१ आख्यानया म्हसीका व व्युत्पत्ति
१.२ आख्यानया परिभाषा
१.३ पूर्वीय साहित्यय् आख्यानया थाय्
१.४ पाश्चात्य साहित्यय् आख्यानया थाय्
१.५ आख्यानया रचनाविधान - संरचना व रूपविन्यास

पाठ्यज्वलं

- Scholes, R., Comley, N.R., Klaus, C.H. & Silverman, M. (1991). *Elements of literature* (4th ed.). Oxford University Press. (p. 113-133)
शर्मा, मोहनराज. (विसं २०७९). आख्यानको व्याकरण. राजेन्द्र सुवेदी, लक्ष्मणप्रसाद गौतम (संपा.), रत्न बृहत् नेपाली समालोचना (सिद्धान्त खण्ड) (पृ. ३४५-३७३). रत्न पुस्तक भण्डार ।
शाक्य, दिलीप कुमार. (सन् २००६). *नयी कविता में आख्यान का स्वरूप (लंबी कविताओं के विशेष संदर्भ में)*. भारतीय भाषा केन्द्र, भाषा, साहित्य एवं सांस्कृतिक अध्ययन संस्थान, जवाहरलाल नेहरू विश्वविद्यालय । (पृ. ५-६९)

एकाइ २ : आख्यानया अध्ययन पद्धति

४

- २.१ फ्रेटागया पिरामिड
२.२ Three Act Story Structure
२.३ कथावृत्त सिद्धान्त
२.३.१ Dan Harmon या कथावृत्त सिद्धान्त
२.४ आख्यानया मेमेगु विधानापया स्वापू
२.४.१ काव्यनापया स्वापू
२.४.२ प्याखंनापया स्वापू
२.४.३ निबन्धनापया स्वापू

पाठ्यज्वलं

- Hamilton, J. (2023, November 17). *The Dan Harmon story circle: The Ultimate Guide in 8 Steps*. Retrieved December 8, 2024, from <https://kindlepreneur.com/dan-harmon-story-circle/>
- McKee, R. (1997). *Story: substance, structure, style and the principles of screenwriting*. Regan Books. (pp. 217-232)
- Murray, E. (1990). *Varieties of dramatic structure (A study of theory and practice)*. United Press of America. pp. 48-50
- Sykes, C. (2013). *How to craft a great story (creating perfect plot and structure)*. Hodder & Stoughton. pp. 160-171, pp. 223-232

एकाइ ३ : नेपालभाषाया प्राचीन बाखं

४

- ३.१ नेपालभाषाया प्राचीन बाखंया विकास
- ३.२ नेपालभाषाया प्राचीन बाखंया मूलभूत प्रवृत्ति व विशेषता
- ३.३ नेपालभाषाया प्राचीन बाखंया प्रकार
  - ३.३.१ धार्मिक बाखं - स्वस्थानी (नेसं ७२३)
  - ३.३.२ औपदेशिक बाखं - तन्त्राख्यान (नेसं ६३८); हितोपदेश (नेसं ६९१)
  - ३.३.३ लौकिक बाखं - वेतालपञ्चविंशतिका (नेसं ७४०); शुकबहत्तरी (नेसं ८५६)
- ३.४ तन्त्राख्यान (नेसं ६३८) या विश्लेषणात्मक अध्ययन
  - ३.४.१ तन्त्राख्यानया म्हसीका
  - ३.४.२ तन्त्राख्यानया कथानक, पात्र, चरित्रचित्रण, संवाद, भाषाशैली

पाठ्यज्वलं

- कसाः, प्रेमबहादुर. (नेसं ११००). *शुकबहत्तरी*. च्वसापासा ।
- सिंह, तुलसीलाल. (नेसं ११२९). *तन्त्राख्यान*. नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग ।
- स्थापित, ज्वाला. (नेसं १११९). *हितोपदेश (नेसं ६९१)*. नेपालभाषा घःचाः धुकू ।

एकाइ ४ : नेपालभाषाया माध्यमिककालीन बाखं

४

- ४.१ नेपालभाषाया माध्यमिककालया बाखंया विकास
- ४.२ नेपालभाषाया माध्यमिककालया बाखंया मूलभूत प्रवृत्ति व विशेषता
- ४.३ शिवविलास (बाखं)या विश्लेषणात्मक अध्ययन
  - ४.३.१ शिवविलास बाखंया म्हसीका, कथानक, पात्र व चरित्रचित्रण, संवाद व भाषाशैली

पाठ्यज्वलं

- जोशी, राजनलाल (रास). (विसं २०७५). नेपालभाषा साहित्यको इतिहास. श्रवण मुकारुड व पदम राई (संपा.), *मातृभाषा साहित्यको इतिहास* (पृ. २४३-२९५). नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
- नेपालभाषा साहित्य गोष्ठी. (नेसं १०८७). *'सिद्धिदास' थःगु मिखाय् व शिव विलास बाखं*. नेपालभाषा साहित्य गोष्ठी ।

प्रधान, नर्मदेश्वर. (नेसं ११३५). भूमिका (भूमिका). भूषणप्रसाद श्रेष्ठ (संपा.), सच्छिदँया नेपालभाषा बाखं ल्यया (पृ. १-७६). नागार्जुन पब्लिकेशन प्रा.लि. ।
श्रेष्ठ, रविन. (सन् २०२४). पुनर्जागरणकालय् नेपालभाषा साहित्यया विधागत विकास, *Historical Journal*, १५(२), १३०-१४०. DOI: 10.3126/hj.v15i2.70680

एकाइ ५ : नेपालभाषा न्हूबाखंया सैद्धान्तिक अध्ययन

४

- ५.१ नेपालभाषाया न्हूबाखंया म्हसीका
- ५.२ न्हूबाखंया परिभाषा
- ५.३ चिबाखंया म्हसीका व परिभाषा
- ५.४ न्हूबाखं व चिबाखं दथुया स्वापू
- ५.५ विश्वसाहित्यय् न्हूबाखंया विकास-प्रक्रिया
- ५.६ नेपालभाषाय् न्हूबाखंया विकासक्रम

पाठ्यज्वलं

ताम्राकार, पूर्ण. (नेसं ११३८). नेपालभाषाया बाखं साहित्यय् छझाः. नेवाः प्रज्ञा, १(१), ३७-४४ ।
प्रधान, नर्मदेश्वर. (नेसं ११३५). भूमिका (भूमिका). भूषणप्रसाद श्रेष्ठ (संपा.), सच्छिदँया नेपालभाषा बाखं ल्यया (पृ. १-७६). नागार्जुन पब्लिकेशन प्रा.लि. ।
प्रधान, नर्मदेश्वर. (नेसं ११४२). आख्यान विधाय् चिबाखं निर्माण व संरचना. लाय्कू ७-१० ।
बस्ताकोटी, भूमिराज. (सन् २०२४). लघुकथा र कथाका साम्यवैषम्य. कन्या जर्नल, ५, १२४-१३२ ।
शर्मा, हरिप्रसाद. (विसं २०५९). कथाको सिद्धान्त र विवेचन. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. १-३०; ४३)

एकाइ ६ : नेपालभाषा न्हूबाखंया थीथी दृष्टिकोणं अध्ययन

८

- ६.१ घटनाप्रधान बाखं - खुपु बाखंचा - चित्तधर हृदय
- ६.२ मनोविश्लेषणात्मक बाखं - हिलाबुला - आशाराम शाक्य
- ६.३ सामाजिक यथार्थवादी बाखं - बुलुमि- लक्ष्मण राजवंशी
- ६.४ प्रगतिवादी बाखं - निभाःया पलाखय् - श्यामदास
- ६.५ मिथकीय बाखं - तिकिझ्यालं - सुन्दरकृष्ण जोशी
- ६.६ ऐतिहासिक बाखं - कुचा कुचागु किपा - राजा शाक्य
- ६.७ उत्तरआधुनिक बाखं - धुक्धुक् धुक्धुक् - राकेश महर्जन

पाठ्यज्वलं

जोशी, सुन्दरकृष्ण. (नेसं ११३६). तिकिझ्यालं. शर्मिष्ठा जोशी ।
महर्जन, राकेश. (नेसं ११४१). धुक्धुक् धुक्धुक्. नागार्जुन पब्लिकेशन प्रा.लि. ।
राजवंशी, लक्ष्मण. (नेसं ११११). बुलुमि. लुमन्ति खलः ।
शाक्य, आशाराम. (नेसं १०७७). हिलाबुला. च्वसापासा ।
शाक्य, राजा. (नेसं १११९). कुचा कुचागु किपा. मंगलमान शाक्य ।
श्यामदास. (नेसं ११०४). निभाःया पलाखय्. क्षितिज सांस्कृतिक परिवार ।

‘हृदय’. (नेसं १०६७). खुपु बाखंचा. चित्तधर ‘हृदय’ ।

एकाइ ७ : नेपालभाषा उपन्यासया सैद्धान्तिक अध्ययन

८

- ७.१ उपन्यासया म्हसीका
- ७.२ उपन्यासया परिभाषा
- ७.३ विश्वसाहित्यय् उपन्यासया विकासक्रम
- ७.४ नेपालभाषाय् उपन्यासया ऐतिहासिक विकासक्रम
- ७.५ उपन्यास व न्हूबाखंदथुया स्वापू

पाठ्यज्वलं

बराल, कृष्णहरि व एटम, नेत्र. (विसं २०५८). उपन्यास-सिद्धान्त र नेपाली उपन्यास (निगूगु संस्करण). साझा प्रकाशन. (न्हापांगु संस्करण विसं २०५६) (पृ. ३-४८)
वज्राचार्य, चन्द्रमान. (विसं २०६९). साहित्यिक सिद्धान्त. स्वदेश प्रकाशन । (पृ. १३-४७)

एकाइ ८ : नेपालभाषा उपन्यासया प्रवृत्तिगत अध्ययन

१२

- ८.१ यथार्थवादी उपन्यास - नसना - मल्ल के. सुन्दर -
- ८.२ मनोविश्लेषणात्मक उपन्यास - न्हाय्कं - ईश्वरानन्द श्रेष्ठाचार्य
- ८.३ ऐतिहासिक उपन्यास - न्ह्यलं ल्हाय्मफुगु सत्य - रास जोशी
- ८.४ प्रगतिवादी उपन्यास - हिं प्याःगु सः - केवलप्रसाद कायस्थ
- ८.५ सांस्कृतिक उपन्यास - खिउँफल्चा - राजेन्द्रकुमार पुता
- ८.६ अस्तित्ववादी उपन्यास - जि भ्वातिं जि सतः - धुस्वां साय्मि
- ८.७ उत्तरआधुनिक उपन्यास - स्वम्हम्ह मनू - केदार सितु
- ८.८ सौन्दर्यपरक उपन्यास - खालु - मथुरा साय्मि

पाठ्यज्वलं

कायष्ठ, केवलप्रसाद. (नेसं १०९७). हिं प्याःगु सः. ग्वंगः सः मुना ।
जोशी, रास. (नेसं ११३३). न्ह्यलं ल्हाय्मफुगु सत्य. नागार्जुन पब्लिकेशन प्रा.लि. ।
‘पुता’, राजेन्द्रकुमार. (नेसं ११४२). खिउँफल्चा. सन्ध्याटाइम्स पिथना प्रा.लि. ।
श्रेष्ठाचार्य, ईश्वरानन्द. (नेसं ११०५). न्हाय्कं. च्वसापासा ।
सायमि, धूस्वां. (नेसं ११००). जि भ्वातिं जि सतः. हःपाः गुथि ।
साय्मि, मथुरा. (नेसं ११३५). खालु. कुतः पिकाक ।
सितु, केदार. (नेसं १११२). स्वम्हम्ह मनू. कीर्ति सफू कुथि ।
सुन्दर, मल्ल के. (नेसं ११०३). नसना. पासा मुना ।

लिधँसाज्वलं

कर्माचार्य, माधवलाल. (नेसं १११९). म्हसीका (भूमिका). राजा शाक्य, कुचा कुचागु किपा (पृ. क-छ). मंगलमान शाक्य ।

- जोशी, राजनलाल (रास). (विसं २०७५). नेपालभाषा साहित्यको इतिहास. श्रवण मुकारुड व पदम राई (संपा.),
मातृभाषा साहित्यको इतिहास (पृ. २४३-२९५). नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
- जोशी, राजनलाल. (नेसं ११३६). डा. जोशीया तिकिझ्यालं स्वयाबलय् (भूमिका). सुन्दरकृष्ण जोशी, तिकिझ्यालं
(पृ. iii-xxiv). शर्मिष्ठा जोशी ।
- ताम्राकार, पूर्ण. (नेसं १११२). साहित्य लचं. न्हाय्कं साहित्य पाला ।
- ताम्राकार, पूर्ण. (नेसं ११३८). नेपालभाषाया बाखं साहित्य्य् छझाः. नेवाः प्रज्ञा, १(१), ३७-४४ ।
- ताम्राकार, पूर्ण. (नेसं ११४३). नेपालभाषा साहित्य समालोचना. नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान ।
- ताम्राकार, विमल. (सम्पा.). (नेसं ११३६). खालुया सवाः. कुतः पिकाक ।
- तुलाधर, प्रेमशान्ति. (नेसं ११२०). नेपालभाषा साहित्यया इतिहास. नेपालभाषा एकेदमि ।
- तुलाधर, प्रेमशान्ति. (विसं २०७८). नेपालभाषा आख्यान साहित्यमा नारी स्रष्टाहरु. नेपाल प्रज्ञा प्रतिष्ठान ।
- प्रधान, नर्मदेश्वर. (नेसं ११३५). भूमिका (भूमिका). भूषणप्रसाद श्रेष्ठ (संपा.), सच्छिदँया नेपालभाषा बाखं ल्यया
(पृ. १-७६). नागार्जुन पब्लिकेशन प्रा.लि. ।
- भट्ट, पुष्करराज. (विसं २०७३). नेपाली लघुकथामा युगचेतना. [विद्यावारिधि शोधप्रबन्ध]. मानविकी तथा
सामाजिक शास्त्र सङ्काय, त्रिभुवन विश्वविद्यालय ।
- भेटवाल, देविका. (विसं २०६६). जगदीश घिमिरेको आख्यानकारिता [स्नातकोत्तर शोधपत्र]. मानविकी तथा
सामाजिक शास्त्र सङ्काय, त्रिभुवन विश्वविद्यालय ।
- महर्जन, राकेश. (नेसं ११४२). धुस्वां साय्मिया 'जि भ्वातिं जि सतः' उपन्यास्य् अस्तित्ववाद. नेपालभाषा जर्नल,
१(१), ८४-९६ । DOI: <https://doi.org/10.3126/nepalbhasha.v1i1.47304>
- वज्राचार्य, चन्द्रमान. (११३८). कृति व दृष्टि. अर्विन्द्रमान सिं ।
- वज्राचार्य, चन्द्रमान. (नेसं १११७). सिर्जनाया विवेचना. जनचेतना प्रकाशन ।
- वज्राचार्य, चन्द्रमान. (विसं २०६९). साहित्यिक सिद्धान्त. स्वदेश प्रकाशन ।
- वैद्य, जनकलाल. (नेसं १०८५). न्हाय्कं उपन्यासया समीक्षा. जः, ३, ९९-११२ ।
- श्रेष्ठ, माणिकलाल. (नेसं १०९४). कहानी साहित्य. मिमलः, १, १३०-१३९ ।
- श्रेष्ठ, माणिकलाल. (नेसं ११३९). समालोचना सिद्धान्त २. कुतः पिकाक ।
- सिं, लसता. (नेसं ११३८). नेपालभाषाया न्हूबाखं. लुमन्ति दबू, ८, १९३-२०५ ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य यानाः निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्याः बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय्
न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलाप्य् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्याः	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितीं ६०% ल्याः बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितीं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यसः न्यनेगु जुइ -

ताःहाकःगु लिसः बीगु १० ल्याःया स्वंगू न्ह्यसः न्यनाः निगूया लिसः बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाकःगु लिसः बीगु ५ ल्याःया झिगू न्ह्यसः न्यनाः च्यागूया लिसः बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्याः	६०

शोधविधि व प्राज्ञिक लेखन

Code: NB 603

Paper: XIII

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) शोधविधिसम्बन्धी आधारभूत सैद्धान्तिक ज्ञान बीत,

(ख) प्राज्ञिक लेखनया प्रायोगिक अभ्यास याका: स्वतन्त्र रूपं शोध याके फयकेत ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : शोधया सैद्धान्तिक पक्ष

६

१.१ शोधया म्हसीका

१.२ शोधया परिभाषा

१.३ शोधया ताजि

१.४ शोधया विशेषता

१.५ शोधया महत्त्व

१.६ शोधया दर्शन : तत्त्वमीमांसा (Ontology), ज्ञानमीमांसा (Epistemology), मूल्यमीमांसा (Axiology)

पाठ्यज्वलं

घर्ती, दुर्गाबहादुर. (विसं २०८०). अनुसन्धान पद्धति : सिद्धान्त र प्रयोग. प्राज्ञिक विमर्शन नेपाल । (पृ. १-१४)

दाहाल, पेशल व खतिवडा, सोमप्रसाद. (विसं २०६५). अनुसन्धान पद्धति. एम. के. पब्लिसर्स एण्ड डिस्ट्रिब्यूटर्स ।

(पृ. ४८-५०)

शर्मा, मोहनराज व लुइटेल्, खगेन्द्र. (विसं २०५२). शोधविधि. साझा प्रकाशन । (पृ. १-१७)

श्रेष्ठ, दयाराम. (विसं २०७७). साहित्यको व्यवस्थापन (अनुसन्धान दर्शन). शिखा बुक्स । (पृ. ३१-३९)

एकाइ २ : शीर्षक ल्यज्या व शोधप्रस्ताव च्वज्या

६

२.१ शोध समस्या

२.३ शोध अन्तराल

२.३ शोध समस्या निर्माण

२.४ शोधप्रस्तावया म्हसीका

२.५ शोधप्रस्तावया प्रयोजन

२.६ शोधप्रस्तावया अङ्ग

२.६.१ म्हसीका

२.६.२ समस्याकथन

२.६.३ उद्देश्य

२.६.४ औचित्य

२.६.५ पूर्वकार्य समीक्षा

२.६.६ सीमाङ्कन

२.६.७ शोधविधि

(अ) सामग्री संकलन

(आ) सामग्री विश्लेषण विधि

(इ) सैद्धान्तिक अवधारणा

२.६.८ शोधपत्रया रूपरेखा

पाठ्यज्वलं

घर्ती, दुर्गाबहादुर. (विसं २०८०). अनुसन्धान पद्धति : सिद्धान्त र प्रयोग. प्राज्ञिक विमर्शन नेपाल । (पृ. ३२-७८)

शर्मा, मोहनराज व लुइटेल्, खगेन्द्र. (विसं २०५२). शोधविधि. साझा प्रकाशन । (पृ. १८-२८)

श्रेष्ठ, दयाराम. (विसं २०७७). साहित्यको व्यवस्थापन (अनुसन्धान दर्शन). शिखा बुक्स । (पृ. ९-२३)

एकाइ ३ : सामग्री संकलन व विश्लेषण

६

३.१ तथ्याङ्कया म्हसीका, ताजि

३.२ सामग्री संकलन (प्राथमिक व द्वितीयक)

३.३ शोधार्थीया नैतिकता

३.४ सामग्रीया विश्वसनीयता व वैधता

३.५ सामग्रीया प्रशोधन, वर्गीकरण

३.६ विश्लेषण

पाठ्यज्वलं

घर्ती, दुर्गाबहादुर. (विसं २०८०). अनुसन्धान पद्धति : सिद्धान्त र प्रयोग. प्राज्ञिक विमर्शन नेपाल । (पृ. ६५-७३)

शर्मा, मोहनराज व लुइटेल्, खगेन्द्र. (विसं २०५२). शोधविधि. साझा प्रकाशन । (पृ. २९-४६)

एकाइ ४ : शोधपत्रया स्वरूप

६

४.१ शोधपत्रया अङ्ग

४.१.१ प्रारम्भिक अङ्ग

४.१.२ मूल अङ्ग

४.१.२ लिधँसा अङ्ग

४.२ शोधपत्रया टङ्कन

४.२.१ paper size

४.२.२ margin

४.२.३ font

४.२.४ line spacing

४.२.४ paragraph spacing

४.२.५ pagination

४.३ कम्प्युटरया छयला (MS Word)

४.४ गाताबन्दी व प्रस्तुति

४.५ प्रतिरक्षा

एकाइ ५ : प्राज्ञिक लेखन

६

५.१ प्राज्ञिक लेखनया म्हसीका, परिभाषा

५.२ प्राज्ञिक लेखनया प्रयोजन

५.३ प्राज्ञिक लेखनया विशेषता

५.४ प्राज्ञिक लेखकयाके दय्माःगु आधारभूत गुण

५.५ बौद्धिक खुँज्या (Plagiarism) बारे सचेतना

पाठ्यज्वलं

Bailey, S. (2011). *Academic writing: A handbook for international students* (3rd edition).

Routledge Taylor & Francis Group. (pp. 3-10; pp. 30-35)

Murray, R. & Moore, S. (2006). *The handbook of academic writing: A fresh approach*. Open University Press. (pp. 3-20)

Nyaupane, N.P. (2014). *Academic writing* (3rd edition). Jupiter Publishers and Distributors Pvt. Ltd. (Original work published 2011) (pp. 2-28)

एकाइ ६ : प्राज्ञिक लेखनया ताजि

६

६.१ लेखनया ताजि (Academic / Journalistic / Technical / Scientific / Creative)

६.२ शोधपत्र (Thesis)

६.३ अनुसन्धानात्मक च्वसु (Scholarly Article)

६.४ कक्षापत्र (Term Paper)

६.५ अनुसन्धान प्रतिवेदन (Research Report)

६.६ गोष्ठीपत्र (Seminar Paper)

पाठ्यज्वलं

पाण्डेय, ताराकान्त. (विसं २०७६). अनुसन्धानमूलक लेखको संरचना. *प्रज्ञा*, २(११८), १-१२।

भण्डारी, पारसमणि. (विसं २०७४). *प्राज्ञिक लेखन तथा सम्पादन*. विद्यार्थी पुस्तक भण्डार। (पृ. ६८-१०८)

एकाइ ७ : सुलेखन (Good writing)

६

७.१ प्राज्ञिक लेखनया भाषाशैली

७.२ उद्धरण (Display Quotation, Direct Quotation, Indirect Quotation, Paraphrased Quotation)

७.३ सन्दर्भ-टिप्पणी (Footnote, Parenthesis)

७.४ लिधँसा (APA, MLA, Chicago) या म्हसीका

७.५ Zotero या छयला

७.६ शोधय् डिजिटल लाइब्रेरी व AI या छयला

पाठ्यज्वलं

American Psychological Association (2020). *Publication manual of the American Psychological Association: The official guide to APA style* (7th edition). American Psychological Association. (pp. 313-352)

अधिकारी, लक्ष्मीशरण. (सन् २०१३). अनुसन्धानको भाषा, *Janapriya Journal of Interdisciplinary Studies*, 2(1), 73-81.

श्रेष्ठ, दयाराम. (विसं २०७७). साहित्यको व्यवस्थापन (अनुसन्धान दर्शन). शिखा बुक्स । (पृ. ११५-१३८)

एकाइ ८ : लेखन प्रक्रिया

६

८.१ टिपोट दय्केगु व प्रारम्भिक लेखन (Pre-writing)

८.२ Writing

८.२.१ अनुच्छेदय् प्रमाण (evidence), तर्क (logic) व दावी (claim)

८.३ पुनर्परीक्षण (Revising)

८.४ सम्पादन (Editing)

८.५ हिज्जे परीक्षण (Proof-reading)

पाठ्यज्वलं

Bailey, S. (2011). *Academic writing: A handbook for international students* (3rd edition). Routledge Taylor & Francis Group. (pp. 77-82)

लिधँसाज्वलं

Denzin, N.K. & Lincoln, Y.S. (2018). *The sage handbook of qualitative research* (5th ed.). Sage.

Graff, G. & Birkenstein, C. (2016). *They say / I say: The moves that matter in academic writing* (3rd ed.). W.W. Norton & Company. (Original work published 2006)

Modern Language Association of America (2021). *MLA handbook* (9th Edition). Modern Language Association of America.

अधिकारी, लक्ष्मीशरण. (सन् २०१३). अनुसन्धानको भाषा. *Janapriya Journal of Interdisciplinary Studies*, 2(1), 73-81.

पाण्डेय, ताराकान्त. (विसं २०७६). अनुसन्धानमूलक लेखको संरचना. *प्रज्ञा*, २(११८), १-१२ ।

भट्टराई, गोविन्दराज. (विसं २०१५). पूर्वकार्यको पुनरावलोकन र अनुसन्धान प्रक्रियाको आधार निर्माण. *The Journal of Aadikavi*, 5(1), 1-7.

भुसाल, केशव. (सन् २०२१). शोधसार लेखनको सैद्धान्तिक अवधारणा र प्रयोग. *Interdisciplinary Research in Education*, 6(1), 153-166. <https://doi.org/10.3126/ire.v6i1.43433>

भुसाल, केशव. (सन् २०२४). प्राज्ञिक लेखनको सैद्धान्तिक अवधारणा. *Janajyoti Journal*, 2(1), 121-133.

DOI: <https://doi.org/10.3126/jj.v2i1.68328>

लम्साल, तिलकप्रसाद. (सन् २०२३). प्राज्ञिक लेखनका अभिलक्षण र तत्त्वहरू. *Rupantaran: A Multidisciplinary Journal*, ७(१), १४५-१५२ ।

<https://doi.org/10.3126/rupantaran.v7i1.52322>

शाक्य, रवि. (नेसं ११३५). अनुसन्धान-विधि. लुमन्ति दबू ।

शेर्पा, दावा. (सन् २०२०). अनुसन्धान प्रस्तावका आवश्यक अङ्गहरू. *Sotang*, 2(1), 16-22. DOI:
<https://doi.org/10.3126/sotang.v2i1.47592>

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय्
न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् भवति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्या:	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय्
न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

पाश्चात्य साहित्यया इतिहास

Code: NB 604

Paper: XIV

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) पाश्चात्य साहित्य ख्यलय् पिदंषिं प्रमुख साहित्यकार व इमिगु कृतिया सामान्य म्हसीका बीत,

(ख) अंग्रेजी साहित्यया थीथी युगया म्हसीका, पृष्ठभूमि व साहित्यिक विशेषताया सामान्य ज्ञान बीत ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : प्राचीन ग्रीक साहित्य

६

१.१ होमरया महाकाव्य इलियाड

१.२ ग्रीक त्रासदी नाटकया परम्परा

१.३ सोफोक्लिजया दुःखान्त नाटक

पाठ्यज्वलं

Fowler, R. (Ed.). (2004). *The Cambridge companion to Homer*. Cambridge University Press.

Kitto, H. D. F. (1961). *Greek tragedy: A literary study* (3rd edition). Methuen & Co. Ltd.

एकाइ २ : पाश्चात्य साहित्यया प्रमुख च्वमिषिं

४

२.१ रूस - लियो टोल्स्टोय

२.२ फ्रान्स - मोपासा

२.३ नर्वे - हेनरिक इब्सन

२.४ अमेरिका - एडगार एलेन पो

पाठ्यज्वलं

अधिकारी, ज्ञानु. (विसं २०७१). *पाश्चात्य साहित्य : इतिहास, प्रतिभा र प्रवृत्ति*. दीक्षान्त प्रकाशन । (पृ. ९४-९६; ११०-११३; १२५-१२८)

एकाइ ३ : अंग्रेजी साहित्यया शुरुवातनिसें पुनर्जागरणतक

६

३.१ Anglo-Saxon कालया म्हसीका

३.२ Anglo-Saxon कालय् च्वयातःगु *Beowulf* या अध्ययन

३.३ अंग्रेजीभाषाया आदिकवि जियोफ्रे चसरया *Canterbury Tales* या भूमिका

३.४ अंग्रेजीभाषाया विकासय् जियोफ्रे चसरया देन

३.५ यूरोपय् वःगु Renaissance व साहित्यय् उकिया प्रभाव

पाठ्यज्वलं

Legouis, E. & Cazamian, L. (1992). *History of English literature* (translated from French in by V. F. Boyson and J. Coulson). Oxford University Press. (Chaucer pp. 129-154)

Orchard, A. (2003). *A critical companion to Beowulf*. D. S. Brewer.

Tilak, R. (1967). *A critical study of Chaucer*. Rajhans Prakashan Mandir.

एकाइ ४ : एलिजाबेथ युग (सन् १५५८-१६०३)

६

४.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

४.२ साहित्यिक विशेषता

४.३ विलियम शेक्सपियरया दुःखान्त नाटक

४.४ ग्रीक दुःखान्त व शेक्सपियरया दुःखान्तया दथुइ तुलनात्मक अध्ययन

पाठ्यज्वलं

Bradley, A.C. (1908). *Shakespearean tragedy*. Macmillan and Co. Limited

Legouis, E. & Cazamian, L. (1992). *History of English literature* (translated from French in by V. F. Boyson and J. Coulson). Oxford University Press. (pp. 410-438)

एकाइ ५ : नवशास्त्रवादी युग (सन् १६६०-१७९८)

६

५.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

५.२ साहित्यिक विशेषता

५.३ जोन ड्राइडेनया पद्यात्मक व्यङ्ग्य

५.४ जोनाथन स्वीफ्टया गद्यात्मक व्यङ्ग्य

पाठ्यज्वलं

Legouis, E. & Cazamian, L. (1992). *History of English literature* (translated from French in by V. F. Boyson and J. Coulson). Oxford University Press. (pp. 591-604)

एकाइ ६ : स्वच्छन्दवादी युग (सन् १७९८-१८३२)

६

६.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

६.२ साहित्यिक विशेषता

६.३ विलियम वर्ड्सवर्थया स्वच्छन्दवादी कविता

६.४ पी. बी. शेलीया स्वच्छन्दवादी कविता

पाठ्यज्वलं

Chandler, J. (2009). *The Cambridge history of English romantic literature*. Cambridge University Press

Legouis, E. & Cazamian, L. (1992). *History of English literature* (translated from French in by V. F. Boyson and J. Coulson). Oxford University Press. (pp. 995-1020)

एकाइ ७ : भिक्टोरियन युग (सन् १८३२-१९०१)

६

७.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

७.२ साहित्यिक विशेषता

७.३ लर्ड टेनिसनया काव्य

७.४ चार्ल्स डिकेन्सया उपन्यास

पाठ्यज्वलं

Adams, J.E. (2009). *A History of Victorian literature*. Wiley-Blackwell.

Legouis, E. & Cazamian, L. (1992). *History of English literature* (translated from French in by V. F. Boyson and J. Coulson). Oxford University Press. (pp. 1160-1198)

एकाइ ८ : आधुनिक युग (सन् १९०१-निक्वःगु विश्वयुद्धतक)

८

८.१ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि

८.२ साहित्यिक विशेषता

८.३ आधुनिक कविता व टी.एस्. इलियट

८.४ जर्ज बर्नार्ड शायया समस्या नाटक व लाइफ फोर्सया सिद्धान्त

८.५ जर्ज अर्वेलया उपन्यास

पाठ्यज्वलं

Bloom, H. (2009). *George Orwell's Animal Farm*. Bloom's Literary Criticism.

Gardner, H. (1949). *The art of T. S. Eliot*. The Cresset Press.

Gupta, S.C.S. (1965). *The art of Bernard Shaw*. A. Mukherjee & Co. Pvt Limited.

लिधँसाज्वलं

अधिकारी, ज्ञानु. (विसं २०७१). *पाश्चात्य साहित्य : इतिहास, प्रतिभा र प्रवृत्ति*. दीक्षान्त प्रकाशन ।

आचार्य, कृष्णप्रसाद. (विसं २०७१). *पाश्चात्य साहित्यको रूपरेखा*. क्षितिज प्रकाशन.

उपाध्याय, केशवप्रसाद. (विसं २०५५). *दुःखान्त-नाटकको सृजन-परम्परा*. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

घिमिरे, शारदाप्रसाद. (विसं २०५५). *विश्वका कविको जीवनी* (निगू संस्करण). साझा प्रकाशन ।

नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान. (विसं २०३०). *विश्व-साहित्यको रूपरेखा*. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।

शर्मा, ताना. (विसं २०२६). *पश्चिमका केही महान् साहित्यकारहरू*. साझा प्रकाशन ।

शाक्य, रवि. (नेसं ११३४). *पाश्चात्य साहित्य-परिचय*. लुमन्ति दबू ।

श्रेष्ठ, माणिकलाल. (नेसं ११०६). *विश्व साहित्यय् टी. एस. इलियट. सितु, ७२, ३२-३८* ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलाप्यु ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्याः	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्याः बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वयु न्ह्यथनाकथं न्ह्यसः न्यनेगु जुइ -

ताःहाकःगु लिसः बीगु १० ल्याःया स्वंगू न्ह्यसः न्यनाः निगूया लिसः बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाकःगु लिसः बीगु ५ ल्याःया झिगू न्ह्यसः न्यनाः च्यागूया लिसः बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्याः	६०

अभिलेख सम्पादन

Code: NB 605

FM: 100

Paper: XV

PM: 50

CH: 3

तातुना

(क) थ्व विषय ब्वना: विद्यार्थी अभिलेख सम्पादन याय्त मा:गु ज्याया ज्ञान दय्की ।

(ख) थ:म्हं सय्कागु ज्ञानयात व्यवहारय् छयले सय्की ।

(ग) थ:म्हं हे स्वतन्त्र रूपं अभिलेखया अध्ययन याय्फइ ।

अभिलेख सम्पादन मूल्याङ्कन समिति

थ्व समिती स्वम्ह दुज: दइ । वय्क:पिं थथे ख: -

शोध-निर्देशक १

परीक्षक १

विभागीय प्रमुख १

बाध्यकारी नियम

सत्रान्त परीक्षा जुइन्हा: हे अभिलेख सम्पादन विभागय् ल:ल्हाय्धुंकेमा: ।

अभिलेख सम्पादन याकेगु विधि

(अ) सत्र शुरु जुया: छवा:या दुने विभागय् प्रस्ताव ल:ल्हाय्मा: ।

(आ) प्रस्ताव ल:ल्हाना:लि छवा:या दुने प्रस्तावना प्रतिरक्षा जुइ ।

(इ) प्रस्तावना प्रतिरक्षाधुंका: निर्देशकया व्यवस्था जुइ ।

(ई) अनंलि निवा: (१५न्हु) पतिकं प्रतिवेदन विभाय् ल:ल्हाय्मा: ।

मूल्याङ्कन विधि

विभागय् ल:ल्हा:गु अभिलेख सम्पादन मूल्याङ्कन समितिं छवा: (७न्हु) दुने प्रस्तुत याकी ।

मूल्याङ्कन समितिया दुज:तय्सं मूल्याङ्कन याना: ल्या: तइ ।

प्यंगूगु सेमेष्टर

पत्र	कोड	CH	विषय
XVI	NB 651	3	नेवा: समाज व जाति भाषाविज्ञान
XVII	NB 652	3	नेपालभाषा प्याखं
XVIII	NB 653	3	नेवा: सम्पदा
XIX	NB 654	3	नेपालभाषा साहित्यया इतिहास
XX	NB 655	6	शोधपत्र

नेवा: समाज व जाति भाषाविज्ञान

Code: NB 651

Paper: XVI

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

थ्व पाठ्यज्वलं ब्वना: ब्वंमिं नेवा: समाज व जाति भाषाविज्ञान विषयया स्वतन्त्र रूपं अनुसन्धान याय्फइ ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : समाज भाषाविज्ञान

६

१.१ म्हसीका व परिभाषा

१.२ भाषाविज्ञान व समाज भाषाविज्ञान

१.३ समाज भाषाविज्ञानया क्षेत्र

१.३.१ भाषा भेद (क्षेत्रीय व सामाजिक, ग्रामीण व शहरी)

१.३.३ भाषिका (कालक्रमिक व समकालिक, सामाजिक भाषिका, भौगोलिक भाषिका)

१.३.२ भाषिक प्रयुक्ति (अवस्थागत व पेशागत प्रयुक्ति)

१.४ समध्वनि व उकिया कारक

१.४.१ उच्चरणया पहः

१.४.२ खँवः निर्माण

१.४.३ खँवः

१.४.४ खँवःया अर्थ

१.५ भाषाय् सांस्कृतिक किचः

१.५.१ थःथिति खँवः

१.५.२ धाय् मज्यूगु खँवः

१.४.३ लिङ्ग

१.६ समाज भाषाविज्ञानया तत्त्व (जाति, धर्म, वर्ग, उमेर आदि)

पाठ्यज्वलं

Hudson, R. A. (1998). *Sociolinguistics*. The Press syndicate of the University of Cambridge. (pp. 1-45)

Wardhaugh, R. & Fuller, J. M. (2015). *An introduction to sociolinguistics* (7th ed.). Wiley Blackwell. (pp. 27- 53)

महर्जन, दिपा. (नेसं ११३८). भाषा, समाज व संस्कृति. लुमन्ति दबू, ८, ६-२७ ।

श्रेष्ठ, रविन. (नेसं ११४२). *समाज भाषाविज्ञानया छुं*. नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग । (पृ. १८-३१)

एकाइ २ : द्वैभाषिकता व बहुभाषिकता

८

२.१ म्हसीका व परिभाषा

२.२ द्वैभाषिकताया ताजि

- २.२.१ व्यक्तिगत (संयोजित व यौगिक)
- २.२.२ संस्थागत (औपचारिक व मूल)
- २.३ सम्पर्क भाषा व उक्रिया तत्त्व
  - २.३.१ भाषा अधिग्रहण
  - २.३.२ संचार
  - २.३.३ सामाजिक ज्या
  - २.३.४ भाषावैज्ञानिक वर्गीकरण व परिवर्तन
- २.४ भाषिक मिलन व अपसरन (विचलन)
- २.५ बहुभाषिकता व बहुसंस्कृति
- २.६ भाषिक धारणा, निर्वाह व परिवर्तन
- २.७ भाषाया थीथी अवस्था
  - २.७.१ अल्पभाषी
  - २.७.२ भाषिक संकट
  - २.७.३ भाषिक मृत्यु
  - २.७.४ नेपाःया संकटापन्न भाषा
- २.८ पिजिन व क्रेओल भाषा

पाठ्यज्वलं

- Hudson, R.A. (1998). *Sociolinguistics*. The Press syndicate of the University of Cambridge. (pp. 51- 68)
- Wardhaugh, R. & Fuller, J. M. (2015). *An introduction to sociolinguistics* (7th ed.). Wiley Blackwell. (pp. 82-102)
- महर्जन, दिपा. (नेसं ११३८). भाषा, समाज व संस्कृति. लुमन्ति दबू, ८, ६-२७।

एकाइ ३ : भाषानीति व भाषायोजना

६

- ३.१ भाषानीति व भाषायोजनाया म्हसीका
- ३.२ भाषायोजनाया आवश्यकता
- ३.३ प्रयोजनया लिधँसाय् भाषा
  - ३.३.१ प्रधान भाषा
  - ३.३.२ सम्पूरक भाषा
  - ३.३.३ सहायक भाषा
  - ३.३.४ परिपूरक भाषा
  - ३.३.५ समतुल्य भाषा
- ३.४ भाषायोजनाया आधारभूत सिद्धान्त
  - ३.४.१ वैज्ञानिक सिद्धान्त
  - ३.४.२ नीतिगत सिद्धान्त
  - ३.४.३ सुरक्षित सिद्धान्त
  - ३.४.४ आर्थिक सिद्धान्त

- ३.५ भाषायोजनाया ताजि
  - ३.५.१ स्तरगत योजना
  - ३.५.२ स्वरूपगत योजना
  - ३.५.३ अधिग्रहण योजना
  - ३.५.४ प्रतिष्ठित योजना
- ३.६ भाषायोजनाया प्रक्रिया
  - ३.६.१ छनोट
  - ३.६.२ कोडिकरण
  - ३.६.३ कार्यान्वयन
  - ३.६.४ कार्य विस्तार
  - ३.६.५ अभिलेखिकरण
  - ३.६.६ स्तरीकरण
  - ३.५.७ स्वीकरण

पाठ्यज्वलं

- घिमिरे, वासुदेव. (विसं २०६५). *समाज भाषाविज्ञान*. वाङ्मय प्रकाशन तथा अनुसन्धान केन्द्र। (पृ. १२२-१७२)
- थापा, दिनबहादुर. (विसं २०७१). *सामाजिक तथा मनोभाषाविज्ञान*. काष्ठमण्डप पुस्तक घर। (पृ. १-४८)
- पौडेल, राजेन्द्रप्रसाद व भट्टराई, रमेश. (विसं २०७७). *नेपालको भाषानीति र योजना आधार*. इन्टेलेक्चुअल बुक प्यालेस।
- श्रेष्ठ, रविन. (नेसं ११४२). *समाज भाषाविज्ञानया छुं*. नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग। (पृ. ३२-६८)

एकाइ ४ : नेपाःया राष्ट्रिय भाषानीति

५

- ४.१ नेपाःया भाषानीति : विगत व वर्तमान
- ४.२ शिक्षा, संचार व प्रशासनय् भाषानीति
- ४.३ भाषानीति निर्माणय् भाषा आयोगया भूमिका

पाठ्यज्वलं

- घिमिरे, वासुदेव. (विसं २०६५). *समाज भाषाविज्ञान*. वाङ्मय प्रकाशन तथा अनुसन्धान केन्द्र। (पृ. १२२-१७२)
- पौडेल, राजेन्द्रप्रसाद व भट्टराई, रमेश. (विसं २०७७). *नेपालको भाषानीति र योजना आधार*. इन्टेलेक्चुअल बुक प्यालेस।

एकाइ ५ : नेपालभाषाया स्थिति

६

- ५.१ बहुभाषिक देशय् भाषाया स्थिति
- ५.२ नेपालभाषाया स्तरीकरण प्रक्रिया
  - ५.२.१ लेखन प्रणाली
  - ५.२.२ साहित्य
  - ५.२.३ शिक्षा

- ५.२.४ प्रकाशित सफू
- ५.२.५ कोशनिर्माण
- ५.२.६ भाषाया अध्ययन
- ५.२.७ आमसंचार
- ५.३ नेपालभाषाय् आधुनिकीकरण व उकिया समस्या
- ५.४ जनगणना प्रतिवेदनय् नेवाःभाय् व वक्ता

पाठ्यज्वलं

घिमिरे, वासुदेव. (विसं २०६५). *समाज भाषाविज्ञान*. वाङ्मय प्रकाशन तथा अनुसन्धान केन्द्र । (पृ. १४१-१५७)
 श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर. (विसं २०८०). नेपालभाषाको मानकीकरण, *तामाङ भाषाको स्तरीकरण*. इन्द्रकुमार तामाङ
 (संपा.). (पृ. २७-५६)

एकाइ ६ : जाति भाषाविज्ञान

८

- ६.१ म्हसीका व परिभाषा
- ६.२ विकास व प्रयोजन
- ६.३ जाति भाषाविज्ञानया क्षेत्र
  - ६.३.१ वर्णनात्मक (फ्रान्ज बाओस)
  - ६.३.२ ऐतिहासिक (फर्दिनान्द दि ससुर)
  - ६.३.३ संज्ञानात्मक (सपिर उर्फया परिकल्पना)
- ६.४ अध्ययन पद्धति (जाति, थाय्बाय्, संस्कृति आदि)
- ६.५ जाति भाषाविज्ञानया मेगुलिसे स्वापू (सामान्य, समाज, सांस्कृतिक, नृतात्त्विक, ऐतिहासिक, मनोभाषाविज्ञान आदि)

पाठ्यज्वलं

Malla, K. P. (1996). Vestiges of totemism in Newar society. In Siegfried Lienhard (Ed.), *Change and continuity: Studies in the Nepalese culture of the Kathmandu Valley* (pp. 57-68). Edizioni Dell'orso

Wardhaugh, R. & Fuller, J. M. (2015). *An introduction to sociolinguistics* (7th ed.). Wiley Blackwell. (pp. 227-243)

गेयर, जी.आर. (सन् १९५८). *जाति विज्ञान का आधार* (विनोदचन्द्र मिश्र, अनु.). प्रकाशन शाखा, सूचना विभाग । (पृ. १३-१०९)

श्रेष्ठ, रविन. (नेसं ११३९). *खोपया ज्यापु कुनां*. रामलाल श्रेष्ठ ।

एकाइ ७ : भाषा सर्वेक्षण पद्धति

५

- ७.१ सर्वेक्षणया उद्देश्य
- ७.२ सर्वेक्षणया योजना
- ७.३ नमूना छनोट
- ७.४ तथ्याङ्क संकलन

७.५ प्रवीणता परीक्षण

७.६ तथ्याङ्क प्रशोधन

७.६.१ सम्पादन, कोडिङ्ग व विश्लेषण

७.६.२ तथ्याङ्क प्रस्तुतीकरण

७.६.३ लिखँ

पाठ्यज्वलं

घर्ती, दुर्गाबहादुर. (विसं २०८०). *अनुसन्धान पद्धति : सिद्धान्त र प्रयोग*. अनुसन्धान विमर्श नेपाल ।
महर्जन, दिपा. (नेसं ११३७). शोध-ढाँचा, *नेपालभाषा जर्नल*, ८, ९२-१०० ।

एकाइ ८ : क्षेत्रकार्य

४

८.१ प्रतिवेदनया संगठन (शीर्षक, उपशीर्षक, ढाँचा, उद्देश्य, औचित्य, विधि आदि)

८.२ प्रतिवेदन च्वयूगु

पाठ्यज्वलं

Hudson, R.A. (1998). *Sociolinguistics*. The Press syndicate of the University of Cambridge.
Wardhaugh, R. & Fuller, J. M. (2015). *An introduction to sociolinguistics* (7th ed.). Wiley
Blackwell.

लिधँसाज्वलं

Cooper, R. L. (1989). *Language planning and social change*. The press syndicate of the
University of Cambridge.

Guragain, D. P. & Pokhrel, B. R. (2005). *Psycholinguistics and Sociolinguistics*. Jupitar
publishers and Distributors.

Rai, V. S. (2005). *Psycholinguistics and sociolinguistics*. Bhundipuram Prakashan.

गेयर, जी.आर. (सन् १९५८). *जाति विज्ञान का आधार* (विनोदचन्द्र मिश्र, अनु.). प्रकाशन शाखा, सूचना
विभाग ।

घर्ती, दुर्गाबहादुर. (विसं २०८०). *अनुसन्धान पद्धति:सिद्धान्त र प्रयोग*. अनुसन्धान विमर्श नेपाल ।

घिमिरे, वासुदेव. (विसं २०६५). *समाज भाषाविज्ञान*. वाङ्मय प्रकाशन तथा अनुसन्धान केन्द्र ।

तमोट, काशीनाथ. (नेसं १०९९). नेपाल भाषाय् स्तरीकरणया समस्या छगू सर्वेक्षण, *कुलां*, ४ (५), ९६-१०९ ।

थापा, दिनबहादुर. (विसं २०७१). *सामाजिक तथा मनोभाषाविज्ञान*. काष्ठमण्डप पुस्तक घर ।

पौडेल, राजेन्द्रप्रसाद व भट्टराई, रमेश. (विसं २०७७). *नेपालको भाषानीति र योजना आधार*. इन्टेलेक्चुअल बुक
प्यालेस ।

महर्जन, तुयुबहादुर. (नेसं ११३२). *नेपालभाषाया भाषावैज्ञानिक अध्ययन*. लुमन्ति दबू ।

महर्जन, दिपा. (नेसं ११४२). भाषाविज्ञान अध्ययन : एडवार्ड सपिरया सिद्धान्त. *नेपालभाषा*, १(१), १९-३०।
<https://doi.org/10.3126/nepalbhasha.v1i1.47265>

महर्जन, भरत. (नेसं ११४२). नेपा:गा:या स्थाननामय् दुगु विशेषता व ह्यूपा:या दुवाला. *नेपालभाषा*, १(१), १-१८।
<https://doi.org/10.3126/nepalbhasha.v1i1.47240>

रेग्मी, भीमनारायण. (विसं २०७८). नेपालका भाषा र सरकारी कामकाज संवैधानिक व्यवस्था र विकल्प. फ्याक्ट रिसर्च एण्ड एनालाइसिस।

श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर व महर्जन, धर्मगोविन्द. (विसं २०७८). हरसिद्धिका परम्परागत स्थाननामहरु. ललितपुर महानगरपालिका।

श्रेष्ठ, ओमकारेश्वर. (विसं २०७३). भक्तपुरका नेवार कुनाबिनां. आदिवासी जनजाति जर्नल, १५(७), १-३१।

श्रेष्ठ, रविन. (नेसं ११३८). भाषा योजना. लुमन्ति दबू, ८, २८-५४।

श्रेष्ठ, राजितबहादुर. (नेसं ११४२). आगन्तुक खँगोः. नेपालभाषा, १(१), ७५-८३।

<https://doi.org/10.3126/nepalbhasha.v1i1.47303>

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ। थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्या:	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ। थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

नेपालभाषा प्याखं

Code: NB 652

Paper: XVII

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) शास्त्रीय प्याखंया सैद्धान्तिक पक्षया विश्लेषण याय् फय्केगु ।

(ख) नेपालभाषाया प्राचीन, माध्यमिक व आधुनिक प्याखंया समीक्षात्मक विश्लेषण याय् फय्केगु ।

(ग) प्याखं च्वमिपिनिगु योगदानबारे विश्लेषण याय् फय्केगु ।

एकाइ १ : प्याखं परम्पराया म्हसीका

८

१.१ शास्त्रीयप्याखं

१.१.१ संस्कृत नाट्यशास्त्र म्हसीका

१.१.२ रूपकया भेद

१.१.३ नाटकया तत्त्व

पाठ्यज्वलं

भट्टराई, गोविन्द. (विसं २०३९). *नाट्यशास्त्र*. नेपाल राजकीय प्रज्ञाप्रतिष्ठान ।

एकाइ २ : नेपाःया प्याखं परम्परा

१०

२.१ मध्यकालीन नेपालया प्याखंया परम्परा

२.१.१ नेपालमण्डलय् ब्वलंगु संस्कृत, मैथिली, नेपालभाषा प्याखंया विकास, मञ्चनया उद्देश्य, नासःद्यः पुज्यायुगु परम्परा

२.१.२ नेपालभाषां नाट्य निर्देशन बीगु परम्परा

२.१.३ प्रस्तावना अंकया अंग म्हसीका (नान्दी म्ये, शून्य म्ये, सूत्रधार, नट व नटीया खँल्हाबल्हा, मञ्चन, उद्देश्य, देशवर्णना, राजवर्णना)

२.२ भावप्याखं (नृत्य)

२.२.१ नेपालमण्डलया सांस्कृतिक देवदेवीप्याखं म्हसीका

पाठ्यज्वलं

कसाः, प्रेमबहादुर. (संपा.). (नेसं १०८४). ईया हपा (भूमिका). *रत्नेश्वर प्रादुर्भाव*. च्वसापासा । (पृ १-५१)

जोशी, राजनलाल. (नेसं ११४५). *नेवार प्रदर्शनकारी कला*. नेवाः देय् दबू येँ महानगर समिति । (पृ. ५२-६४)

तमोट, काशीनाथ. (नेसं १११६). *चतुरङ्क रामायण* (नेसं ५३२) संस्कृत प्याखनय् छयःगु नेपालभाषाया निर्देशन खँपु. *कुलां*, १३(१३), ७७ ।

एकाइ ३ : प्राचीनकालया नेपालभाषा प्याखं (नेसं ६२५-९६७)

८

३.१. नेपालभाषाय् प्राचीनप्याखंया विकास

- ३.२ प्रमुख प्रवृत्ति
- ३.३ विषयभूमि
- ३.४ प्रकार
- ३.५ द्वन्द्वविधान
- ३.६ संवाद
- ३.७ च्वमिपिं
- ३.८ प्राचीन नाटक - विक्रमचरित, दशावतार

पाठ्यज्वलं

कसाः, प्रेमबहादुर. (संपा). (नेसं १०८४). ईया हपा (भूमिका). प्रेमबहादुर कसाः, रत्नेश्वर प्रादुर्भावि (पृ. १-५१).
च्वसापासा ।

जोशी, सत्यमोहन व शाक्य, हेमराज. (नेसं ११३०). विक्रमचरित. लोकसाहित्य परिषद ।
तमोट, काशीनाथ व श्रेष्ठ, राजितबहादुर. (नेसं ११३२). दशावतार नाटक. न्हू हिंसु पुचः ।

एकाइ ४ : माध्यमिककालया नेपालभाषा प्याखं (नेसं १६७-१०६०)

६

- ४.१ नेपालभाषाय् माध्यमिक प्याखंया विकास
- ४.२ प्रमुख प्रवृत्ति
- ४.३ विषयभूमि
- ४.४ प्रकार
- ४.५ द्वन्द्वविधान
- ४.६ संवाद
- ४.७ माध्यमिककालया प्याखं- विश्वन्तर (१०६०)-चित्तधर हृदय

पाठ्यज्वलं

वज्राचार्य, चुन्दा. (नेसं ११२९). नेपालभाषा नाटक साहित्यया इतिहास नेसं ११०८ दँतक्कया छगू परिचय. कुतः
पिकाक । (पृ. ८२-१०८)

वज्राचार्य, फणीन्द्र (संपा.). (नेसं ११४२). चित्तधरया प्याखं. नेपालभाषा परिषद ।

एकाइ ५ : आधुनिककालया नेपालभाषा प्याखं (नेसं १०६० निसैं आःतक)

८

- ५.१ नेपालभाषा साहित्यय् आधुनिक प्याखं साहित्यया विकास
- ५.२ प्रमुख प्रवृत्ति
- ५.३ विषयभूमि
- ५.४ द्वन्द्वविधान
- ५.५ संवाद
- ५.६ आधुनिककालया प्याखं -
(क) 'तिनातःगु लुखा' - विजय मल्ल
(ख) 'बैशया हू' - पद्मरत्न तुलाधर

५.७ प्राचीनकाल व आधुनिककालया प्याखंदथुइ भिन्नता

पाठ्यज्वलं

मल्ल, विजय. (नेसं ११४२). *तिनातःगु लुखा व मेमेगु छथाः प्याखं. च्वसापासा* । (पृ. १-१५)
तुलाधर, पद्मरत्न. (नेसं ११३८). *ख्यदां व मेमेगु छथाः प्याखं. च्वसापासा* । (पृ. ११०-१२४)

एकाइ ६ : नेपालभाषाया सिनेमा

८

६.१ सिनेमाया म्हसीका व विकास

६.२ सिनेमाया आधारभूत तत्त्व

६.२.१ लेखन, निर्देशन

६.२.२ छायाङ्कन

६.२.३ अभिनय

६.२.४ ध्वनि

६.२.५ सम्पादन

६.३ नेपालभाषाया सिनेमा

६.३.१ नेपालभाषाया सिनेमाया म्हसीका व विकास

६.३.२ नेपालभाषाया सिनेमाया प्रकार

६.४ नेपालभाषाया सिनेमाया मूलभूत प्रवृत्ति व विशेषता (सिलु, राजमति, पःखाः)

पाठ्यज्वलं

महर्जन, राकेश. (नेसं ११४०). *फिल्म सिद्धान्तया खँ. नेवाः अमेरिकन दबू* ।

लिधँसाज्वलं

Dixon, W.W. & Foster, G.A. (2008). *A short history of film*. Rutgers University Press.

Field, S. (2005). *Screenplay: the foundations of screenwriting* (Revised Ed.). Delta Trade Paperbacks. (First edition published 1979)

Haase, C. (2003). *Acting for film*. Allworth Press.

Iltis, L. L. (NS 1110). The Jala Pyakha in historical and cultural perspective. In Premshanti Tuladhar (Ed.) *Nepalbhasha va thvaya sahitya vibhagiya gosthi* (pp. 141-168). Lakaul Pithana.

Proferes, N.T. (2008). *Film directing fundamentals: see your film before shooting*. Focal Press.

Scholes, R., Comley N. R., Klaus C. H., Silverman M. (2005). (Eds.), *Elements of literature*. Oxford University Press.

Wegner, G. M. (1992). Invocations of Nasahdyah. In Bernhard Kolver (Ed.), *Aspects of Nepalese traditionas* (pp. 125-137). Franz Steiner Verlag.

कार्की, सृष्टि. (विसं २०८०). सिने पर्दाको उल्टो-सुल्टो. प्रभाकर गौतम (सम्पा.), *सिनेमा विशेषाङ्क*. पृ. २०-२४. नेपाल चलचित्र निर्माता संघ ।

तमोट, काशीनाथ व श्रेष्ठ, राजितबहादुर. (नेसं ११३९). *पद्मसागर नाटक*. मञ्जु पिथँ ।

तुलाधर, प्रेमशान्ति. (नेसं ११२०). *नेपालभाषा साहित्यया इतिहास*. नेपालभाषा एकेदमि ।

तुलाधर, विजयरत्न. (नेसं ११४४). नेपालभाषा संकिपा. अष्टगणेश अनुसन्धान केन्द्र ।

तुलाधर, विजयरत्न. (विसं २०८०). नेवा: फिल्मको नालीबेली. प्रभाकर गौतम (सम्पा.), सिनेमा विशेषाङ्क (पृ. २०-२४). नेपाल चलचित्र निर्माता संघ ।

पाण्डे, सुनिल. (विसं २०८०). युरोप भर्सेस हलिउड. प्रभाकर गौतम (सम्पा.), सिनेमा विशेषाङ्क, पृ. १३-१९. नेपाल चलचित्र निर्माता संघ ।

वज्राचार्य, शान्तहर्ष. (संपा.). (नेसं ११०५). मल्लकालया मुक्कं नेपालभाषा नाटकया धल:पौ. विमला वज्राचार्य ।

वैद्य, जनकलाल. (नेसं १०९४). नेपालभाषा नाटकया प्रवाह. नेपाल (रजत जयन्ती तँसापौ). पृ. ३७-४२ ।

श्रेष्ठ, माणिकलाल. (नेसं ११२५). ख्याल: साहित्यय् नेवा: परम्परा, ख्याल:विषयय् अन्तर्क्रियात्मक गोष्ठी ज्यापौ. ख्यालिगुलु गुथि ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्या:	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

नेवाः सम्पदा

Code: NB 653

Paper: XVIII

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

(क) नेपालमण्डलया कला, वास्तु व शिल्पया मौलिकता बारे ज्ञान बीगु

(ख) नेवाः सम्पदायात कयाः विश्लेषण याय् फय्केगु

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : नेवाः बस्ती

८

१.१ नेपालमण्डलय् बस्ती निर्माण

१.२ नेपालमण्डलय् राजधानी नगर व मेमेगु बस्ती संरचना

१.३ सामरिक संरचना व थुकिया महत्त्व

१.३.१ ध्वाखा, गःपःखाः पुखू

१.३.२ जातीय

१.४ सामाजिक संरचना व थुकिया महत्त्व

१.४.१ चुक, ननि, लाछि, हिति

१.४.२ जातीय

१.५. सांस्कृतिक संरचना व थुकिया महत्त्व

१.५.१ दिप, दिगुद्यः, नगरदेवता, छवास, कलःगाः, स्थान गणेश, पिखालखु,

पाठ्यज्वलं

पिया, रमेशमान. (नेसं ११२२). नेवाः समाजया संरचना, *झीगु संस्कृति*. अर्थ प्रकाशन प्रा.लि. । (पृ. ५-१२)

श्रेष्ठ, पुरुषोत्तमलोचन. (विसं २०८०). *अन्तरंगका तरंगहरू*. संचित बचत तथा ऋण सहकारी संस्था. (पृ. ९१७-

९२३)

स्थापित, महेश. (नेसं ११४३). *मध्यकालीन यैँया सैन्य प्रतिरक्षा प्रणाली* [स्नातकोत्तर शोधपत्र]. त्रिवि, नेपालभाषा

केन्द्रीय विभाग. (पृ. १७-२५; ६१-६३)

एकाइ २ : नेवाः वास्तु

८

२.१ वास्तुया परिभाषा

२.२ नेवाः वास्तुया विकासक्रम

२.३ धार्मिक दृष्टिकोणं नेवाः वास्तु

२.३.१ हिन्दू-देगः

२.३.२ बौद्ध बहाः बही

२.४ सामाजिक दृष्टिकोणं नेवाः वास्तु

२.४.१ छें

२.४.२ चपाः

२.४.३ सतः

२.५ राजनैतिक दृष्टिकोणं नेवाः वास्तु

२.५.१ लाय्कू

२.५.२ यिताचपाः

पाठ्यज्वलं

Gellner, D. N. (1987). The Newar Buddhist monastery: An anthropological and historical typology. In Niels Gutschow & Axel Michaels (Eds.), *Heritage of the Kathmandu Valley: Proceedings of an international conference in Lübeck* (pp. 365-414). VGH Wissenschaftsverlag.

Locke, J. K. (1985). *Buddhist monasteries of Nepal: A survey of the bāhās and bahīs of the Kathmandu Valley*. Sahayogi Press.

Tiwari, S. R. (A.D 2013). *Temples of the Nepal Valley*. Himal Books. (pp. 47-53; 79-165)
श्रेष्ठ, पुरुषोत्तमलोचन. (विसं २०८०). *अन्तरंगका तरंगहरू*. संचित बचत तथा ऋण सहकारी संस्था । (पृ. १६७-२२०; ७१५-७२३)

स्थापित, महेश. (नेसं ११४३). *मध्यकालीन यैँयाँ सैन्य प्रतिरक्षा प्रणाली* [स्नातकोत्तर शोधपत्र]. त्रिवि, नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग । (पृ. ११-१४)

एकाइ ३ : चित्रकला

८

३.१ चित्रकलाया उद्भव व विकास

३.२ नेवाः संस्कृती चित्रकला

३.३ चित्रकलाया ताजि

३.४ धार्मिक ज्याखँय् चित्रकला

३.४.१ हिन्दू

३.४.२ बौद्ध

३.५ सामाजिक ज्याखँय् चित्रकला

३.५.१ संस्कारजन्य

३.५.२ ल्वय् व छाय्पीज्या

पाठ्यज्वलं

Macdonald, A. W. & Stahl, A.V. (1979). *Newar art: Nepalese art during the Malla Period*. Aris & Phillips Ltd. (pp.119-152)

Pal, P. (1978). *The arts of Nepal*. E. G. Brill. (pp.1-16)

Slusser, M. S. (1987). The cultural aspects of Newar painting. In Niels Gutschow & Axel Michaels (Eds.), *Heritage of the Kathmandu Valley: Proceedings of an international conference in Lübeck* (pp. 13-28). VGH Wissenschaftsverlag.

पुं (चित्रकार), प्रेममान. (नेसं ११२७). *परम्पराय् च्वज्या विधि*. नेपालभाषा एकेदमि. (पृ. १-५; १६४-१८८)

श्रेष्ठ, पुरुषोत्तमलोचन. (विसं २०८०). *अन्तरंगका तरंगहरू*. संचित बचत तथा ऋण सहकारी संस्था । (पृ. ७२४-७४४)

एकाइ ४ : नेवा: शिल्पकला

४

- ४.१ शिल्पकलाया म्हसीका
- ४.२ नेपालय् शिल्पकला
- ४.३ शिल्पकलाया ताजि
  - ४.३.१ सिँ
  - ४.३.२ ल्वहं
  - ४.३.३ धातु

पाठ्यज्वलं

- Charpentier, C.-J. (1973). The Newar tradition: An account of traditional Nepalese material culture. *Zeitschrift Für Ethnologie*, 98(1), 74-89.
- Gosai, S.R. (2022). *Indigenous knowledge and learning process in Newar society: Ethnography of Sikahmi of Bhaktapur* [MPhil dissertation]. Kathmadnu University. (pp. 60-85)

एकाइ ५ : प्रतिमा विज्ञान

१०

- ५.१ प्रतिमा विज्ञानया म्हसीका
- ५.२ नेपालय् प्रतिमा विज्ञानया विकास
  - ५.२.१ थीथी कालया प्रतिमा शैली
- ५.३ अनुपात व तालमान
- ५.४ धार्मिक प्रतिमा लक्षण
  - ५.४.१ हिन्दू - शैव, शाक्त, वैष्णव
  - ५.४.३ बौद्ध
- ५.५ राजनैतिक प्रतिमा लक्षण
- ५.६ नेपालमण्डलय् धार्मिक समन्वय

पाठ्यज्वलं

- Bhattacharya, B. (1958). *The Indian Buddhist iconography*. Firma K. L. Mukhopadhyay.
- Shakya, M. B. (1994). *The iconography of Nepalese Buddhism*. Handicraft Association of Nepal.
- बाङ्गदेल, लैनसिंह. (विसं २०३९). *प्राचीन नेपाली मूर्तिकलाको इतिहास*. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. ३५-५९; ८८-१२०)
- शुक्ल, द्विजेन्द्रनाथ. (सन् १९५६). *भारतीय वास्तु शास्त्र प्रतिमा-विज्ञान*. वास्तु-वांगमय प्रकाशन शाला । (पृ. ३३-६७; ७३-८०; ९१-१२३)
- सिंह, रीना. (सन् २०१३). *वज्रयान परम्परा के देवी देवताओं की प्रतिमा शास्त्रीय विशेषताएं* [विद्यावारिधि शोधप्रबन्ध]. राजर्षि टण्डन मुक्त विश्वविद्यालय । (पृ. ३२-७२)
- सोमपुरा, प्रभाशंकर. (सन् १९७५). *भारतीय शिल्पसंहिता*. सोमैया ।

एकाइ ६ : : नेवा: पाककला

६

- ६.१ सभ्यताय् विकासय् नसात्वँसा
- ६.२ पर्यावरणीय ज्ञान
- ६.३ वर्षचक्रय् नसात्वँसाया थाय् व महत्त्व
- ६.४ नसात्वँसा दय्के ज्याय् नेवा: विशेषज्ञता

पाठ्यज्वलं

Lowdin, P. (1998). *Food, ritual and Society among the Newars*. Mandala book.
जोशी, राजनलाल (रास). (विसं २०८०). *नेवार भोज. आदिवासी जनजाति उत्थान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान* । (पृ. १५-७४; १०५-१०८)

एकाइ ७ : नेवा: लोकप्रविधि

४

- ७.१ लोकप्रविधिया म्हसीका
- ७.२ जातीय ब्वति
  - ७.२.१ मल्लकालय् प्रविधी लिधना: जातीय व्यवस्था - द्य:ला, पहि, साय्मि, कुमाः, घवाः, रंजितकार, छिपि व मेमेपिं
- ७.३ भूगोल विशेष (चाकु, खुवा, धौ, सिज: चिकं व मेमेगु)
- ७.४ नेपा:गा:या पर्यावरण ल्वय्क प्रविधि (चिकं, चाकु, सिज:, मना व मेमेगु)

पाठ्यज्वलं

Gosai, S. R. (2022). *Indigenous knowledge and learning process in Newar society: Ethnography of Sikahmi of Bhaktapur* [MPhil dissertation]. Kathmadnu University. (pp. 60-85)
तुलाधर, प्रेमशान्ति. (संपा.). *नेवा: कला व प्रविधि*. लोक साहित्य परिषद्.

लिधँसाज्वलं

- Dangol, S. et al. (A.D. 2020). Chemical profiling of roasted Mustard Oils of Khokana, Nepal. *Asian Journal of Applied Chemistry Research*, 6(4) :p 49-58.
- Nepal, R. & Shrestha, B. (2023). Bacteriological analysis and antibiotic susceptibility test of isolates of Jujudhau from Bhaktapur, Xavier International College Journals 6, p. No.
- Shakya, C. B. (2009). *Buddhist Deities & Masters an introduction*. Adarsh Books.
- Shakya, M. B. (2000), *Sacred Art of Nepal*. Handicraft Association of Nepal.
- Shrestha, A. and Shrestha, S. (2021). City branding and its economic impacts in Tokha (A case of Chaku), Proceedings of IOE Graduate Conference vol 10, P. 423-431.
- खनाल, मोहनप्रसाद. (विसं २०५२). *नेपाली कला*. साझा प्रकाशन ।
- जोशी, सत्यमोहन. (विसं २०३२). *नेपाली मूर्तिकलाको इतिहास*. नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
- दाहाल, पेशल व खतिवडा, सोमप्रसाद. (विसं २०६०). *नेपालको कला र वास्तुकला*. एम.के. पब्लिशर्स एण्ड डिष्ट्रिब्यूटर्स.
- पौड्याल, वीणा. (विसं २०५७). *नेपाली मूर्तिकला व चित्रकला*. नेपाल इतिहास, संस्कृति तथा पुरात्त्व केन्द्रीय विभाग ।
- बाड्डेल, लैनसिंह. (विसं २०६२). *जय वर्माको मूर्ति र नेपालको वर्मा वंश*. मण्डला प्रकाशन.

महर्जन, नानीमैयाँ. (नेसं ११३२). नेवा: परम्परागत तांगा थाज्या प्रविधि [स्नातकोत्तर शोधपत्र]. त्रिवि, नेपालभाषा केन्द्रीय विभाग.

वज्रमुनि, वज्राचार्य. (नेसं ११३९). कीर्तिपुर नगरपालिकाको सांस्कृतिक विवरण. कीर्तिपुर नगरपालिका।

वज्राचार्य, सुमती. (नेसं ११२७). स्तुप र चैत्य. अखिल नेपाल महायान बौद्ध समाज।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य याना: निथीकथं जुइ।

(अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्या: बीगु जुइ। थुगु मूल्याङ्कन क्वय् न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्या:	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्या: बीगु जुइ। थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय् न्ह्यथनाकथं न्ह्यस: न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

नेपालभाषा साहित्यया इतिहास

Code: NB 654

Paper: XIX

CH: 3

FM: 60+40=100

PM: 30+20

TH: 48

तातुना

- (क) नेपालभाषा साहित्यया ऐतिहासिक क्रमबारे ज्ञान बीगु
(ख) विधागत ऐतिहासिक मूल्यबारे ज्ञान बीगु
(ग) नेपालभाषा साहित्यया इतिहासयात कया: विश्लेषण याय्फय्केगु ।

पाठ्यविवरण

कक्षाभार

एकाइ १ : साहित्यिक इतिहास लेखनया कालविभाजन

६

- १.१ नेपालभाषा साहित्यया मूल स्वरूप
१.१.१ नेपालभाषाया उत्पत्ति व सम्मिश्रण
१.१.२ थीथी भारोपेली भाषाया प्रभाव
१.१.३ नेपालभाषा व नेपाललिपिया स्वापू
१.२ कालविभाजनया सिद्धान्त, आधार व औचित्य

पाठ्यज्वलं

- जोशी, राजनलाल (रास). (विसं २०७५). नेपालभाषा साहित्यको इतिहास. श्रवण मुकारुड व पदम राई (संपा.),
मातृभाषा साहित्यको इतिहास (पृ. २४३-२९५). नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान ।
तमोट, काशीनाथ. (नेसं १११८). नेपालभाषा साहित्यया ध्वःकिया. नसना पब्लिकेशन । (पृ. ७-१३)
तुलाधर, प्रेमशान्ति. (नेसं ११२०). नेपालभाषा साहित्यया इतिहास. नेपालभाषा एकेदमि । (पृ. ३-१८)

एकाइ २ : प्राचीनकाल (नेसं ६२५-९६७)

६

- २.१ प्राचीनकाल निर्धारणया सिद्धान्त, आधार व औचित्य
२.२ प्राचीनकालया साहित्यिक विधा व प्रवृत्ति
२.२.१ प्राचीन बाखंया विकास व प्रवृत्ति
२.२.२ प्राचीन काव्यया विकास व प्रवृत्ति
२.२.३ प्राचीन नाटकया विकास व प्रवृत्ति

पाठ्यज्वलं

- तुलाधर, प्रेमशान्ति. (नेसं ११२०). नेपालभाषा साहित्यया इतिहास. नेपालभाषा एकेदमि । (पृ. ३५-७०) ।
वैद्य, जनकलाल. (नेसं ११२२). नेपालभाषाया प्राचीन काव्य सृजना. नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. १-११)

एकाइ ३ : माध्यमिककाल (नेसं ९६७-१०६१)

८

- ३.१ माध्यमिककाल निर्धारण, आधार व औचित्य
३.२ न्ह्यच्चःगु माध्यमिककाल (नेसं ९६७-१०२९)

- ३.२.१ न्ह्यच्चःगु माध्यमिककालया साहित्यिक विधा व प्रवृत्ति
- ३.३ न्ह्यच्चःगु माध्यमिककालया गतिविधि
  - ३.३.१ आर्यसमाज
  - ३.३.१ फुटकर प्रकाशन
  - ३.३.२ पर्चा प्रकाशन

पाठ्यज्वलं

- तुलाधर, प्रेमशान्ति. (नेसं ११२०). *नेपालभाषा साहित्यया इतिहास*. नेपालभाषा एकेदमि । (पृ. ७१-१०१)
- वैद्य, जनकलाल. (नेसं ११०४). पुनर्जागरणकाल. *खेलुइताः*, ५(६), २-२६ ।
- वैद्य, जनकलाल. (नेसं १११५-१७). नेपालभाषा साहित्यया धाः. *खेलुइताः*, १६, १७, १८ ।
- श्रेष्ठ, रविन. (विसं २०८१). पुनर्जागरणकालय् नेपालभाषा साहित्यया विधागत विकास, *Historical Journal*, 15(2), 130-140. DOI: 10.3126/hj.v15i2.70680

एकाइ ४ : लिच्चःगु माध्यमिककाल (नेसं १०४५- १०६१)

८

- ४.१ लिच्चःगु माध्यमिककाल निर्धारण, आधार व औचित्य
- ४.२ पुनर्जागरणकाल (नेसं १०२९-१०६१)
  - ४.२.१ पुनर्जागरणकालया साहित्यिक विधा व प्रवृत्ति
- ४.३ संक्रमणकाल निर्धारणया आधार व औचित्य
- ४.४ संक्रमणकालया गतिविधि
  - ४.४.१ थुलिंचा पुचः
  - ४.४.२ महावीर स्कूलया स्थापना
  - ४.४.३ लाइब्रेरी पर्व व आडम्बर मत
  - ४.४.४ सफू प्रकाशन व जफत
  - ४.४.५ नेसं १०६१ (विसं १९९७) सालया जेलपर्व

पाठ्यज्वलं

- तुलाधर, प्रेमशान्ति. (११२०). *नेपालभाषा साहित्यया इतिहास*. नेपालभाषा एकेदमि । (पृ. १०३-१०६) ।
- लाकौल, वैकुण्ठप्रसाद. (१०७४). *थुलिंचा*. नेपालभाषा परिषद् ।
- हृदय, चित्तधर. (नेसं ११२६). *जिगु जातः*. नेपालभाषा परिषद् । (पृ. ७१-८०)

एकाइ : ५ आधुनिककाल (नेसं १०६१-११०१)

८

- ५.१ आधुनिककाल निर्धारण, आधार व औचित्य
- ५.२ न्ह्यच्चःगु आधुनिककाल (नेसं १०६१-१०८४) निर्धारण, आधार व औचित्य
- ५.३ विधागत विकास व प्रवृत्ति
- ५.४ न्ह्यच्चःगु आधुनिककालया प्रमुख गतिविधि
  - ५.४.१ भिक्षु निर्वासन व धर्मोदय सभाया प्रादुर्भाव
  - ५.४.२ संचार व शिक्षाय् नेपालभाषा
  - ५.४.३ च्वसापासाया स्थापना

५.४.४ श्रेष्ठ सिरपा:या स्थापना

पाठ्यज्वलं

तुलाधर, प्रेमशान्ति. (नेसं ११२०). नेपालभाषा साहित्यया इतिहास. नेपालभाषा एकेदमि । (पृ. १२०-१४४) ।
श्रेष्ठ, ईश्वरीमैयाँ. (नेसं ११४३). नेपालभाषा साहित्यय् श्रेष्ठ सिरपा:या योगदान. कुतः पिकाक । (पृ. ३३-४५) ।

एकाइ ६ : लिच्च:गु आधुनिककाल (नेसं १०८४-११०१)

६

६.१ लिच्च:गु आधुनिककाल निर्धारण, आधार व औचित्य

६.२ विधागत विकास व प्रवृत्ति

६.३ लिच्च:गु आधुनिककालया प्रमुख गतिविधि

६.३.१ विसं २०१९ सालया साहित्यिक ज्याइवः

६.३.२ अन्तरस्कूल/कलेज व साहित्य पाला

६.३.३ विसं २०२२ सालया साहित्यिक आन्दोलन

६.३.४ मंका: खल:या स्थापना

६.३.५ पत्रपत्रिकाया प्रकाशन

पाठ्यज्वलं

मल्ल, कमलप्रकाश. (नेसं १०९९). नेपालभाषाया ध्वानासफूया धलः. लयूता: दबू । (पृ. १-४४)

श्रेष्ठ, भगवतीप्रसाद. (नेसं ११०१). नेपालभाषा पत्र-पत्रिकाया जातः. नेपालभाषा परिषद् । (पृ. १-२४)

एकाइ ७ : नवआधुनिककाल (नेसं ११०१-थौंतक)

६

७.१ नवआधुनिककाल निर्धारण, आधार व औचित्य

७.२ विधागत विकास व प्रवृत्ति

७.३ नवआधुनिककालया प्रमुख गतिविधि

७.३.१ राजनीतिक घटनाक्रम

७.३.२ विद्युतीय संचार

७.३.३ शिक्षाय् नेपालभाषा

७.३.४ सरकारी ज्याखँय् नेपालभाषा

पाठ्यज्वलं

जोशी, राजनलाल (रास). (विसं २०७५). नेपालभाषा साहित्यको इतिहास. श्रवण मुकारुड व पदम राई (संपा.),

मातृभाषा साहित्यको इतिहास (पृ. २४३-२९५). नेपाल प्रज्ञा-प्रतिष्ठान । (पृ. २७३-२९३)

तुलाधर, प्रेमशान्ति. (संपा.). (नेसं ११३५). व लँपु थ्व पला: छगू कृति तःगु दृष्टि. अर्थपिथना प्रकाशन प्रा.लि.

लिधँसाज्वलं

कसाः, प्रेमबहादुर. (संपा.). (नेसं १०८४). रत्नेश्वर प्रादुर्भाव. च्वसापासा ।

तमोट, काशीनाथ. (नेसं १०९७). नेसं २९३ या छगू अभिलेख, नेपाल ऋतुपौ, २०(२), १२, ३१-३४ ।

तमोट, काशीनाथ. (नेसं ११३५). नेपालभाषा वाङ्मय (च्वसुमुना). रामभक्त भोमि ।

ताम्राकार, पूर्ण. (नेसं १११२). साहित्य लचं. न्हाय्कं साहित्य पाःलाः ।
 प्रधान, नर्मदेश्वर. (नेसं १११९). नेपालभाषाया साहित्यबारे. साहित्य मूलुखा ।
 मल्ल, कमलप्रकाश. (नेसं १०९८). सिकःमिया स्वाने. नेपालभाषा परिषद् ।
 मल्ल, कमलप्रकाश. (नेसं १०९९). नेपालभाषाया ध्वानासफूया धलः (न्हापांगु ब्व). लय्ता दबू ।
 माली, इन्द्र. (नेसं १११७). पुलां कसि न्हूगु दापू. त्रिवेणी साहित्य प्रतिष्ठान ।
 माली, इन्द्र. (नेसं १११९). नेपालभाषा माध्यमिक कालया छुं. कुतः पिकाक.
 लाकौल, वैकुण्ठप्रसाद. (नेसं १०९२). धर्मादित्य बुद्धधर्म व नेपालभाषा मुना. लाकौल प्रकाशन ।
 लाकौल, वैकुण्ठप्रसाद. (नेसं ११०५). नेपालय् स्थविरवाद वयेकेत व नेपालभाषा ह्वयेकेत धर्माचार्य. मालती
 लाकौल ।
 लाकौल, वैकुण्ठप्रसाद. (नेसं ११०८). जिगु मिखाय् जे. एस. मल्ल. लाकौल पिथना ।
 वज्राचार्य, चुन्दा. (नेसं ११२९). नेपालभाषा नाटक साहित्यया इतिहास ने.सं. ११०८ दँ तक्कया छगू परिचय.
 कुतः पिकाक ।
 वैद्य, जनकलाल. (नेसं ११०४). पुनर्जागरणकाल. खेलुइताः, ५(६), २-२६ ।
 वैद्य, जनकलाल. (नेसं ११०५). नेपालया अभिलेखय् नेपालभाषाया स्थिति. गं, ३(३), १०२-१२३ ।
 श्रेष्ठ, माणिकलाल व प्रधान, नर्मदेश्वर. (नेसं ११२५). ख्यालः विषयक अन्तर्क्रियात्मक गोष्ठी. ख्यालिगुलु गुथि ।
 श्रेष्ठ, माणिकलाल. (नेसं १०८८). समालोचनाया सिद्धान्त. च्वसापासा.
 श्रेष्ठ, माणिकलाल. (नेसं ११२८). नेपालभाषाया ऐतिहासिकता. ह्याउँनिभाः, १(१), ३३-३७ ।
 साय्मि, भरत. (संपा). (नेसं १०९५). बाखं समालोचना. पल्पसा साहित्य ख्यः ।
 सिंह, फत्तेबहादुर. (नेसं १०८८). नेपाली विहार. चिनियालाल सिंह ।
 हृदय, चित्तधर. (संपा.). (नेसं १०९१). नेपालभाषा साहित्यया जातः. नेपालभाषा परिषद्.
 हृदय, चित्तधर. (नेसं ११०२). झीगु साहित्य. नेपालभाषा परिषद् ।

मूल्याङ्कन प्रक्रिया

थुगु पाठ्यांशया मूल्याङ्कन प्रक्रिया आन्तरिक व बाह्य यानाः निथीकथं जुइ ।
 (अ) आन्तरिक मूल्याङ्कन : आन्तरिक मूल्याङ्कनया नितिं ४०% ल्याः बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कन क्वय्
 न्ह्यथनाकथं जुइ -

हाजिरी	५
शिक्षण क्रियाकलापय् ब्वति	५
आन्तरिक परीक्षा	३०
मुक्कं ल्याः	४०

(आ) बाह्य मूल्याङ्कन : बाह्य मूल्याङ्कनया नितिं ६०% ल्याः बीगु जुइ । थुगु मूल्याङ्कनया नितिं क्वय्
 न्ह्यथनाकथं न्ह्यसः न्यनेगु जुइ -

ता:हाक:गु लिस: बीगु १० ल्या:या स्वंगू न्ह्यस: न्यना: निगूया लिस: बीकेगु	$१० \times २ = २०$
चीहाक:गु लिस: बीगु ५ ल्या:या झिगू न्ह्यस: न्यना: च्यागूया लिस: बीकेगु	$५ \times ८ = ४०$
मुक्कं ल्या:	६०

शोधपत्र

Code: NB 655

Paper: XX

CH: 6

तातुना

(क) थ्व पाठ्यक्रम ब्वना: विद्यार्थी भाषा, साहित्य, संस्कृतिसम्बन्धी शोध-ज्याया ज्ञान दय्की ।

(ख) थःम्हं सय्कागु शोध-ज्याया ज्ञानयात व्यवहारय् छयले सय्की ।

(ग) थःम्हं हे स्वतन्त्र रूपं शोध-ज्या न्हाकेफइ ।

बाध्यकारी नियम

प्यंगूगु सत्रान्त परीक्षाया परीक्षाफल पिहांवःगु ७५ न्हुतकया दुने शोधपत्र विभागय् लःल्हाय्धुनेमाः ।
९०न्हुया दुने शोधपत्रया मूल्याङ्कन जुयाः त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र संकाय डीन कार्यालयय् उकिया लिच्चः थ्यनेधुंकेमाः ।

शोध याकेगु विधि

(क) प्यंगूगु सत्रान्त परीक्षा सिधःगु निवाःया दुने विभागय् शोध-प्रस्ताव लःल्हाय्माः ।

(ख) प्रस्ताव लःल्हानाःलि छवाःया दुने प्रस्तावया प्रतिरक्षा जुइ ।

(ग) शोध-प्रस्तावया डिफेण्ड जुइधुंकाः शोध-निर्देशकया व्यवस्था जुइ ।

(घ) थनंलि वाः (हस्ता) पतिकं विभागय् प्रतिवेदन लःल्हाय्माः ।

(ङ) उकिया छवाःदुने प्रस्तावना भिकेधुनेमाः ।

(च) उकिया छवाःदुने पुरावलोकन सिधय्केमाः ।

(छ) उकिया छवाःदुने न्हापांगु खेसा लेखन सिधय्केमाः ।

(ज) उकिया छवाःदुने निक्वःगु लेखन सिधय्केमाः ।

(झ) उकिया निवाःदुने अन्तिम लेखन सिधय्काः शोधपत्र विभागय् लःल्हाय्माः ।

मूल्याङ्कन विधि

विभागय् लःल्हाःगु शोधपत्र मूल्याङ्कन समितिं छवाःया दुने प्रस्तुत याकी । थुगु समिती स्वम्ह दुजः दइ ।
वय्कःपिं थुकथं दु -

शोध-निर्देशक १

परीक्षक १

विभागीय प्रमुख १

मौखिक परीक्षा (Viva Voce) य् वःगु सुझावअनुसार शोधपत्र परिमार्जन यानाः हार्ड बाइण्डिङ्ग यानाः
निगू प्रति विभागय् लःल्हाय्माः । शोधपत्रया डिजिटल फाइलयात PDF Format य् हीकाः Digital copy
विभागय् लःल्हाय्माः ।